

FAŞİZME, EMPERYALİZME, FEODALİZME, ŞOVENİZME VE HER TÜR DEN GERİCİLİĞE KARŞI

PARTİZAN

Şubat-Mart 2002

Sayı: 43

İki Aylık Siyasi Dergi

FİYATI: 1.000.000 TL (KDV dahil)

ISSN: 1303-0078

İdeolojik bir kolaj:

**Teknolojik devrim,
post-modernizm, bilgi toplumu,
ideolojilerin ve tarihin sonu vs...**

UMUT YAYIMCILIK VE BASIM SANAYİ LTD. ŞTİ

Yönetim yeri: Gureba Hüseyin Ağa Mah.
İmam Murat Sok. No:23/2
Aksaray-Fatih/İSTANBUL.
Tel: (0212) 521 34 30, 531 48 53
FAKS: (0212)621 61 33

Sahibi ve Yazışleri Müdürü: **Bariş AÇIKEL**
Baskı: Kayhan Matbaası

ISSN. 1303-0078

email:

umutyayimcilik@superonline.com

BÜROLAR

▶ **KARTAL:** HAMAM SOK. DEMİRLİ İŞHANI
NO: 57/14 KARTAL, TELEFAKS: (0216) 306 16 02
Cep: 0535 820 33 96

▶ **ANKARA:** NECATİBEY CAD. NO: 66/4 MALTEPE,
TELEFAKS: (0312) 231 77 05, Cep: 0543 362 53 60

▶ **İZMİR:** GAZİOSMANPAŞA BULVARI, KOÇAŞ
İŞHANI NO: 87, DAİRE:318 KONAK, TELEFAKS:
(0232) 441 93 09, Cep: 0535 310 31 84

▶ **MALATYA:** DABAKHANE MAHALLESİ,
BOZTEPE CAD., BABACAN İŞHANI NO:9
KAT:1/16 MALATYA TEL: (0422) 325 78 13
Cep: 0535 314 36 70

▶ **BURSA:** GÜMÜŞÇEKEN CAD. ERKMEN
İŞHANI, NO:7/21, HEYKEL, TEL: (0224) 224 09 98
Cep:0535 975 65 32

▶ **SAMSUN:** KALE MAH., YUSUF KEFELİ
İŞHANI, KAT: 6, NO: 9, TEL: (0362) 435 64 57
Cep: 0535 454 22 50

▶ **TURHAL/TOKAT:** YAVUZ SULTAN SELİM MAH.
TANRI-VERDİ SOK. 19/15 2. NOTER YANI
TURHAL/TOKAT TEL: 0356 276 37 20
Cep: 0533 414 65 54

▶ **AVRUPA MERKEZ BÜRO:** WESELER STR 93
47169 DUISBURG-DEUTSCHLAND
TEL: 0049 203 40 60 958 FAKS: 0049 203 40 60 959

Hesap Numaraları: Sakine Dönmez

Ziraat Bankası Aksaray Şb.

Yurtdışı DM hesap no:: 301009-389694

Yapı Kredi Bankası Aksaray İstanbul Şubesi:

Fr. Fr.Şube Kod: 0020 Hesap no: 3013651.5

Yurtiçi TL Hesap No: 85870-4

Vakıfbank Valide Sultan Şb.

Avusturya Şilini hesap no: 345-4018882

PARTİZAN'DAN

Merhaba,

Yeni bir sayımızla daha birlikteyiz. Bu sayımızda ilk olarak, gerek dünya üzerinde ve gerekse de ülkemizde yoğun bir biçimde tartışılan ancak şu anda pek dillendirilmeyen Arjantin'deki gelişmelerin arka yüzünü işleyen bir çalışmaya yer verdik. Arka yüzünü diyoruz çünkü Arjantin'de ki gelişmeler genelde yüzeysel ele alındı. Bu sonucu doğuran nedenler pek dillendirilmedi. Örneğin Türkiye'de mesele daha çok "Türkiye Arjantin olmaz" bağlamında ele alındı. Kuşkusuz ki bunun asıl nedenini hakim sınıfların gerçeği tersyüz etme çabasında aramalıyız. Bir bütün olarak emperyalist kapitalist sistem varolduğu bu krizler sürgit devam edecektir. Egemenlerin krizlerine çare bulmak adı altında ileriye sürdükleri politikalar nedeniyle ortaya çıkan bu durum sadece sonuçtur. Asıl görülmesi ve sorgulanması gereken ise bu sonucu doğuran emperyalist kapitalist sistemin kendisidir. Meselenin birde bu krizin yarı sömürge ülkelere yansıması önemlidir. Emperyalist kapitalist sistem içinde bulunduğu ekonomik durgunluğu ve yaşadığı krizi aşmak adı altında, uyguladığı politikalarından en fazla zararı bu tür ülkelerin işçi ve emekçileri görmektedir.

İşte emperyalist kapitalist sistem, tüm bu gerçekleri tersyüz etmenin yoğun çabası içerisinde, saldırılarını bir bütün olarak sürdürmektedir. Yazımız esas olarak bu saldırıların ideolojik yönünü ele almakta, yeni bin yılın başında Arjantin'de yaşananlar ise bu topyekün saldırının sonuçları açısından "iyi bir örnek" olması bağlamında arka planda ele alınmaktadır.

Bunun dışında bu sayımızda, geçen sayımızda yayınlamaya başladığımız dizi yazıların devamına yer verdik. Ayrıca okurlarımız tarafından ilgi ve beğeniyle karşılanan ancak elimize ulaşmadığı için yayınlamadığımız "Lal Salam Comrades" adlı çalışmayı da kaldığımız yerden yayınlamayı sürdürüyoruz.

İki ay sonra buluşmak dileğiyle.

Dostlukla...

İÇİNDEKİLER

İdeolojik bir kolaj.....	2
Parti ve örgütlenme üzerine-2.....	13
Devrim ve sosyalizm gereksinim ve istemdir-2.....	34
Lal Salam Comrades-3.....	43
Medya ve üzerimizdeki etkileri-2.....	65

İdeolojik bir kolaj: Teknolojik devrim, post-modernizm, bilgi toplumu, ideolojilerin ve tarihin sonu vs...

Son yaşanan Arjantin krizi de bu teoride açılan gediklerden “sosyal patlamanın” çıkmasına vesile oldu. IMF reçeteleriyle yıllardır Arjantin’e dayatılan serbest piyasa ilişkileri ve “yeni ekonomik” düzen geliştikçe toplumsal dokuyu tahrip etti ve sonunda çatlattı. Bu çatlaktan Arjantin halkının isyanı çıktı.

MODELİN ÇÖKÜŞÜ VE ARJANTİN

Öyle görünüyor ki, ikinci bin yılın ilk çeyrek dilimi emperyalist kapitalizmin efsane ve mitlerinin köklü yıkımını getirecek. 1960’ların başlarından itibaren girilen yapısal kriz döneminin yarattığı neo-liberal mitolojiler; globalizm, bilgi toplumu, post-endüstriyalizm, post-modernizm, tarihin ve ideolojilerin sonu, sınıf mücadelesinin mezara gömülmesi, teknoloji fetişizmi daha şimdiden kendilerini çevreleyen gizemli makyajın akmasıyla birlikte ardlarındaki gerçekleri gizleyemez olmuşlardır. Şişirilen ekonomik balonlardan biri olan Arjantin’de yaşananlar, söyledikleri yalanlara kendileri de inanan burjuva “bilim” adamlarını dahi paniğe sürüklemiş halde.

“GERÇEĞİN ÇÖLÜNE HOŞ GELDİNİZ !”

Böyle diyordu Slavoj Žižek, 11 Eylül saldırılarından sonra ele aldığı bir yorumunda. Çünkü diğer bütün tartış-

malar bir yana 11 Eylül saldırıları “küreselleşme”nin, “teknolojik devrimin”, “post-modernizmin”, “bilgi toplumu- nun”, “ideolojilerin sonunun”, “serbest piyasanın zaferinin” bir kez daha tartışılmasına vesile oldu.

Tam da ardından Arjantin’de yaşananlar bu ideolojik kolajların çölde yaşanan seraplar benzeri olduğunu bir kez daha hatırlattı. Serbest piyasanın, en güzide kuruluşlarından biri olan IMF, Ekim 2000 tarihli “World Economic Outlook” raporunun “Prospects and policy challenges” başlıklı giriş bölümünde, kendi zaferlerinden çok emin bir şekilde 2001 yılını “sorunsuz” ilan etmişti. Öyle ya “Yeni Ekonomi” sorunsuzdu(!) Ve ekonomik tarihin dolayısıyla tarihin sonu gelmişti(!) Ne diyordu IMF: “Dünya ekonomisine ilişkin beklentiler güçlenmeye devam ediyor, dünyanın tüm önde gelen bölgelerinde ekonomik büyümenin artması bekleniyor. Bu iyileşmenin arkasında ABD ekonomisinin

gücü, Avrupa'daki genişleme, Japonya'da kırılma da olsa başlayan ekonomik toparlanma var." (Aktaran E. Yıldızoğlu, 2 Ocak 2002 Cumhuriyet)

O Arjantin ki IMF'nin ve dolayısıyla "Yeni Ekonomi"nin, ABD'nin örnek ülkesiydi. O Arjantin ki "1990'ların başında IMF'nin gözdesiydi, özelleştirme adı altında kamu mallarını yok pahasına satmıştı. Hatta IMF reformlarını da tamamlamıştı. Ama bu arada reel ekonomide üretkenliği artıracak uygulamalar gerçekleşmemiş, yalnızca uluslararası mali sermayeye hizmet veren mali sektörde bir verimlilik gözlenmiş." (Foreing Affaires, Kasım/Aralık, 2001 akt. E. Yıldızoğlu)

Tüm bu Arjantin süreci son yıllarda neo-liberal iktisat akademisyenlerince savunulan teorileri yerle bir etti. "Çöldeki gerçeği" bir kez daha tüm çıplaklığıyla gözler önüne serdi. Çeşitli adlandırmalarıyla birlikte esas olarak "Yeni Ekonomi" ismiyle anılan bu ABD patentli teorilere göre küreselleşme, yeni teknoloji ve artan üretkenlik "Yeni Ekonomi"yi mevcuda getirdi: Artık başka bir dünyada yaşanmaktadır; eski göstergeler geçerli değildir. "Gelişmiş ülkelerde değer ve zenginliğin ana kaynağı artık maddi malların üretimi değil, elle tutulmayan ürünlerin yaratılması ve kullanımınıdır... Finans, imgeler ve iletiler (mesajlar) gibi elle tutulamaz akımlar, dünya ekonomisinin ana damarlarıdır. Fiziksel ürünlerden uzaklaşması anlamında 'maddeden sıyrılma' olayı coğrafi ve fiziksel kaynakların varlığı gibi kısıtlamaları ortadan kaldırarak bütün ekonomik faaliyetlerde köklü bir dönüşüm getiriyor. Sınai kapitalizmin doğuşundan bu yana en

büyük ekonomik devrim..." (Charles Goldfinger)

Bu teoriye göre "Yeni Ekonomi"nin en önemli özellikleri düşük enflasyon, istikrarlı büyüme ve iş devrelerinin (çevrimlerin) ortadan kalkması. Bir nevi ekonomik tarihin sonu... Teorinin yoğun olarak propaganda edildiği 1990'lı yılların sonunda yaşanan gelişmeler (97 borsa krizi, ASya krizi) bu teorinin önemli gedikler almasına yol açtı. Son yaşanan Arjantin krizi de bu teoride açılan gediklerden "sosyal patlamanın" çıkmasına vesile oldu. IMF reçeteleriyle yıllardır Arjantin'e dayatılan serbest piyasa ilişkileri ve "yeni ekonomik" düzen geliştikçe toplumsal dokuyu tahrip etti ve sonunda çatlattı. Bu çatlaktan Arjantin halkının isyanı çıktı.

Her daim "son"ları ifade eden bu yeni "teori"lerin temel öğelerinden biri olan teknolojik gelişme odaklı açılımlar "Yeni Ekonomi"nin de dayanaklarındandı. Ama teknoloji sektörünün 1997'de yaşanan kriz ve en sonu Arjantin'de yaşananlar, şunu dedirtmeyi başardı! "Buenos Aires'teki, protestocuların, Wall Street borsacılarından ve mali uzmanlardan oluşan IMF karşıtı koroya, bugün Arjantin'in sorunlarının en azından bir kısmının, IMF ile Clinton ve Bush hükümetlerinin politikalarından kaynaklandığını ileri süren Latin Amerika ve Avrupa hükümetlerinin liderleri de katıldı." (22 Aralık New York Times akt. E. Yıldızoğlu) Her ne kadar emperyalistler arası çelişkinin bir yansıması olarak da değerlendirilebilecek yukarıdaki sözler bir başka gerçeği de ifade ediyor. Özellikle son süreçte "küreselleşme" karşıtlarının dilinde olan bir gerçe-

ği! Halk kitleleri, emperyalistlerin ve onların yerli uşaklarının "yeni ekonomi"lerini, teknolojelerini sorguluyor!

"HER ŞEY OLAN TEKNOLOJİ" VE KAPİTALİZM

"Teknik/Teknoloji en geniş anlamıyla insan kadar eskidir. Yontulup bıçak yahut oduncu kaması haline getirilmiş her taş, bitki lifinden yapılmış her doku, ateşle pişirilmiş her toprak kap, tekniğin bir eseridir." (Hans Freyer, Endüstri Çağı)

Marksist emek süreci analizinde teknoloji, emek sürecini oluşturan üç öğeden emek araçlarınınca kapsanır. Emek süreci içinde belirleyici rolü olan emek araçları bize üretim tarzı hakkında bilgiler verir. Söz konusu olan şey sadece üretimin nesnesi, kullanılan teknik değil aynı zamanda dönem içindeki toplumsal ilişkilerdir de. "Yeni üretici güçler sağlamak için insanlar, kendi üretim biçimlerini değiştirirler; kendi üretim biçimlerini değiştirmek, hayatlarını kazanma yollarını değiştirmek için de bütün toplumsal ilişkilerini değiştirirler. El değirmeni size feodal beyli toplumu verir, buharlı değirmen ise sınai kapitalistli toplumu." (Karl Marks, Felsefenin Sefaleti)

Bu haliyle emek araçları tarihsel koşullarına uygun yapılarak (teknik) birlikte tarihte oluşan çeşitli toplumsal formasyonların dönemlendirilmesini/ayrımalarını çizer. Franklin insanı "alet yapan hayvan" diye tanımlar. Fosil halindeki kemik kalıntılarının bulunup bir araya getirilmesi, nesli tükenmiş hayvan türlerinin yapılarını anlamak için nasıl bir önem taşıyorsa; eski emek araçlarının kalıntıları da sona ermiş

ekonomik toplum biçimlerinin araştırılması açısından o denli önem taşır. “Ekonomik çağları birbirinden ayırt etmemize olanak veren şey, neyin üretildiğinden çok, nasıl ve hangi emek araçlarıyla üretildiğidir..”(K. Marks, Kapital, Cilt 1)

Teknolojiyle varolan üretim biçimi/üretim ilişkileri arasındaki bu korelasyonun kendisi 1970’lerde Rus Sosyal Emperyalizmi ve Doğu Avrupa modern revizyonistlerince “Bilimsel ve Teknolojik Devrim” kavramsallaştırılmasıyla Marksizm’in tahrifatında kullanılmıştır. Tarihin yeni bir evresine atıfta bulunmak üzere icat edilen bu tanımlamada tarihin “evrimi”nin motor gücü üretici güçlerdir. Sınıf mücadelelerini ve devrimleri gözardı eden, kaynağını teknolojik determinizmden alan bu yaklaşım bilime ve teknolojiye kapitalizmin çarpıklıklarının giderilmesiyle insanlığı zorunlu olarak komünizme götürecektir bir güç olarak bakmaktadır. Kimi burjuva iktisat okulları, bilim adamları, futurologlarca inşa edilen projelerde/teorilerde merkeze oturan bu teknolojik bakış insanlığın tüm tarihsel gelişiminde teknolojiyi bağımsız değişken olarak kabul eder. Sınıfların varoluşları, mücadeleleri talidir; teknolojik evrimin üzerindedir. Eski teknoloji, yerine yeniyi bırakarak toplumsal dönüşümleri iteler. Tarihin bu ilerleyişi insandan, sınıf mücadelesinden bağımsızdır; kendi kurallarıyla gelişen, otonom teknolojik ilerlemelerden ibarettir. “Açıkçası bu kendini besleyen bir süreçtir, teknik kendi kendine vücut vermektedir.” (J. Ellul, The Technological Society) Tarih, teknolojinin tarihidir.

Teknolojinin bu kendi ken-

dineliği/kendi içinliği, toplumsal sınıflar karşısındaki bağımsızlığı onun tarafsızlığını da getirir. Teknoloji sınıflar üstüdür, nötrdür. Oysa teknoloji, üretimde kullanılmak istenilen teknik yeniliğin seçilerek yaygın hale getirilmesi, geliştirilmesidir. Bu da mevcut toplumsal ve ekonomik ilişkiler çerçevesinde gerçekleştirilebilir ancak. Dolayısıyla **teknoloji; kapitalist üretim tarzında sürekli olarak daha fazla ürün üretmek, verimliliği ve karlılığı artırmak arayışı içindeki sermayenin çıkarlarının damgasını taşır.** Teknoloji, kapitalist üretim tarzında bir tür bağımlılık/sömürü ilişkisidir; emeği sermayeye, yarı-sömürge ülkeleri emperyalist merkezlere bağlayan kölelik zincirinin halkalarından birisidir. Ve elbette ki nötr olamaz. Kendini Marksist praksis içinde tanımlayan kimi akımların da paylaştığı bu teknolojik determinist görüşler Marksizm’in (günümüzde Marksizm-Leninizm-Maoizm’in) teknik emek gücüne indirgenmesinin ve II. Enternasyonal ekonomizminin bir başka düzeyde savunulmasının ta kendisidir. Vurgulanmalıdır ki Marksizm çok daha kapsayıcıdır. Ne sadece olguları tahlil etme yöntemi, ne sadece yeni kategoriler, kavramlar getiren ekonomi-politik teorisi; felsefeye farklı bir kulvardan bakış açısıdır. Marksizm-Leninizm-Maoizm dünyayı ideolojik-politik-ekonomik düzeylerde değiştirme gücüdür/değiştirmenin kendisidir. Bu noktanın altını özellikle çizmek gerekir. **“Proletaryanın ideolojisi... sınıf mücadelesinin bütün tarihsel sürecinin incelenmesi ve kavranmasını içerir -bilimin ulaş-**

tığı en yüksek inceleme ve kavrama seviyesini temsil eder... Başta sınıfımız ve halklar olmak üzere insanları dünyayı dönüştürmek için teorik ve pratik bir araç ile ilk kez kuşandıran dünya görüşüdür, bilimsel ideolojidir. “(Abimael Guzman, Başkan Gonzalo ile Röportaj)

Bu bakışla ilgili bir diğer mesele de; kapitalist emperyalizmin üretici güçlerin gelişimi karşısındaki tavrı, “teknolojik devrimlerin” kapitalist üretim ilişkileri içinde ifade ettikleridir.

Kapitalizmle birlikte teknoloji, üretimden koparak başlı başına bir meta haline gelmiştir. Alınıp satılan, sömürü ilişkilerinin yeniden üretilmesinde rol alan kapitalist bir meta. Keza yine kapitalizmin belli bir gelişmişlik düzeyinde bilim de her şeyin metalaşması sürecinin bir parçası olmuştur. Bilim, üretimle içiçe geçmiş, teknolojiye ilerlemeler bilimde gerçekleşen dönüşenlerle yakından ilişkilendirilmiştir.

Vurgulanmalıdır ki Marksizm çok daha kapsayıcıdır. Ne sadece olguları tahlil etme yöntemi, ne sadece yeni kategoriler, kavramlar getiren ekonomi-politik teorisi; felsefeye farklı bir kulvardan bakış açısıdır. Marksizm-Leninizm-Maoizm dünyayı ideolojik-politik-ekonomik düzeylerde değiştirme gücüdür/değiştirmenin kendisidir.

tir. “Evvelce işçi tarafından yapılan işi makinenin yapmasını mümkün kılan, bir yönüyle mekanik ve kimya yasalarının doğrudan doğruya bilimden kaynaklanan analizi ve uygulamasıdır. Buna karşılık makinelerin bu yoldan gelişmesi ancak büyük sanayi zaten daha yüksek bir aşamaya ulaşmış ve bütün bilimlerin sermayenin hizmetine sokulmuşken ve öte yanda, bizzat varolan makineler zaten büyük kaynaklar sağlıyorken söz konusu olur. İcat o zaman bir meslek haline gelir ve bilimin doğrudan üretimine uygulanması, icadı belirleyen ve teşvik eden bir perspektif haline gelir.” (K. Marks, Grundrisse).

1970’lerden itibaren özellikle mikro elektronikte meydana gelen muazzam ilerlemeler (klasik devre elemanlarının yerini mikroçiplere bırakması vb.) daha önceleri kısıtlı sanayi dallarında uygulanan kimi ileri teknolojilerin kullanımını yaygınlaştırdı. Buna paralel yeni otomasyondan otomasyona geçiş, yine bilgi iletişim düzeneklerinin (hızlı-yüksek kapasiteli bilgisayarların, dijital haberleşme sistemlerinin uygulama bulması) sanayide ve hizmet sektöründe kullanımlarının genişlemesi, sektörlerdeki üretim biçimlerinde, iş örgütlenmelerinde köklü değişmelere zemin hazırladı. Teknolojik sıçramalar ve yaygınlaşma esnek/parçalanmış üretim ve yalın üretimin altyapısını oluşturan etkenlerden biri oldu.

Kapitalist üretimde, üretim sürecinde bilim ve teknoloji arasındaki mesafenin azalması, bilim ve teknolojinin iç içeliği, çürüyen kapitalizm demek olan emperyalizmde söz konusu “teknolojik devrimlerin” temel

nedenidir. **Üretimin kapitalist niteliğinden ötürü onun sınırlamalarına tabidir; kapitalist üretimin akıl dışı dürtüsü kar için üretimdir. Ve bu**

“büyümüş olmak için büyümek zorunda olan kanserli hücrelerin” davranış kalıbının aynısıdır. Kar için üretim, üretimin toplumsal ihtiyaçlar nezdinde örgütlenmesini bilim-teknoloji ilişkisinde toplumsal hedefler gözetilmesini dışlayarak varolur. Bilime, teknolojiye sınırlamalar da bu noktadan başlar; kapitalizm başından itibaren bilim dışıdır, irrasyoneldir. Bugün teknoloji, kapitalist emperyalistler tarafından geliştirilmekte, denetlenmektedir. Kapitalist emperyalist tekeller istedikleri (karlı) teknolojilere yaşama geçme şansı verirler. Karlı olmadığı için üzerinde çalışılmayan veyahut saklanan icatlar sır değildir. Küçük bir örnek; otomobilin tarihiyle eşdeğer bir geçmişe sahip olan elektrikli motorların kullanımı/geliştirilmesi yıllarca bekletilmiş daha yeni yeni -petrolün getirdiği sorunlara koşut- üzerinde ciddi çalışmalar yapılmaya başlan-

mıştır.”

Kapitalist emperyalizm temel mülkiyet ilişkilerinin aynı kalabilmesi için birçok şeyin değişmesi/değiştirilmesi gerektiğinin bilincindedir. “Çürüme eğiliminin kapitalizmin hızlı gelişimini önleyeceğini sanmak yanlış olur.” (Lenin, Emperyalizm) Teknolojik devrimler olgusuna ve üretim araçlarının kapitalist üretim ilişkileri altında geliştirilmesine bu noktadan bakmak, kapitalist emperyalizmin girdiği doğrultuyu bu zeminde ele almak gerekir.

TEKNİK İLERLEMEYLE GELİŞEN İNSANIN DÜNYASI

POST-MODERNİZM VE BİLGİ TOPLUMU

Biliyoruz ki tarih tekerrürden ibaret değil. Tarih sayısız zenginlikte ve karmaşıklıkta ilişkiler sürecidir. Ve dolayısıyla tekerrürün tekdüzeliğiyle, sığılıyla uzaktan yakından ilgisi yoktur. Ama başka bir gözle baktığımızda tarihi tekerürden ibaret görebiliriz. Tarihin kendini hep başka şekilde tekrar ettiğinin bilincinden hareketle XIX. yüzyıl sonları ile

yüzyılımızın ilk çeyreği arasındaki dönemle son çeyreğinde yaşananlar arasında benzerliklere, “tekrarlara” rastlamak mümkün.

1900’lerin başlarında müthiş bir sermaye hareketliliği söz konusuydu. Sınırlar sermayeye ardına kadar açıldı. Öyle ki bu uluslararasılaşma düzeyi 1913 yılı itibarıyla- bugün daha yeni tutturulmakta. Yani ticari bütünleşme ve sermayenin küreselleşmesi olgusu sadece günümüze has bir özellik değil. Aynı şekilde yüzyıl başında haberleşme ve iletişimde muazzam bir adım atılıyor, Avrupa-Amerika telgraf hattı döşeniyor. Buharlı gemiler ve trenler ulaşımı hızla kolaylaştırıyor. Kısacası tekelci evreye geçen kapitalizm teknolojik devrimler yaşıyor.

Uluslararası konjonktürde ise hegemonya sorunu var. O dönem İngiltere hegemonyasının boşalttığı pazarları doldurmak için verilen mücadele I. ve II. Paylaşım Savaşlarına yol açmışsa da 1960 sonlarından itibaren ABD’nin patronluğunun sorgulanması, henüz böylesi bir sonuca götürmedi. Ama “emperyalizmin dünya savaşı gibi büyük felaketlerin kaynağı olduğu” Leninist tezi bugün hala geçerliliğini koruduğundan ihtimal dışı da değil.

Benzerliklerin yaşandığı bir başka zeminse düşün merkezli. 1917 Ekim Devrimiyle emperyalist metropollerde ivme kazanan proletaryanın iktidar mücadelelerinde almış olduğu ağır yenilgiler, 1920’lerin iktisadi buhranlarıyla birleşince burjuva akademisyenleri, “bilim adamları” ve toplumsal doku içinde ırkçı mistik, akıl dışı düşünce akımlarının boy attığı görülmekte. Faşizmin siyasal iktidarından önce üniversite-

lerde, toplum örgütlerinde ırkçı söylemlerin, faşist öğretilerin egemenliği dikkat çekmekte. Yarı-sömürge ülkelerin özgünlüklerini bir kenara bırakırsak bugün de emperyalist kapitalist ülkelerde, “uygar kültürlerde” ırkçılık temelinde faşist hareketlerin gelişmesi söz konusu. Bu gelişmenin arkasında yer alan “demokratik devlet” desteği ise işin içindeki sermayenin yönelimini vermekte. (Almanya’da, ABD’de faşist örgütlenmelerin orduyla ve diğer devlet birimleriyle ilişkisi bilinmeyen bir şey değil). **Dünya genelinde neo-liberal politikalar ve küreselleşme süreci faşist ideolojileri güçlendiriyor.** 11 Eylül saldırıları da bunun bir gerekçesi yapıldı. Keza bilim camiasında ırkçı söylemlere bilimsel dayanaklar sağlayan “bilimsel çalışmalar” mantar misali çoğalıyor. Örneğin 1994’te Charles Murrey ve Richard Hernbatein adlı “bilim şahsiyetlerinin” yaptıkları Çan Eğrisi: Amerikan Yaşamında Sınıf Yapısı ve Zeka adlı araştırma istatistiksel yöntemlerle beyaz Amerikalıların siyahlardan 15 puan daha zeki olduğunu henüz bilinmeyen bir genetik etken nedenine bağlayarak “kanıtlıyor”.

Tüm dünyada “bilgi toplumu”na inat insanı tarih karşısında aciz bir nesne şeklinde tanımlayan “bilinemez” toplumsal hakimiyeti fark edilir bir durum almakta. UFO tarikatları, yeni peygamberler, dünyanın anlaşılmasında bilimin, katetmek zorunda kalacağı(!) metafizik açıklamalar yaşamın her alanına sinmiş halde. “Yeni bir çağ” (new age) yaşıyor. Milyonlarca tarikat, dernek, alt kültür toplulukları insanın neo-liberal anlamlandırılmasına

katkıda bulunuyor. Sözde bilimsel araştırmaların artış gösterdiği dinsel fanatizmin “uygarlık çatışması”nı gündeme getirdiği, bilinemez caziyeleştiği bu yeniden şekilleniş en iyi anlatan kavramlardan birisi post-modernizmdir.

18. yüzyıl aydınlanma “geleceğinin düşünüş ve eylem tarzını” redde dayanan post-modernizmin tarihsel köklerini yine bir teki olan -realizme karşı- romantizm akımına kadar sürebiliriz. Arkasında büyük imzalar, klasikleşmiş eserler bulunan bir kuram ya da felsefi olmayan bu kavramın ortaya çıkışı esasta 1960’lara denk düşüyor. Modernizmin akılcılığının, bütünlüğünün reddi üzerine kurulan sistemin parçalılığı ne zaman, neyi dediğinin “tam anlaşılmasına” neden olmakta. “Gerçekten post-modernizmin göze çarpan özellikleri arasında açıklığa rastlamak olanaksızdır. Genellikle post-modernizm, açık sözlülüğü bir ilke haline getirmemiştir. Ama bu kadarla kalmaz, açık konuşmayı fırsat düştükçe reddeder.” (E.Gellner, Post-modernizm, İslam ve Us)

Kavram, belirtildiği üzere 60’lı yıllarda kullanılmaya (New York’ta sanatçılar arasında) başlamış, 1970’lerde Avrupa yazın hayatına girmiştir. Post-modernizmin anlattıkları ilk önce sanatçı çevrelerinde bilhassa mimaride- şekillenmiş ve nihayet Fransız Jean François Lyotard’ın “Post Modern Durum” (1979) adlı eseriyle adeta bir moda ve yaygın bir ideolojik yaklaşım haline gelmiştir. **Kavramın gelişmesi ve genişlemesiyle, yaklaşık 2.5 yıldır süregiden ve derinleşen emperyalist kapitalizmin krizi ve krize karşı yürüttüğü**

küreselleşme politikalarının - neo liberalizm- arasında rastlantı olarak adlandırılmayacak kadar bir örtüşme vardır.

İşçi sınıfı hareketinin parçalanarak, kapitalizme radikal eleştirel merkezde yaklaşan düşünce ve eylem sistemleri -başta komünist hareketi marjinalize etmek, bireyi ve toplumu sermayenin çıkarları doğrultusunda yeniden kalıba dökmek üzere uygulamaya sokulan neo-liberal ekonomik-sosyal politikaların ve bunların yarı-sömürgelelere yansımaları "Yapısal Uyum Programları"nın post-modern ideolojik/kültürel yaklaşımın iktisadi altyapısını oluşturduğu aşıkardır.

Post-modernizmin felsefi dayanağı maddi dünyanın bilinmeyeceği; dolayısıyla değiştirilemeyeceği tezidir. Bu tez doğal olarak özne/nesne ilişkisini, bilgi kavramını yeniden tarif eder. Mutlak hakikate tepkiden mutlak göreliliğe yerleşen post-modernizmde hiçbir şey bilinemez. Rölativitenin egemenliğinde "mutlak doğru/göreliliği doğru" arasındaki diyalektik ilişkiyi ("Bilgi, düşüncenin ebedi, sonsuz olarak nesneye yaklaşmasıdır. Doğanın insan düşüncesinde yansımaları 'ölü', 'soyut' bir tamda değil, hareketsiz olarak değil, çelişkisiz olarak değil, ebedi bir hareket, çelişkilerin ebedi bir değişim ve çözülüş süreci olarak anlamak gerekir." -Lenin, Felsefe Defterleri) aşan(!) post-modernizmin bilimsel faaliyeti de gerçeğin elde edilmesi ve varolanın bunun doğrultusunda değil; özneliliği ve kültürel biçimlendirilişi/belirlenmesi temelinde ele alarak hiçleştirir. "Söylenebilecek daha önemli bir şey doğa yasalarının hiç şüp-

he yok ki özgül, somut bir kültürden bağımsız olarak hiç bir yerde bulunamayacağı olgusudur." (Paul Feyerabend, Akla Veda).

Böylesine bir öznellik üzerine oturan bilimsel faaliyet sonucu elde edilen bilimsel bilgi de sadece "bir söylem türüdür." (J.P. Lyotard, Post-Modern Durum)

Doğa bilimlerinde yasaların inkarı tarihsel yasalar -üzerine uygulandığında, insanın tarih içindeki konumlanışı silinir. Tarihsel olguların açıklanması, yasalarla ifade edilmesi mümkün olmaz. Oysa toplumsal tarihin insan bilincinden, isteklerinden bağımsız yasaları vardır ve top-

Post-modernizmin felsefi dayanağı maddi dünyanın bilinmeyeceği; dolayısıyla değiştirilemeyeceği tezidir. Bu tez doğal olarak özne/nesne ilişkisini, bilgi kavramını yeniden tarif eder.

lumsal hareket bu yasalara uyumluluk arz eder. Fakat tarih aynı zamanda insanın toplumsal varlığının bir karakteristiği olan bilinçli ve tasarlanmış edimlerinin gerçekleşmesinin de kendisidir. Tarih, öznel ve nesnel süreçlerin sonsuz bileşkenidir. "... tarih öyle bir ilerler ki, sonal sonuç, her zaman birçok bireysel istek arasındaki çelişkilerden çıkar; bu bireysel istençlerden her birini ne ise o yapan şey de bir yığın tikel yaşam koşullarıdır. Böylece, bir bileşke -tarihsel olay- doğuran, bir-biriyle kesişen sonsuz güç, sonsuz bir kuvvetler paralel kenarı dizisi vardır. "Bu bileşkenin kendisi de bir bütün olarak bilinçsiz ve istençsiz işleyen bir gücün ürünü olarak görülebilir. Çünkü her bireyin istencini başka herkes engeller ve sonuç-

ta ortaya çıkan, kimsenin istemiş olduğu şey değildir. İşte böyle, tarih, günümüze dek bir doğal süreç gibi ilerler ve esas olarak aynı hareket yasalarına tabidir." (F. Engels'ten Konigsberg'deki Joseph Bloch'a Mektup, Londra, 21-22 Eylül 1890)

Bilgi felsefesi, özne-nesne ilişkisi, tarihsel akış hakkında post-modernizmin söyledikleri bu moda ideolojinin sığılığını sergilemektedir. Değinen konularda yazılanlar MTV klipleri veya bilgisayar efektleriyle doldurulmuş, gösterişli ama içi boş ABD filmleri gibidir. Zaten post-modernizmde imaj, görüntü içerikten, düşünceden daha önemlidir. Çünkü "bilgi top-

lumu"nda bilgi öylesine hızlı gelişmekte ve akmaktadır ki, içerik aynı hızla anlamını kaybetmektedir.

Bu haliyle post-modernizm burjuva aydınlanmacı geleneğin düşünce sistemine alternatif geliştirmekten daha çok Marksizm'e ideolojik-politik bir "meydan okuyuştur". Zira bu düşünce akımının ünlü düşünürlerinin birçoğunun Marksist bir geçmişi vardır. -Lyotard 1954-64 yılları arasında Marksist bir dergiye katkıda bulunmaktaydı. Daha sonraları bu olgu kendisini Post-Marksizm adında gösterecektir. Post-Marksizm'in toplumsal zemini ise 1963 sonrası gelişen devrimci dalganın emperyalist metropollerde kalıcı bir kazanım elde edemeden geri çekilmesiyle yaşanan politik ve mo-

ral çöküntü oluşturmaktadır. Post-modernist kaynaktan beslenen Post-Marksizm “toplumsal ve politik kişiliklerin ve konumlanmaların temel belirleyicisinin tarihsel olarak tarif edilebilen nesnel sınıfsal yapılar olduğu, üretim ilişkilerinin ya da ekonomik temelin öncelikli bir açıklayıcılığa sahip olduğu, işçi sınıfının sosyalizmden nesnel bir çıkarı olduğu, sınıfların nesnel çıkarlarından bahsedilebileceği, kapitalizmin aşılabilir sosyalizme dönüştürülebileceği ve bu sürecin içinde işçi sınıfının diğer yoksullardan farklı ve özel bir konuma sahip olduğu, tarihin ve toplumun belli temel ve birleştirici prensiplerden hareketle belli bir teorik çerçeve içinde yorumlanabileceği ve anlaşılabilirliği fikirlerini reddeder.” (Ergin Yıldızoğlu, İktisat, sayı 352)

Post-modernist sistem ile post-Marksizm arasındaki bir başka paralellik ikisinin de kapitalizmin dönemlendirilmesine verdiği cevabın aynı olduğudur; bilgi toplumu, sanayi sonrası toplum.

Bilgi toplumu -enformasyon çağı- tanımlamasını yapan teorisyenlerin çıkış noktası kapitalizmin nitel dönüşüme uğradığı savıdır. **1970’lerin başlarında Daniel Bell tarafından ortaya atılan sanayi sonrası çağ tezi ve daha sonra Alvin Toffler’in “Üçüncü Dalga” isimli çalışmasıyla gündeme yerleşen enformasyon toplumunun temel pusulası; kapitalizmin girdiği yeni dönemde nesnel üretimi değil, bilginin üretimi ve kontrolü toplumsal örgütlülükte, toplumsal ilerlemede esas rolü oynama-**

sıdır. Üretim ve üretici güçler, yerini bilginin iktidarına bırakmaktadır. Yaşanan teknolojik devrimlerle bilgi hızla üretilmekte, her alana girerek yaygınlaşmakta ve dolayısıyla iktidar olgusunda yeni nitel bir değişim gerçekleşmektedir. Emek ve sermaye çatışması yok olmakta artık proletarya ve burjuvazi toplumsal sahnedeki çekilmekte, yerlerini muazzam bir hızla büyüyen bilgiye sahip olanlar ve kullananlar ile bunu beceremeyenlere bırakmaktadır.

Üretim, iş, sınıf gibi kavramlar bu eğilim temelinde yeniden tanımlanmaktadır. “İşsizliğin gerçek anlamı nedir? İşsiz kalmış bir işçi evde damını aktarıyor ya da arabasını elden geçiriyorsa evde tembel tembel oturup televizyonda futbol maçını seyreden adam gibi mi işsiz sayılmalıdır? İnsanların kendileri tarafından tüketilmek üzere üretimde bulunmaya başlamalarıyla birlikte işsizlik ve bürokratik sosyal yardım kavramlarını yeniden incelememiz gerekmektedir.”

(A. Toffler, Üçüncü Dalga)

Tanımlama çabasının kendisi yaklaşık 17 yıldır uygulamaya sokulan neo-liberal politikaların bir unsuru olan sosyal hakların geri alınmasını ima ediyorsa bilgi toplumu kuramcılarının sınıfsal mevzilenişi de gayet açık durumdadır.

“Elveda Proletarya” diye hüznü bir seslenişte bulunan Andre Gora için de sanayi sonrası toplumda kapitalizm artık kendi kendini aşma becerisini göstermiştir. “Kapitalizm, bugüne kadar pek incelenememiş ve çok az kavranabilmiş bir gücü, kendi sorunlarının çözümsüzlüğüne hakim olma gücünü ele geçirmiştir.”

(A. Gorz, Elveda Proletarya)

Kavramları gerçeklerden soyutlayarak deforme eden, ayakları yere basmayan teoriler üreten bilgi toplumu “teorisyenlerinin bu becerikliğini A. Toffler iyi bir şekilde ortaya sermektedir: “Fiyatlar ‘ilk fiyat’ diyebileceğimiz bir kural sayesinde satın alıcıların lehine işliyordu ve bu ilk fiyat maliyet, kar, rekabet gibi ekonomik etkenlerden çok siyasal ve askeri güçler arasındaki görel farklara bağlıydı. Düşük tutulan bu ‘ilk fiyat’ bir kez gerçekleşti mi sonraki bütün fiyatların daha da düşük olmasına yol açar.” (A. Toffler: Üçüncü Dalga)

İşte kapitalist ticaretin ve emperyalizmin özü!

Hiçbir şey açıklamayan, sağlam bir temele oturmeyen bu “teorik” yaklaşım tümüyle ideolojiktir. Toffler bilgi toplumuyla ilgili kehanetlerini 1979 yılında yapmıştı, günümüzde

durum henüz enformasyon çağına uygun bir resim çizmiyor. Her şeyden önce bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler emekçi kitlelerde tersine bilgisizliği, onlara yönelik dezenformasyonu derinleştiriyor, çünkü bilgi ve iletişim ağlarının denetimi hala emperyalist tekelin elinde; “Dünya zenginliğine el koyan azınlık (ABD, AB ve Japonya) iletişim alanındaki tüketimin % 90’ını gerçekleştiriyor. Bu alanda faaliyet gösteren 300 kadar firmanın 144’ü ABD kökenli, 80’i Avrupa kökenli, 49’u da Japonya’ya ait- Dünya zenginliğine el koyanlar iletişim alanını da hemen hemen tümüyle denetlerken, bu denetim onların egemenliğini daha da derinleştiriyor.” (Fikret Başkaya, Azgelişmişliğin Sürekliliği) İşçi sınıfı yok olmak şöyle dursun “sanayi sonrası toplumu” yaşadığı iddia edilen ülkelerde bile sayıca artıyor; ABD’de Çalışma İstatistikleri Bürosu’nun incelemesinde -işçi sınıfının mutlak sayısının son yıllarda arttığı belirtiliyor, The New Statesman, 23/8/1996. (aktaran Ergin Yıldızoğlu, Globalleşme ve Kriz) Keza yine sınıf

mücadelesinin varlığı tüm ideolojik manipülasyonlara rağmen toplumsal olarak kabul görüyor; “Gallup’un kamuoyu araştırmasında İngiltere’nin ekonomik toparlanma yaşadığı 1995 yılında toplumda sınıf savaşımı olduğunu ısrar edenlerin genel nüfus içindeki oranı % 76.” (E. Yıldızoğlu, Globalleşme ve Kriz)

VE SON: “İDEOLOJİLERİN VE TARİHİN SONU” MU?

Burjuvazinin emekçilere karşı geliştirdiği topyekün saldırının -dünya çapında hemen hemen eşzamanlı ve aynı merkezli olduğundan genel saldırı-konumuz özgülündeki son parçası “tarihin ve ideolojilerin sonudur” (İdeolojiler değil, aslında kastedilen tek bir ideoloji, o da proletaryanın ideolojisi) Post-modern durumu yaşayan sanayi sonrası çağın “bilgi toplumunun” olağan sonucudur “tarihin ve ideolojilerin sonu” (Daniel Bell’in “İdeolojinin Sonu” ile Fukuyama’nın “Tarihin Sonu” aynı şeyin farklı kelimelerle ifade edilmesi olarak alınabilir).

Modern revizyonizmin burjuvalarına artık açıktan yazılan “Her Şey Sermaye İçin” şiarının ideolojilerin ve tarihin sonu kavramının gerçekliğini yıkılmaz biçimde kurduğundan hareket eden Fukuyama’ya göre, “Doğu Bloku ve özellikle de SSCB’nin dağılmasıyla birlikte kapitalist sistemin üstünlüğü ve alternatifsizliği tarih tarafından tartışmasız bir biçimde kanıtlanmıştır. Artık dünyada tek başına egemen olan ekonomik sistem kapitalizm, politik sistem ise liberal demokrasidir.” (F. Fukuyama, Tarihin Sonu, National Interest, 1989)

“Bugün dünyada artık özgürlükçü demokrasinin dışında bir siyasi ideal kalmadı. Bu nedenle tarihin sonundan söz ediyorum.” (Fukuyama, Ekonomik Panorama Dergisi, Nisan 1992)

Aslında tarih ikinci olmasa da ilk kez sona ermiyor. Zira tarihi daha 1806’da, Hegel, Napolyon’un Jena’da Prusyalılar üzerinde kazandığı zaferle bitirmişti. Bu zaferle Hegel’in kavramlaştırdığı “evrensel ve türdeş bir devlet” olgusu tüm Avrupa’ya vs. Kuzey Amerika’ya egemen olmuştu, insanın doğa-

“insanlar, dağların ardındaki ya da denizlerin ötesindeki güzellikler yerine yalnız ayaklarının altındaki toprağı görmeye alışınca, kuyunun dibindeki kurbağa kadar dar görüşlü olurlar. Oysa kafalarını kaldırıp evrenin sınırsızlığını, yaşamın zenginliğini, insanlığın yüce davasının güzelliğini ve erdemini, insan yeteneklerinin çeşitliliğini ve bilginin verimini gördüklerinde daha alçakgönüllü davranmaya başlarlar. (Mao Zedung, Sabah Tufanı- Cilt I)

ya ve kendine yabancılaşması, onun kapitalist sistemdeki etkinliğiyle son bulmuş, kapitalizm insanın yaratabileceği en üst toplumsal örgütlenmeyi yaratarak tarihin, ilerleyişine noktayı koymuştur. Ama fazla uzun sürmedi, Marks söz konusu noktanın gerçekte bir virgül olduğunu ve tarihin sınıf mücadeleleriyle kapitalizmi de aşacağını muştuladı. Hegel’deki felsefi derinliğe sahip olmayan Fukuyama’nın “Tarihin Sonu” makalesi ise Fukuyama’nın zihinsel aktivitesinin son durağından başka bir şey değil.

Sermayenin genel saldırısında “tarihin sonu”nu hazırlayan gerek liberal düşünürlerin gerekse de post-Marksistlerin ortak fikir yürüttükleri bir husus da enformasyon çağında kapitalizmle sosyalizmi -komünizmi- aynı kefeye koymalarıdır. “Taraflar (kapitalist ve sosyalist -bn) birbirinden farklı ide-

olojileri savunmakla birlikte, ikisi ve aslında aynı süper ideolojiyi yayıyorlardı.” (A. Toffler, Üçüncü Dalga) “Proletaryanın iktidarı sermayenin iktidarının simetrik olarak tersidir.” (A. Gorz, Elveda Proletarya)

Toplumsal dönüşümü/devrimi sadece iktidar meselesine sıkıştırarak yöneten/yönetilen ilişkisini basit bir yer değiştirme şeklinde kurmaktan hareket eden bu anlayış günümüzde öylesine uçlaştırılmıştır ki artık komünizm ile faşizm bir yüzün iki yarısı gibi özdeşleştirilmektedir. Sermayenin en azgın hali olan faşizm belasının yeryüzünden silinmesini sağlamak için canla başla savaşan komünistlerin (oysa ki aynı dönemde liberal burjuvalar direnişlere katılmayı bir kenara bırakalım faşizmle işbirlikçi hükümetlerde yer almışlardır, yine örneğin direniş yıllarında Fransa’da direnişe katılan yurtsever sayısının genel nüfusa oranı utanılacak düzeydedir ve direnişi sahiplenilen ve öncülük eden komünistlerdir) bu aşağılık saldırıları kuvvetle geri püskürtmeleri aciliyet gerektiriyor.

1997 sonlarında Fransa’da yayınlanan “Komünizmin Kara Kitabı” adlı bilimsel eser(!)de komünizmin işlediği “katliamların”, Nazi soykırımıyla özdeşleştirilen insanlık suçu yakıştırmasını hak ettiği öne sürülmektedir. Almanya’da yakın zamanda basılan bir diğer kitabın Nazilerin uyguladığı Yahudi katliamının aslında kaba bir yalandan ibaret sayarak tarihi yeniden yazmaya girişmesiyle birlikte değerlendirilebilecek bu “bilimsel çalışmalar” burjuvazinin içinde bulunduğu ruh halini de yansıtmaktadır. Sermaye artık Marksizm’den “fikirlere doğru” du ancak insanlar başaramadı”

şeklinde söz edilmesine bile tahammül edememekte. “1998 yılında fikirlerin de yanlış olduğu konusunda kimsenin aklında bir şüphenin kalmaması” (Anne Applebaum, The Wall Street Journal, Ocak 1998) için adeta bütün hırçınlığıyla saldırmaktadır. Ama bütün bunlara rağmen hala Komünist Manifesto yüzünde İncil’den sonra en fazla satan ikinci kitap konumunda, “sadece İngiltere’de 1997 yılında 60 bin adet sattı.” (A. Applebaum, TWSJ, Ocak 1998)

Tarih, tersine sınıf mücadelelerinin varlığına şahitlik ederek ilerlemesine devam ediyor.

“Tarih ve ideoloji, sınıf mücadelesinin itici gücüyle muharebe yapmaya devam etmektedir; Fukuyama’nın saçma sözleri tarihe çarpıp geri tepmiştir ve farklı sınıfların ideolojileri arasında muharebeler devam etmiştir; söz konusu olan ister dinleriyle Arap köktenciler olsun, ister burjuva ideolojisinin çeşitli biçimleriyle neo-liberaler, neo-pozitivistler ve faşistler olsun, isterse de Peru Komünist Partisinin önderlik ettiği halk savaşı dahil bilimsel ideolojimiz Marksizm-Leninizm-Maoizm’imizle biz komünistler olalım. Dolayısıyla bir kez daha burjuvazinin yalanları ve sahte teorileri, rüzgarda duman gibi dağılmaktadır” (Abimael Guzman, Seçimlere Hayır, Halk Savaşına Evet Belgesinin İncelenmesi Temelinde Rektifikasyon Kampanyası Üzerine-Kazanılacak Dünya, 1993/19)

Ve kendi sınıfsal konumları tarafından sınırlanan tüm bu sahte teori üreticilerine son söz;

“insanlar, dağların ardındaki ya da denizlerin ötesindeki güzellikler yerine yalnız ayaklarının altındaki toprağı görmeye

alışınca, kuyunun dibindeki kurbağa kadar dar görüşlü olurlar. Oysa kafalarını kaldırp evrenin sınırsızlığını, yaşamın zenginliğini, insanlığın yüce davasının güzelliğini ve erdemini, insan yeteneklerinin çeşitliliğini ve bilginin verimini gördüklerinde daha alçakgönüllü davranmaya başlarlar. (Mao Zedung, Sabah Tufanı- Cilt I)

VE SONUN SONU

Kapitalist-emperyalist ekonominin tarihinin en büyük bunalımına doğru sürüklendiği gerçeği her geçen gün daha fazla açığa çıkmaktadır. Bu ekonominin lokomotifini işlevi gören ABD ekonomisi öngörülenden daha hızlı bir şekilde ciddi ve uzun süreceği şimdiden kabul edilen bir durgunluğa doğru ilerlemektedir. (Nitekim ABD, resmi olarak ekonomisinin resesyona girdiğini açıkladı.) 11 Eylül günü gerçekleşen ve emperyalist ekonominin kalbine inen saldırılar sonrasında bu ekonomik gidişata ilişkin daha fazla karamsarlık tablosu çizilmeye başlandı. Bu saldırıların önemli bir işlev gördüğünü kimse yadsıyamaz. Ancak, bu saldırılar olmasaydı da kapitalist-emperyalist ekonominin büyük bir bunalımın eşliğinde olduğu ve bu bunalıma gireceği kabul edilmelidir. Bugün yadsınmaya ya da üstü örtülmeye çalışılan, ancak örtülemeyen gerçek budur. Bu gerçek emperyalizmin doğasında mevcuttur. Her seferinde yeni saldırılarla ayağa kalkmaya çalışan bu sömürü ve talan ekonomisinin, toparlanma gösterdiği her dönem sonrasında yeniden yere düşeceği, sürüneceği, acılar çekeceği bilinmelidir. Can çekişen bir ekonominin var olma özelliği budur. Bugün mevcut egemen

yapının böyle yaşadığını kim yadsıyabilir?

Kapitalist-emperyalist ekonominin var olma özelliği toparlanma-saldırı-yenilgi sarmal döngüsüdür. Emperyalizm her seferinde yenilgiyle yüz yüze gelmektedir. Tarih bize, bunun böyle olduğunu defalarca gösterdi. Bugün tarihte eşine az rastlanır, ancak bundan sonra sık karşılaşacağımız bir süreç yaşamaktayız. Tam da Başkan Mao'nun işaret ettiği gibi... Hiçbir emperyalist odak bu sürecin dönüşümünü başaracak güçte, karakterde değildir. İnsanlık onların elinde sadece ve sadece yıkım, ölüm ve acı yaşayacaktır. 11 Eylül saldırıları bu acıların ürünüdür. Bu saldırıların varlık nedeni emperyalizmdir. Bu saldırılar yeni değildir. Başkaldırı ruhunu bağrında taşıyan ezilenler bu saldırıların en mükemmellerini defalarca yaratmışlardır. Bu son saldırıları ayrı kılan özellik, saldırıların

tam da emperyalizmin kalbinde gerçekleşmiş olmasıdır. **Ve elbette yeni olan veya yeni diye sunulan bir şey daha var; o da emperyalist odakların bu saldırıları ele alış tarzıdır. Bu, varoluşları haydutluk üzerine kurulu emperyalist güçler saldırıları "yeni sürecin" miladı olarak ele alıyor ve hep bir ağızdan "uluslararası terörizme karşı işbirliği" diye bağırıyorlar.** Dünyanın yeni bir savaşın içinde olduğunu ilan edenler düşmanı, "kimliği belirsiz teröristler" olarak gösteriyorlar. Bu sayede istenilen her yere saldırmanın da şartları hazırlanmış oluyor. **Sürecin yeni diye sunulan bu özelliği eskidir.** Ezilenler defalarca benzeri gerekçelerle saldırılara maruz kaldılar. Defalarca yıkım, açlık, ölüm ve acı gördüler. Hiroşima ve Nagasaki'de bugün dahi etkileri devam eden atom bombalarıyla milyonlar katledildiğinde, karşı devrimci, halk düşma-

nı, kokuşmuş Saygon iktidarına karşı Vietnam İşçi Partisi'nin efsanevi lideri Ho Şi Minh önderliğinde başkaldıran Vietnam halkı, napalm bombaları ile yakıldığında, kimyasal silahlarla verimli Vietnam toprakları bugün bile ot bitmeyen çöllere dönüştürüldüğünde, tarihte eşine az rastlanan, korkunç Mai Lai katliamı gerçekleştirildiğinde, Körfez Savaşı'nda yüzbinlerce Iraklı yok edildiğinde, kimyasal silah ürettiği kuşkusuyla Sudan'daki bir ilaç fabrikası bombalanarak on bini aşkın Sudanlının ölümüne yol açıldığında aynı veya benzer gerekçeler yine vardı. Bu gerekçelerin arkasındaki gerçek, kapitalizmin şatoları olarak kabul edilen ikiz kulelerde üslenmiş, borsadaki satışları arttıkça hisseleri prim yapan çok uluslu silah şirketlerine yatırım yapan finans baronları, bunların desteğiyle ayakta duran siyasal önderlerin var olma çabasından başka bir şey değildir. Bugün bunlar kendilerine yönelmiş saldırılar karşısında tüm dünyanın desteğini arıyor, hem de büyük devlet ABD öncülüğünde!.. İlk tepkilere bakıldığında oldukça büyük bir desteğin oluştuğu görülmektedir ve bununla övünenlerin sayısı az da değil. Bugün işbirliği yapmış olduklarını ilan edenler bu meselede her zaman ortak davrandılar. Bu ortaklıkları her zaman çıkarlarının dalaşması nedeniyle kaçınılmaz olarak kesintiye uğramıştır. Bu "yeni süreçte" de aynı akıbet onları bekliyor. Hiç kuşumuz olmamalıdır. Bugün işbirliği ilan edenlerin, neden bunu istedikleri çok somut olarak ortadadır. Mesele ne zaman ki bölgesel ve global(!) egemenlik sorununa takılır o zaman işbirliği gerçek kimliğine bürünür...

Dünyadaki bu durum bizimki gibi ülke devletlerinin ezilenlere ve kurtuluş savaşçılarına zorbalık yapmakta haklı olduklarını ilan etmelerine neden olmaktadır!.. Bunu hemen her gün şatafatlı gazetelerinden, televizyon kanallarından yapılan yayınlarda görebiliriz. Türk devletinin yaptığı zorbalıkta ne kadar haklı olduğunun ispatlandığı yaygarası yapılmaktadır. Bir kez daha "demokrasinin" ipliği pazara çıkarılmıştır. Türk

Yıkım, yoksulluk, açlık ve acı bulutları tepemizde dolaşmaktadır. Bu bulutları yaratan ve tepemizde dolaştıranlar emperyalistler ve yerli uşaklarıdır. Henüz bir dünya savaşı koşulu oluşmuş değildir. Ama, bölgesel savaşların, emperyalizmin dolaysız içinde yer alacağı çatışmaların yaşanacağı koşulların mevcut olduğu açıktır.

devleti beslediği çapulcu emellerini kendini pazarlayarak elde etmek için yoğun bir faaliyet yürütüyor şimdilerde. Bir şarlatan olmaktan öteye gidemeyecek kadar beceriksiz ama kendini pazarlamada fahişelere taş çıkartacak kadar cüretli olan Başkaban ülkeler arası diplomaside "atak" halinde! ABD ziyaretinin ardından Bulgaristan gezisi geldi. Rusya ile yapılan askeri anlaşma vb. Cumhurbaşkanı, Dışişleri Bakanı Genel Kurmay Başkanı ve bilcümle tüm devlet yetkilileri ile beraber devlet memuru "aydınlar" bu pazarlamanın nimetlerinden dem vurmaya

başladılar. Irak'a yönelebilecek herhangi bir saldırıdan pay kapma telaşındalar. Ve sıklıkla "biz Arjantin olmayız" diyorlar. "Çünkü bizim stratejik konumumuz, bizim önemimiz, bizim toplumumuz vs vs. çok farklı" diyorlar. "Öldürmeyen kriz güçlendirir"(Kemal Derviş) diyerek, düze çıktıklarını, Irak'a saldırıda mutlaka yer almamız gerektiğini, "terörizme karşı" ittifakta bu treni kaçırmamız gerektiğinden, ülkenin tarihi bir fırsatı yakaladığından dem vuruyorlar. Üstelik yoksul ve emekçi Irak halkının kanına girerek.

Kapitalizmin yarı-sömürgelere sunduğu nimetin elde edilmesinin gerekli şartı veya özelliği budur. Tüm dünyada ezilenler ve ülkemizde de halk, önceden boyutu tam kestirilemeyecek bir kanlı yolculuk hazırlığı içindedir. Yıkım, yoksulluk, açlık ve acı bulutları tepemizde dolaşmaktadır. Bu bulutları yaratan ve tepemizde dolaştıranlar emperyalistler ve yerli uşaklarıdır. Henüz bir dünya savaşı koşulu oluşmuş değildir. Ama, bölgesel savaşların, emperyalizmin dolaysız içinde yer alacağı çatışmaların yaşanacağı koşulların mevcut olduğu açıktır. Emperyalizm ve faşist devletler bu koşulları sonuna kadar kullanacaklardır. Onların tüm çabaları iktidarı hedefleyen proletarya perspektifli bir kalkışmanın engellenmesidir. Arjantin korkutmuştur. Yeni düzenlerinin iflaslarının bir kez daha göstermiştir. İşte bu yüzden onlar "Maocuları gerillaları ve ayaklanmaları sevmezler"

Parti ve örgütlenme üzerine-2

Parti içi demokrasi, diğer yandan bilinçli ve gönüllü çeliktен disiplin; demokratik merkeziyetçilik denilen ilkenin, yani partinin örgütlenme ve yönetimi ilkesinin zorunlu birliğidir. Demokratik merkeziyetçiliğin bir yüzü demokrasi, diğer yüzü ise disiplindir. Mao'nun, diyalektiğin temel yasası dediği zıtların birliği yasası, burada, yani demokratik merkeziyetçilik ilkesi için de çok somut ve açık bir biçimde kendisini gösterir.

KOMÜNİST PARTİLERİNİN ÖRGÜTLÜNME İLKELERİ

Komünist partisi, belli ilke ve kurallar dahilinde örgütlenir ve yönetilir. Hiçbir şekilde ilkesiz ve kurlsız değildir. En temel ilkesi **demokratik merkeziyetçiliktir**. İşte parti bu ilke **esasına** göre **örgütlenir** ve **yönetilir**. Bu temel ilke, disiplinle ve eleştiri-özeleştiri ilkesiyle güçlendirilir, ete kemiğe büründürülür. Bu anlamda, parti içi yaşamda, disiplin ve eleştiri-özeleştiri, en az demokratik merkeziyetçilik ilkesi kadar gerekli ve önemlidir.

DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK

Demokratik merkeziyetçilik Komünist Partisinin en temel örgütlenme ilkesidir. Demokrasi ve merkeziyetçilik; yani parti içi demokrasi, bilinçli ve gönüllü çeliktен disiplinin diyalektik birliği ve uyumu, demokratik merkeziyetçilik ilkesini oluşturur. Bu, bir bütünün

iki parçası veya bir şeyin iki yüzüdür. Bir başka ifadeyle, parti içi demokrasi, diğer yandan bilinçli ve gönüllü çeliktен disiplin; demokratik merkeziyetçilik denilen ilkenin, yani partinin örgütlenme ve yönetimi ilkesinin zorunlu birliğidir. Demokratik merkeziyetçiliğin bir yüzü demokrasi, diğer yüzü ise disiplindir. Mao'nun, diyalektiğin temel yasası dediği zıtların birliği yasası, burada, yani demokratik merkeziyetçilik ilkesi için de çok somut ve açık bir biçimde kendisini gösterir.

Demokratik merkeziyetçilik ilkesinin somut ifadesi ve parti içinde uygulanış biçimi şöyledir:

- 1) Birey örgüte,
- 2) Azınlık çoğunluğa,
- 3) Alt kademeler üst kademelere,
- 4) Bütün üyeler Merkez Komitesi'ne tabidir.

Bu dört madde Parti Tüzüğü'nde yer alır ve aynı zamanda disiplin kurallarını oluşturur.

Demokratik merkeziyetçilik

ikesinin daha iyi anlaşılması ve nasıl işlediğinin kavranabilmesi için bunu biraz açmak gerekir. Zaten sorunun esası, ilkenin genel kabul görmesinde değil, ayrıntılardadır. Devrimci ve Komünist Parti ve örgütlerin hemen hepsi, temel bir örgütlenme ilkesi olarak demokratik merkezîyetçilik ilkesini kabul ediyor. Bu noktada bir sorun yoktur. Esas ayrılık o ilkenin açılımında ve uygulamasında çıkıyor.

Elbette, her sınıfa ve ara katmanlara mensup insanlar ve onların çıkarlarını temsil ettiğini söyleyen örgütler, herşeyi kendi ideolojileri ve sınıf çıkarları temelinde yorumlayacak ve ona uygun uygulamaya çalışacaktır. Zaten, ideolojik ve siyasi çatışma noktaları orada başlıyor. Kimin ne olduğu, kimin hangi sınıfı temsil ettiği, kısacası “ak koyun kara koyun”, işte orada belli oluyor.

Kime sorarsanız herkes “biz proletaryanın öncüsüyüz, onların temsilcisiyiz” diyor. Örgütlerinin de Marksist-Leninist yani komünist olduğunu ileri sürüyor. Sonuç olarak tüm hareketler bu kavramları kullanıyor. Burada önemli olan sonuca nasıl gelindiği ve kavramın altının nasıl doldurulduğudur. Ve bunları pratikteki yansımalarıdır. Biz buna bakarak karar vermeliyiz. Yani görüş ve programlarının, ilke ve kurallarının ayrıntıları incelenerek ve pratik uygulaması görülerek karar verilebilir. O halde konu bağlamında biraz ayrıntıya girmek gerekiyor.

Demokrasi nedir, nasıl uygulanır önce ona bakalım.

Demokrasi, siyasi bir terimdir, üstü yapı alanına girer ve nihayetinde ekonomik alt yapıya hizmet eder. Kişi ya da azınlık egemenliğine karşı gelişmiş-

tir ve çoğunluğun tam bir eşitlik içinde toplumsal yaşam ve yönetime katılmasında ifadesini bulur.

Demokrasi, bir sınıfın egemenliğini yansıtır. Halkın egemenliğini yansıtan yönetim biçimine **halk demokrasisi**, proletaryanın, kendi hegemonyası altında diğer halk kesimleriyle birlikte egemenliğini yansıtan yönetim biçimine **proletarya diktatörlüğü**, burjuvazinin egemenliğini yansıtan yönetim biçimlerine ise **burjuva demokrasisi** adı verilir.

Demokrasi, toplumsal gelişmenin ve tarihin belli bir aşamasında ortaya çıkmış, ancak gelişim içinde değişik biçimler almıştır. Bazıları demokrasiyi bir amaç gibi görse de, aslında o devlet gibi bir araçtır. Yani o da devlet gibi şartları olgunlaştığında, yani sınıfların ortadan kalkmasıyla ortadan kalkacaktır.

Lenin, demokrasinin ortadan kalkmasının devletin ortadan kalkmasına bağlı olduğunu, bir başka ifadeyle devletin ortadan kalkmasıyla demokrasinin de ortadan kalkacağını söylüyor. Bu konuda düşülen yanlışları eleştiriyor ve şöyle diyor:

“Devlet üzerinde alışılmış düşüncelerde, Engels’in burada sözü edilen önsözünde dikkati çektiği ve yukarıda değinmiş bulunduğumuz yanlışlığa gerçekten sık sık düşülüyor; devletin ortadan kalkmasının, demokrasinin de ortadan kalkması olduğu; devletin sönmesinin, demokrasinin de sönmesi demek olduğu sık sık unutuluyor

“Böyle bir sav, ilk bakışta çok tuhaf ve anlaşılmaz görünür; belki de azınlığın çoğunluğa boyun eğmesi ilkesine uyulmadığı bir toplumsal düzenin

kurulmasını istemediğimizden korkanlar çıkacaktır; çünkü, eninde sonunda, demokrasi bu ilkenin kabulü demek değildir?

“Hayır. Demokrasi ile azınlığın çoğunluğa boyun eğmesi özdeş şeyler **değildir**. Demokrasi, azınlığın çoğunluğa boyun eğmesini kabul eden, tanıyan bir **devlettir**; başka bir deyişle, demokrasi, bir sınıf tarafından bir başka sınıfa, nüfusun bir bölümü tarafından bir başka bölümüne karşı, sistemli **zor** uygulamasını sağlamaya yarayan bir örgüttür.

“Biz, devletin, yani tüm örgütlenmiş ve sistemli zorun, genel olarak insanlar üzerinde uygulanan her tür zorun ortadan kalkmasını son erek olarak alıyoruz. Biz, azınlığın çoğunluğa boyun eğmesi ilkesine uyulmayacağı bir toplumsal düzenin çıkmasını beklemiyoruz. Ama biz, sosyalizmi yürekte dileyerek inanıyoruz ki, sosyalizm, evrimi içinde komünizme varacak ve sonuç olarak insanlara karşı zora başvurma zorunluluğu bir insanın bir başka insana, nüfusun bir bölümünün nüfusun öteki bölümüne boyun eğme zorunluluğu büsbütün ortadan kalkacaktır; çünkü insanlar, **zor ve boyun eğme olmaksızın** toplum halinde yaşamanın yalın koşullarına uymaya **alışacaklardır**.” (35)

Görüleceği gibi demokrasi bir amaç değildir, o sadece amaç ulaşmak için uygulanması gereken **araçtır**. Tarihi gelişim içerisinde genişleyerek devam edecektir.

Demokrasi sorunun ele alan Mao, bakın ne diyor:

“Demokrasi bazen bir amaç gibi görünebilir, ama aslında yalnızca bir araçtır. Marksizm, bize, demokrasinin, üst yapının

bir parçası olduğunu ve siyaset kategorisine girdiğini öğretir. Yani eninde sonunda demokrasi, ekonomik temele hizmet eder. Aynı şey, özgürlük için de söylenebilir. Demokrasi olsun, özgürlük olsun, mutlak değil, bağıntılıdır. Her ikisi de belirli tarihsel koşullar altında ortaya çıkar ve gelişirler. Halk safları içinde, demorasi merkezîyetçilikle, özgürlük disiplinle, aynı zamanda yanyana bulunurlar. Bunlar tek bir bütünü karşıt yönleri olup, hem çelişik hem birleşiktirler; tek yanlı olarak biri üzerinde ayak direyip ötekini yadsınamız doğru olmaz. Halk safları içinde ne özgürlük ne de disiplin olmadan yapamayız; demokrasi de gereklidir merkezîyetçilik de. Bizim demokratik merkezîyetçiliğimiz, demokrasi ile merkezîyetçiliğin, özgürlük ile disiplinin birliği anlamına gelir. Bu sistem altında, halk, demokrasi ve özgürlükten en geniş ölçüde yararlandığı gibi, kendisini sosyalist disiplinin sınırları içinde de tutar. Büyük halk yığınları, bütün bunları pek güzel anlamaktadır.(36)

Mao'nun, sorunu daha açık ve net bir biçimde ortaya koymasıyla, demokrasinin öyle sanıldığı gibi bir amaç olmayıp bir araç olduğu, mutlak değil göreceli olduğu ve belli tarihsel koşullarda ortaya çıktığı açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Bu genel demokrasi ve özgürlük anlayışının, gerçek anlamda tutarlı savunucuları, uygulayıcıları ve onun gerçekleşmesi önündeki tüm engellerin kaldırılması için savaşanlar komünistlerdir. Komünistler, bu anlayışı öncelikle parti içinde savunur ve uygulamaya çalışırlar. Demokrasinin verili koşullarda parti içinde uygulanma-

sından yanadırlar. Parti içi demokrasinin önemine ve uygulanmasına vurgu yapar, uygulanması önündeki tüm engellerin kaldırılması için mücadele ederler. Çünkü demokrasi olmadan merkezîyetçiliğin ya da bilinçli ve gönüllü çelik disiplininin var olamayacağını bilincindedirler. Onun için demokrasi var olmadan merkezîyetçilik, merkezîyetçilik var olmadan da demokrasinin var olmayacağını düşünürler. Çünkü onlar, diyalaktığın temel yasası olan zıtların birliği yasasını ve tabii ki, kesinlikle bu yasadan koparılamayacak ve ondan ayrı düşünülmemeyecek olan zıtların mücadelesini iyi kavramışlardır.

Komünist Partide demokrasi olmaksızın canlı siyasi bir ortam da olmaz, üyelerin kolektif yaşama, yaratıcı ve aktif bir tarzda katılımı sağlanamaz. Parti içi demokrasi, partinin yaşatılması, parti yaşamının canlandırılması, üyelerin sorunların çözümüne ve parti yaşamına aktif katılımı için zorunludur.

Ne var ki bu, partinin bir tartışma kulübü olduğu veya ona dönüştürüleceği anlamına gelmez. Parti bir savaş örgütüdür ve öyle kalmaya devam edecektir. Tartışmalar hem partiyi güçlendirmeli hem de savaşma yeteneğini ve azmini artırmalıdır.

Parti içi demokrasi, partinin birliğini pekiştirir, bilinçli ve gönüllü çelikten disiplinini güçlendirir, eleştiri-özeleştiri mekanizmasının sağlıklı işlenmesini sağlar. Çünkü, parti içi demokrasi, partiyi zayıflatmak, üyeler arasında sıkı yoldaşlık ilişkilerini zedelemek, partiyi bölüp parçalamak için değil, tam aksine partiyi güçlendirmek, mücadelesini geliştirmek, birliğini daha da pekiştirmek ve kolektif yaşa-

ma tüm üyelerin aktif katılımını sağlamak için uygulanır.

Stalin'in dediği gibi, "Parti içi demokrasi, parti üyesi kitlelerinin aktivitesinin yükseltilmesi, Parti birliğinin sağlamaştırılması, Partide bilinçli proleter disiplinin sağlamaştırılması anlamına gelir."(37)

Parti içi demokrasi, eleştiri ya da tartışma özgürlüğü değildir. Ve fraksiyon, yani gruplaşma özgürlüğü de değildir. Bu tür özgürlüklerin parti içi demokrasiyle bir alakası yoktur. Böyle bir özgürlük partiye yapılan en büyük kötülüktür.

Partinin, bu tür bir demokrasiye ya da özgürlüğe, tartışmalarla günün geçirilmesine, gruplaşmalar yaratılarak bölünmesine, merkezi disiplinin zedelenmesine ihtiyacı yoktur. Partinin, tartışmaların iki çizgi mücadelesi anlayışı temelinde ve ilkeli tarzda ele alınarak, partiyi geliştirip güçlendirmesine, sınıf mücadelesini geliştirmesine ve partinin birliğini pekiştirmesine, bilinçli ve gönüllü çelik disiplinini daha da güçlendirmesine ihtiyacı vardır.

Komünistler parti içi demokrasiden ne anlıyor?

Komünistler, demokrasiden, partinin gücünün dağıtılmasını ve çarçur edilmesini, gereksiz tartışmalarla boş gevezelik yapılmasını, ayrı ayrı gruplara bölünmesini, parti yaşamının istikrarsız bir hale dönüştürülmesini ve parti içinde kargaşa yaratılmasını anlamıyor.

"Biz demokrasiden, Parti kitlelerinin etkinliğinin ve bilinçliliğinin yükseltilmesini, Parti kitlelerinin yalnızca sorunların müzakeresine değil, bilakis aynı zamanda çalışmasının yönetilmesine de çekilmesini anlıyoruz." (38)

Komünist Partide demokrasi olmaksızın canlı siyasi bir ortam da olmaz, üyelerin kolektif yaşama, yaratıcı ve aktif bir tarzda katılımı sağlanamaz. Parti içi demokrasi, partinin yaşatılması, parti yaşamının canlandırılması, üyelerin sorunların çözümüne ve parti yaşamına aktif katılımı için zorunludur. Ne var ki bu, partinin bir tartışma kulübü olduğu veya ona dönüştürüleceği anlamına gelmez. Parti bir savaş örgütüdür ve öyle kalmaya devam edecektir. Tartışmalar hem partiyi güçlendirmeli hem de savaşıma yeteneğini ve azmini artırmalıdır.

Komünistler, hiçbir zaman biçimsel demokrasiden yana olmazlar, onlar tam ve gerçek demokrasiyi savunur, onun uygulanmasının verili koşullarda mümkün olmadığını gördüklerinde ise, o koşullara boyun eğmez, o koşulların yaratılmasına çalışırlar.

“Parti içi demokrasi, kesinlikle hücre üyelerinin tartışmalara aktif olarak katılmalarında yatar. Bu da, Parti kitlelerinin sorunları kendi kendilerine çözümlenmeleri, parti kararlarını aktif bir şekilde uygulamaları ve bu kararların doğruluğunun somut çalışmayla kanıtlanmasıdır. Bolşevik Partisi’nin talimatlarından, demokrasinin sadece seçim demokrasisi değil fakat aynı zamanda uygulanan demokrasi olduğunu da öğreniyoruz.”(39)

Gerçekten parti içi demokrasinin ne olduğunu iyi kavramak gerekir. Eğer bu iyi kavranmazsa sık sık hatalara düşülmesi kaçınılmaz olur. Şunu da unutmamak gerekir ki, mevcut koşullarda parti içi demokrasi hiçbir zaman “tam” ve “eksiksiz” olmaz. İstedığımız ve idealimizdeki demokrasi gerek toplumsal ve gerekse de parti içindeki koşulları oluşmadan uygulanamaz. Bu bizim irademiz dışında olan objektif bir durumdur. Dolayısıyla demokrasi, sınırsız ve aşırı noktalara varacak şekilde olmaz.

Parti içinde zaman zaman aşırı demokrasi eğilimleri ortaya çıkabilir. Dünya komünist partileri tarihi bunun sayısız örnekleriyle doludur. Aşırı demokrasi anlayışları ve eğilimleri de, diğer anti-Marksist-Leninist-Maoist anlayış ve eğilimler gibi yanlış ve partiyi zararlıdır. Bu tür eğilim ve anlayışlara karşı da mücadele edilmelidir.

Aşırı demokrasi anlayışlarına karşı mücadele etmenin etkili yöntemlerinden birisi, demokrasinin ne olduğunun ve hangi koşullarda nasıl uygulanacağına iyi kavranması ve bunun eğitiminin yapılmasıdır.

Stalin, devrimden sonra Sovyetler Birliği’nde, demokrasi sorununu, parti inşasının önündeki engellerden biri olarak görüyor. Parti içinde, demokrasi konusundaki yanlış anlayışları, 16-18 Ocak 1924 tarihleri arasında yapılan Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) Konferansı’ndan sonra yayınlanan “Parti İnşasının Önündeki Görevler Üzerine Rapor”unda şöyle anlatıyor.

“Şimdi, bizde bazı yoldaşların ve bazı örgütlerin demokrasi sorunu, bunu zaman ve mekan dışında mutlak birşey olarak görerek nasıl bir fetiş haline getirdikleri sorusuna geliyorum. Yani demek istiyorum ki demokrasi, bütün zamanlar ve koşullar için verili olan birşey değildir, çünkü bunu gerçekleştirmenin imkansız ve anlamsız olduğu anlar vardır. Eğer bu parti içi demokrasi mümkün olacaksa, içsel ve dışsal karaktere sahip iki koşul ya da koşullar grubu gereklidir, bunlar olmadan demokrasiden söz etmek boş lakırtıdır” diyor ve bu iki koşuldan her birini Stalin, Sovyet ülkesinin kendi koşulları içinde şöyle izah ediyor.

“Gerekli olan birinci şey, sanayinin gelişmesi, işçi sınıfının maddi durumunun kötüleşmemesi, işçi sınıfının sayısal olarak büyümesi, işçi sınıfının kültür düzeyinin yükselmesi ve işçi sınıfının öncüsü olarak partinin de aynı zamanda büyümesi, herşeyden önce nitel olarak ve herşeyden önce ülkenin proleter unsurlarını içine alarak büyümesi-

dir. Parti içi demokrasinin kağıt üzerinde değil, bilakis gerçekte gerçekleşmesi sorununu ortaya atmanın mümkün olması için, içsel karaktere sahip bu koşullar mutlaka gereklidir.”

“Ama yalnızca bu koşullar da yetmez. Az önce söylediğim gibi, dışsal karaktere sahip ikinci bir koşullar grubu vardır ki, bunlar olmaksızın parti içi demokrasi mümkün değildir. Belirli uluslararası koşulları kastediyorum: Onlar olmaksızın parti içinde demokrasinin düşünülme-yeceği, barışı, barışçıl gelişmeyi şu ya da bu şekilde güven-

getirmek ve aşırı demokrasi istemlerinde bulunmak yanlıştır. Parti açısından hiçbir yararı yoktur ve anlamsız bir savunmadan öte gitmemektedir. Stalin, parti içi demokrasinin iç ve dış koşullara bağlı olduğunu ileri sürüp, onların neler olduğunu izah ederken, aynı zamanda onun bazı koşullara, mesela, ülkenin dış düşmanlara karşı silah elde savunmak zorunda kalındığı zaman sınırlanabileceğini söylüyor. Bu koşullarda parti içi demokrasi sorunu ortadan kalacaktır, çünkü “onu sınırlamak zorunda kalacağız” diyor.

Stalin, parti içi demokrasinin iç ve dış koşullara bağlı olduğunu ileri sürüp, onların neler olduğunu izah ederken, aynı zamanda onun bazı koşullara, mesela, ülkenin dış düşmanlara karşı silah elde savunmak zorunda kalındığı zaman sınırlanabileceğini söylüyor.

celeyen koşullar. Başka sözcüklerle, istilaya uğrarsak ve ülkeyi silah elde savunmak zorunda kaldığımız bir durumda, demokrasiden söz edilemez, çünkü o zaman onu sınırlamak zorundayız. Parti o zaman saflarını seferber edecek, büyük ihtimalle Parti’yi askerileştireceğiz ve o zaman parti içi demokrasi sorunu kendiliğinden ortadan kalkacaktır.”

“Bu yüzden, demokrasinin anın koşullarına bağımlı olarak görülmek zorunda olduğunu, parti içi demokrasi sorunlarında herhangi bir fetişizm olmaması gerektiğini düşünüyorum, çünkü gördüğümüz gibi, parti içi demokrasinin gerçekleşmesi verili andaki somut zaman ve mekan koşullarına bağlıdır.”(40)

Stalin’in, koşullara bağlı ve anlaşılır bir şekilde izah ettiği gibi, demokrasiyi fetiş haline

Ancak, Türkiye ve Türkiye Kürdistanı’nda henüz devrim yapılmış değildir. Buralarda devrim için mücadele devam ediyor. Dolayısıyla, ülkenin, herhangi bir müdahale karşısında Sovyet ülkesi gibi savunulması sözkonusu değildir. Devrimden önce ülkenin emperyalist bir işgal altında kalması durumunda, takınılacak tavır biraz farklıdır. Bizde olan şudur; devrimci mücadele kanla ve silahla sürdürülüyor, parti yarı-askeri bir konumdadır, ordu tam anlamıyla partinin emrinde silah elde savaşmaktadır. O nedenle parti açısından, parti içi demokrasinin “tam” ve “eksiksiz” olarak uygulanabilmesinin iç ve dış koşulları yoktur.

Ancak bu demek değildir ki, parti içi demokrasi askıya alınacaktır. Hayır, kesinlikle bu olmayacaktır, yine kendi koşulları

içinde en geniş bir biçimde parti içi demokrasi uygulanmaya ve uygulanması için önündeki engeller ortadan kaldırılmaya çalışılacaktır.

Parti içi demokrasinin önemi ve yararlarının ne olduğu bilindikten sonra, keyfi bir biçimde demokrasiyi uygulamamak veya uygulanması önünde suni engeller çıkarmak kabul edilecek bir davranış olamaz. Yapılması gereken şudur; bir yandan parti içi demokrasi koşullarına uygun olarak uygulanmaya çalışılırken, diğer yandan da sınırlarının genişletilmesi ve önündeki engellerin ortadan kaldırılması için mücadele edilir.

Kısaca şunu söylemek gerekir; parti içi demokrasi, partiyi zayıflatmayı güçlendirdiği, mücadelenin gelişmesine engel olmayıp onu daha da ileriye götürdüğü müddetçe onu en geniş bir şekilde uygulamak ve kökleşmesi için çalışmak gerekir. Bunlar gözetilmeden parti içi demokrasi deyip tutturmak ve onu bir fetiş haline getirmek gerçekçi bir yaklaşım değildir.

Devrimci ve komünistler, hayalci değil gerçekçi insanlardır; koşulların esiri olmazlar, o koşulları değiştirmeye, olması gerekenle o anda olanı birbirine karıştırmadan hareket etmeye, en iyiye, en güzele ve en ideale ulaşmaya çalışırlar. Parti içi demokrasi olayı da böyle kavranmalı ve kendi gerçekliği içinde ele alınarak uygulanmaya ve savunulmaya çalışılmalıdır. Aksi halde, ne parti içi demokrasi yararlı olacak şekilde kullanılabilir, ne en geniş parti içi demokrasinin uygulanmasının koşulları yaratılabilir ve ne de onun kökleşmesi için somut adımlar atılabilir.

Genelde demokrasi, özelde

de parti içi demokrasi olayı tam anlamıyla kavranamadığı için, bu konuda çok sık hatalar yapılıyor. Bazen aşırı demokrasi anlayışı ve eğilimleri geliyor, bazen de anti-demokratik uygulamalar gündeme geliyor. Aslında bu, devrimci ve komünist parti ve örgütlerin demokrasi bilinci ve kültürüyle direkt ilgili bir durumdur.

Devrimci ve komünistler, bu toplumun dışında değildir, bizat içinden gelmektedir. Toplumda varolan eksik ve yanlış kültürel şekilleniş, toplumun içinden çıkıp gelen ve örgütlere giren üyeler kanalıyla, örgütlerin demokrasi bilincine ve demokrasiyi savunup uygulamalarına yansıyor. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı örgütler içinde benzer sorunların sık sık yaşanması gündeme geliyor. İşte; Türkiye Devrimci Hareketi içinde, demokrasi anlayışı ve uygulamaları konusunda, sık sık anti-demokratik uygulamaların yaşanması, hatta “darbeci eğilimler”in veya “darbe” olaylarının gündeme gelmesinin en önemli nedenlerinden birisini bu teşkil ediyor.

Türkiye Devrimci Hareketi içinde, Proletarya Partisi demokrasi konusunda en iyi örneği teşkil etmesine rağmen, onun içinde bile sık sık anti-demokratik uygulamalar yaşandı ve aşırı-demokrasi anlayışını savunanlar çıktı. Mesela, 1980 öncesi dönemde parti içi demokrasi olayı, daha az biliniyor ve daha az kavranmıştı. Bu kendisini bazı noktalarda gösterdi.

Birincisi; parti hücrelerinin sektreterleri kendi kişisel görüşlerini, ancak faaliyet yürüttüğü organlardan en üst parti organında açabiliyordu. Bunun dışında diğer çalıştığı parti hücrelerinde

kendi kişisel görüşlerini açamıyordu. Partinin görüşlerini veya bir üst organdan gelen karar ve görüşleri doğru bulmasa da mecburen parti görüşlerini savunmak zorunda kalıyordu.

İkincisi; evli çiftler eğer aynı parti organı içinde birlikte çalışmıyorlarsa, farklı görüşlerini birbirleriyle konuşup tartışamıyordu. Onlar da yine, görüşlerini, içinde yer aldıkları en üst parti organında açabiliyordu.

Bu tür uygulamaların parti içi demokrasiye uygun olmadığı, partiyi geliştirmede ve parti içi yaşamı canlandırmadığı görüldü. Öyle ki, bu evli kadın ve erkek iki yoldaş arasındaki ilişkiyi, ideolojik ve siyasi temele dayalı bir ilişki olmaktan çıkarıyor, salt evlilikten doğan cinsel bir ilişkiye çeviriyordu. Haklı olarak eleştirilen bu uygulamalar Merkez Komitesi kararıyla kısa sürede değiştirildi ve böylece parti içi demokrasinin sınırları genişletilmiş oldu.

Parti içinde, bir yandan demokrasi sınırlarını genişletmek ve onun önündeki engelleri ortadan kaldırmak için mücadele verirken, bir yandan da aşırı-demokrasi anlayışlarına karşı mücadeleye etmek gerekir. Parti içinde aşırı-demokrasi anlayışlarını ve ortaya çıkma koşullarını ortadan kaldırmadan, parti içi demokrasiyi sağlıklı bir şekilde işletmek ve onu yerleştirmek mümkün değildir. Parti içinde aşırı demokrasi anlayışları, küçük-burjuva sınıfının disipline gelmez bireyci yapısının ideolojik bir tezahürüdür ve esas olarak iki noktada kendisini dışavurmaktadır.

Birincisi, kendi sınıf yapıları gereği sahip oldukları düşünce ve eğilimlerin partide egemen kılınmasını ve o temelde bir ya-

şam biçimi oluşturulmasını istemeleri,

İkincisi, partinin ihtilalci çizgisi temelindeki bir kavgayı sürdürmüyüp mücadeleden ve disiplinli bir yaşamdan kaçış yolu olarak görmeleri sonucu gündeme gelmiştir.

Parti içinde aşırı-demokrasi anlayışlarını ortadan kaldırmak için, birinci olarak, teorik alanda, aşırı demokrasinin kökünü kazımak, ikinci olarak, örgütlenme alanında, demokrasinin uygulanmasını merkezi bir önderlik altında ve en geniş bir biçimde sağlamak gerekir. Mao'nun anlatımıyla bunu yapmanın yolları şunlardır:

“(1) Partinin yönetici organları, kendilerini önderlik merkezleri olarak kabul ettirebilmek için, rehberlik görevini yerine getirecek doğru bir çizgi geliştirmek ve ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmak zorundadırlar.

(2) Üst kademelerdeki organlar, doğru rehberlik edebilmek için nesnel bir temele sahip olmak amacıyla, kitlelerin hayatını ve alt kademelerdeki organların durumunu yakından bilmek zorundadırlar.

(3) Bütün kademelerdeki parti örgütleri, sorunlara çözüm ararken, gelişigüzel kararlar almamalıdır. Bir kere alındıktan sonra da kararlar sebatla uygulanmalıdır.

(4) Üst kademelerdeki parti organları tarafından alınan bütün önemli kararlar, derhal alt kademelerdeki organlara ve partinin üye kitesine iletilmelidir. Bunun yöntemi de, aktif üye toplantıları ya da parti kollarında, hatta (eğer koşullar uygunsa) tümenlerde genel üye toplantıları yapmak ve bu toplantılarda belirli kimseleri rapor vermekle

görevlendirmektir.

(5) Partinin alt kademelerindeki organlar ve bütün parti üyeleri, üst kademelerdeki organların talimatlarını tam anlamıyla kavramalı ve uygulama yöntemlerini kararlaştırmak için bunları ayrıntılı bir şekilde tartışmalıdır.” (41)

Parti içinde demokrasi konusunda mücadele iki yönlü yapılmalıdır. Bir yandan, yanlış demokrasi anlayışlarına ve eğilimlerine karşı mücadele edip, parti içinde demokrasinin gelişmesi ve kökleşmesine çalışırken, diğer yandan da parti içinde demokrasi eğitimi verilmelidir. Tek yanlı bir mücadele parti içi demokrasinin eksik kalmasına veya uygulanmamasına neden olur.

“Bu nedenle üyelerin, demokratik hayatın ve demokrasi ile merkezîyetçilik arasındaki ilişkinin anlamını ve demokratik merkezîyetçiliğin nasıl uygulanacağını kavraması için parti içinde demokrasi eğitimi yapılmalıdır. Ancak böylelikle hem parti içinde demokrasiyi gerçekten yaygınlaştırabilir, hem de disipline zararlı olan aşırı demokrasi ve **birakınız yapsınlar** eğilimini önleyebiliriz.” (42)

Parti içinde demokrasinin gelişmesinden ve köklü bir demokrasi kültürü oluşmasından kim korkar?

En başta Marksist-Leninist-Maoistlerin, yani komünistlerin korkmayacağı çok açıktır. Aksine onlar, zaten bunun için mücadele ediyor. Halkın davası için gerçekten savaşıyor, o konuda samimi ve kararlı olanlar korkmaz. Halkın, devrimin ve partinin çıkarlarını kendi kişisel çıkarlarının üzerinde tutanlar korkmaz.

Peki ya kimler korkar?

Parti içinde bürokratlaşmış kişiler ile partide rahatını düşünen, rahatının bozulmasını istemeyen, kariyerist ve küçük-burjuva unsurlar korkar. Bu anlamda onlar, işine geldiğinde en büyük demokrasi savunucusu, işine gelmediği yerde ise demokrasi düşmanı kesilirler ve demokrasinin gelişmesini asla istemezler. Yani onlar, parti için demokrasinin gelişmesi ve de kökleşmesi önünde en büyük engellerden birini teşkil ederler. Onlar demokrasinin gelişmemesi için ellerinden geleni yaparlar, buldukları mevkiyi ve ellerindeki yetkiyi bir baskı aracı olarak kullanmaya çalışırlar.

Parti içinde ortaya çıkabilecek bu tür tehlikeleri de ortadan kaldırmak ve demokrasinin esas güvencesini oluşturmak için, yine parti içinde demokrasi eğitime önem vermek, üyelerin demokrasiye katılımı önündeki engelleri ortadan kaldırmak gerekir.

“Demokrasiyi gerçekleştirebilmek için, bildiğiniz gibi, hücre üyelerinin ve bir bütün olarak örgütün belli bir minimum düzeyde eğitime sahip olması ve seçilebilecek ve sorumlu mevkileri işgal edebilecek belli bir minimum sayıda aktif fonksiyonerin var olması gereklidir. Eğer örgütte bu minimum sayıda aktif fonksiyoner yoksa, bizzat örgütün kültür seviyesi düşükse ne olacaktır? O zaman demokrasi-den sapılacağı ve fonksiyonelerinin tayinine vb. geçmek zorunda kalacağı kendiliğinden anlaşılır.”(43)

Demek ki, parti içi demokrasinin uygulanması ve parti içinde yerleşmesi için, üye ve kadroların demokrasi konusunda eğitilmiş ve belli bir kültür seviyesine çıkartılmış olmaları ge-

rekli ve zorunludur. Bu tür temel kriterler sağlanmadan, demokrasinin oluşması ve uygulanması önündeki tüm engeller ortadan kaldırılmadan, demokrasi diye tutturmak, boş bir demokrasi savunuculuğu yapmaktan ve onu bir fetiş haline getirmekten öte bir anlam ifade etmeyecektir. Marifet hayali demokrasi havariliği yapmak değildir. Marifet demokrasinin yerleşmesi ve uygulanması için koşulları oluşturmak ve uygulanması önündeki tüm engelleri ortadan kaldırmaktır. İçi boş lakırdılarla uğraşmaktansa, işe yarar bir şeyler yapmak çok daha gerekli ve yararlıdır.

Parti içi demokrasinin önemi ve gerekliliği üzerinde dururken, özellikle bir noktaya dikkat çekmek gerekir. Parti içi demokrasi, partinin aldığı kararların uygulanmaması veya uygulanırken savsaklanması vb. demek değildir. Tam aksine, alınan kararların ve talimatların, uygulanmadan önce parti organlarında ele alınıp tartışılması, görüşlerin açık olarak ortaya konması ve ondan sonra hiçbir tereddüte kapılmadan uygulanmasıdır.

Burada şunu da söylemek gerekir; bazı kararlar ve talimatlar, alt organlarda ve genelde parti içinde hiç tartışılmadan, merkezi önderlik tarafından alınıp uygulanabilir. Böyle durumların sıkça olması normaldir. Ancak bazı önemli konular vardır ki, o konular mutlaka parti içinde tartışılmalı ve ondan sonra karar olarak alınmalıdır. Kararlar alındıktan sonra, tek tek üye ve kadroların veya parti organlarının karar hakkındaki görüşleri ne olursa olsun, isterse kararın tersi yönünde görüşlere sahip olsunlar, kararlar ve talimatlar kesinlikle uygulanmalı, bu konuda hiçbir

müsamaha gösterilmemelidir.

Kararlar alınmadan önce ve henüz tartışma aşamasında iken en geniş demokrasi uygulanmalı, kararlar alındıktan sonra uygulanma aşamasında ise, tam bir merkeziyetçilikle en katı bir disiplin uygulanmalıdır. İşte parti içi demokrasinin işletilmesi ve onun sınırının bittiği yerdeki kararların tereddütsüz uygulanması budur.

Parti içi demokrasinin mutlak değil koşullara bağlı olduğunu daha önce söylemiştik. Partide bazen en geniş demokrasi uygulanırken, bazen de katı bir merkeziyetçilik uygulanır. En geniş demokrasinin uygulandığı, partide siyasi yaşamın en canlı olduğu dönemler, Proletarya Partisinin'de, kongre ve konferans dönemleridir. Veya herhangi bir konunun parti içinde tartışmaya açıldığı zamanlardır. Bu dönemlerde herkes, tespit edilen gündemler veya konular doğrultusunda en özgür bir şekilde görüşlerini dile getirebilir ve bu görüşlerini yazılı hale getirerek tüm partiye ulaştırma hakkını kullanabilir. Bu hak, normal parti işleyişi ve tüzükten doğan bir haktan ayrıdır. Bu hak, partide belirlenmiş belli zamanlarda veya sonradan belirlenen dönemlerin bir sonucu olarak gündeme gelen ve bu dönemlere özgü ayrı ve daha geniş bir haktır.

Gündemlerle ilgili olarak farklı görüşlerin yazılı bir şekilde partiye sunulması, bir haktan da öte, zorunlu bir görevdir. Parti önderliği, bu görüşleri, tartışma yayın organları kanalıyla parti içinde yayınlamak zorundadır. Normal dönemlerde yönetici organın, herhangi bir konudaki yazıyı partiye yayınlayıp yayınlamama inisiyatifi (tabii ki

haklı gerekçelere dayanarak) varken, kongre ve konferans dönemlerinde o inisiyatif sadece, bir düzenleme yapmakla sınırlanmıştır. Bu işin önderliğini direkt kendisi yapacak diye bir kural yoktur. Onun yerine, kongre ve konferans işini organize etmek ve yürütmek amacıyla seçilecek olan, özel bir organ yapılabilir.

Kongre ve konferansın toplanmadığı zamanlarda, yani iki kongre ve konferans arasında, partiyi, seçimle işbaşına gelen Merkez Komitesi, alınan kararlar ve tespit edilen politikalar doğrultusunda yönetir.

Parti içinde en geniş demokrasi kongre ve konferanslar dışında, bir de değişik ama önemli konuların tartışılmaya açılması, kadro toplantıları düzenlenmesi veya herhangi bir konu hakkında iradeye başvurulması vb. durumlarında uygulanır. Demokrasinin uygulanması hepsinin ortak paydası olsa da, amaç ve hedeflerinde farklılıklar vardır. Ama yine de belli noktalarda ortak amaçlar taşırlar.

Bunlardan bazıları şunlardır:

Birincisi, parti içinde demokrasiyi uygulamak ve yerleştirmek,

İkincisi, parti üye ve kadrolarının görüş ve önerilerini almak, parti yaşamına görüşleriyle de katılmalarını sağlamak.

Üçüncüsü, üye ve kadrolarda, partinin kendileri dışında olmadığı, partinin sahibinin bizzat kendileri olduğu fikrini geliştirmek.

Dördüncüsü, parti yaşamını canlandırmak, siyasi canlılığı artırmak.

Beşincisi, parti içinde fikir mücadelesini geliştirerek, üye ve kadroların birbirlerinden öğrenmesini ve birbirlerine yar-

Parti içi demokrasinin uygulanmasının yollarından birisi de, parti içinde iki çizgi mücadelesini savunmak ve uygulamaktır. Parti içi demokrasiyi tam olarak kavrayan, uygulanması için savaştan hiç kimse, parti içi iki çizgi mücadelesine karşı çıkamaz.

Çünkü iki çizgi mücadelesi; birincisi, parti içi demokrasinin bir gereği olduğunu kavramaktır. İkincisi, farklı fikirlerin çatışmasından doğacak faydalı şeylerden, halk, devrim ve parti lehine yararlanmaya çalışmaktır. Üçüncüsü, diyalektiğin temel yasası olan zıtların birliğinin, iki çizgi mücadelesinde, kendisini, fikir düzeyinde göstermiş olmasını

dımcı olmasını sağlamak ve teorik seviyelerini yükseltmek.

Altıncısı, kolektif iradeyi harekete geçirerek sorunların en iyi ve en yararlı olacak şekilde çözülmesini sağlamak.

Yedincisi, üye ve kadroların bilgi, beceri ve yeteneklerinin gelişmesine kolektif bir iradeyle yardımcı olmak ve parti içi eğitimi kolektif bir seferberlikle ilerletmek.

Sekizincisi, üye ve kadrolara partinin sorunlarını anlatmak, partinin tüm sorunlarıyla yüzyüze gelmelerini sağlamak suretiyle partiye daha vakıf hale getirmek.

Partide, bu tür dönemlerde tartışmalar, sadece parti içiyle sınırlı tutulmuyor, bazen, bu tartışmalar, demokrasi kuralları içinde, parti dışına da taşırılıyor. Yani bu tartışmalara, oy verme dışında görüşleriyle, partinin orta ve ileri sempatanları da katılıyor. Bu yöntemle, onların, hem partiye daha yakınlaşmaları ve partinin sorunlarıyla yüzyüze gelerek o sorunlar üzerinde düşünmeleri ve araştırmalar içine girerek kendilerini eğitmeleri ve hem de partiye karşı sorumluluk duygularının geliştirilmesi sağlanıyor.

Parti, örgütsel işleyiş dışında bazen bu tür yöntemlerle de, kendisini, partizan kitlesine ve hatta tüm kitleye açmalı, onların eleştiri ve önerilerini alarak onlardan yararlanmalı, onların partiye eleştiri ve önerileriyle katılmalarını sağlamalıdır. Kitlelerden kitlelere anlayışını savunan bir parti açısından bu önemli bir adımdır. Aynı zamanda parti içi demokrasiyi geliştirme, güçlendirme ve yerleştirme faaliyetidir. Kültür devriminin kendisi olmasa da, bu onu bazı yönleriyle uygulama ve onun önemini ve

gerekliliğini kitlelere bizzat kendi pratikleri içinde benimsetme hareketidir.

Partide, devrimden önce sadece Merkez Komitesi, tüm üyelerin demokratik katılımı sonucu seçimle iş başına gelir. Diğer tüm parti organları atamayla oluşturulur. Devrimden sonra ise, eğer ülke bir iç savaş içinde değilse veya herhangi bir emperyalist devletin işgaline ve saldırısına uğramamışsa, tüm parti kademelerinde görev alan üye ve kadrolar, demokratik seçimle iş başına gelirler. Eğer bir iç savaş sözkonusu ise veya ülke bir bütün olarak, ülkeyi korumak için bir savaş içindeyse, ancak o zaman yine, Merkez Komitesi dışında diğer tüm yönetici organlar atamayla oluşturulabilir.

“Ülkede iç savaş var” bahanesiyle, demokratik uygulanmalara tamamen bir sınırlama getirmemek, mümkün olduğu kadar demokrasiyi işletmeye çalışmak gerekir. Mesela, Lenin, hiçbir zaman bu koşulları bahane etmemiş, iç savaş koşullarında bile demokrasiyi işletmeye ve demokratik hayatı sürdürmeye çalışmış ve bunun için azami dikkat göstermiştir.

Partide, zaman zaman gündeme gelen demokrasi “kavgası” aslında, demokrasinin varlığı yokluğu veya demokrasi bilincini almış ve o bilinci almamış insanlar arasında süren bir kavga değildir. O kavga demokrasinin daha çok yerleşmesi, daha iyi uygulanması için süren bir kavgadır. Ve ayrıca aşırı ve yanlış demokrasi anlayışları ve ona karşı çıkanlar arasında süren bir kavgadır.

Partide, Maoist demokrasi bilinci önemli oranda ilerlemiş, zaman zaman eksik ve yanlış

uygulamalar gündeme gelse de, tüm çaba, onları ortadan kaldırmaya doğru atılmak istenen adım niteliğindedir. Önemli olan savunulan iyi ve güzel şeyleri, uğruna mücadele edilen idealleri kalıcı hale getirmek, o konularda bir kültür oluşturmak ve onları ete kemiğe büründürmektir.

Parti içi demokrasinin kökleşmesi ve ete kemiğe büründürülmesinin en önemli güvencesi, partide üyelerin etkinliğinin, parti yaşamına katılımının artırılması, bilinç seviyelerinin yükseltilmesi ve kendi haklarına sahip çıkması, görev ve sorumluluklarının bilincinde hareket etmeleridir. Yani parti içi demokrasi bu ölçüler içinde artar veya azalır, bunların tam ve geniş olmasıyla sınırlıdır.

Parti içi demokrasinin uygulanmasının yollarından birisi de, parti içinde iki çizgi mücadelesini savunmak ve uygulamaktır. Parti içi demokrasiyi tam olarak kavrayan, uygulanması için savaşan hiç kimse, parti içi iki çizgi mücadelesine karşı çıkamaz.

Çünkü iki çizgi mücadelesi; birincisi, parti içi demokrasinin bir gereği olduğunu kavramaktır. İkincisi, farklı fikirlerin çatışmasından doğacak faydalı şeylerden, halk, devrim ve parti lehine yararlanmaya çalışmaktır. Üçüncüsü, diyalektiğin temel yasası olan zıtların birliğinin, iki çizgi mücadelesinde, kendisini, fikir düzeyinde göstermiş olmasını anlamaktır.

Diyalektiğin bu temel yasasını anlamayan ve kavramayan birisi, iki çizgi mücadelesinin önemini ve zorunluluğunu da anlayıp kavrayamaz.

Zaten Mao'nun, Marksizm-Leninizm'e felsefe alanında yaptığı en büyük katkılarından

birisi budur. O katkı aynı zamanda Maoizm'in temel ayaklarından birisini oluşturur.

Parti içinde farklı fikirler biz istesek de istemesek de vardır. O irademiz dışında objektif bir durumdur. Komünistlerin görevi bu objektif gerçeği ve diyalektiğin temel bir yasasını yok saymak değildir, o gerçeği kabul etmektir. Bir yandan onun nedenlerini ortadan kaldırmaya çalışırken, bir yandan da ondan yararlanmaya çalışmaktır. Bazen farklı fikirler iki farklı dünya görüşünü temsil eder ve çizgi biçiminde yansır. Ancak çizgi demek, her aşamada programlanmış görüş demek değildir. Eğer o mücadele edilerek değiştirilemezse, zamanla programlanmış bir çizgi haline gelebilir. Onun için farklı fikirlerle yine fikir düzeyinde mücadele yürütmek gerekir. Zor yöntemi fikir mücadelesinin hem düşmanıdır ve hem de onu daha çok azdırır.

“Önderlik altında özgürlüğe, merkezi bir kılavuzluğa bağımlı bir demokrasiye yandaş olmakla birlikte, bu asla, halk arasındaki ideolojik sorunları ve haklı ile haksızı ayırdetmekle ilgili sorunları ve zora başvurarak çözümlenemeyen düşüncesinde olduğumuz anlamına gelmez. Doğru ile yanlış üzerine olan ideolojik konuları ya da sorunları idari emirler ya da şiddet önlemleriyle çözmeye kalkıştınız mı, yalnız etkisiz kalmazsınız, zararlı da olursunuz. İdari emirlerle, dini ortadan kaldıramayacağımız gibi, halkı yine inanmaya da zorlayamayız. Zorla ne halkı idealizmden vazgeçirebiliriz, ne de Marksizm'e inandırabiliriz. Halk arasındaki ideolojik sorunları ya da çekişmeli konuları, ancak demokratik yöntemler (tartışma, eleştiri, inandırma ve

eğitme yöntemleri) kullanarak çözebiliriz. Şiddet ya da zor kullanma bir yarar getirmez...”(44)

Marks ve Engels de, parti içinde karşıt fikirlerin uzun süre örtbas edilemeyeceğini, kesin sonuç alınıncaya kadar onlarla mücadele etmek gerektiğini söyler. İşte bu da parti içi iki çizgi mücadelesi demektir.

Aynı konuda Lenin ve Stalin de benzer fikirler ileri sürer. Stalin, SBKP(B) tarihinin parti içi karşıtlıkların mücadelesi ve bu mücadele yoluyla bunların aşılması tarihi olduğunu ve partinin bu şekilde gelişip güçlendiğini söylüyor. Ve devamlı;

“... Parti içi görüş ayrılıklarının mücadele yoluyla aşılması, partimizin bir gelişme yasasıdır” (45) diyor.

Parti içi demokrasi ve iki çizgi mücadelesi, görüşlerin gelişigüzel konuşulması, herkesin istediği gibi görüşlerini yayması demek değildir. Parti içi demokrasinin bir ayağını, parti içinde azınlıkta kalan görüşlerin kendisini muhafaza etmesi ve onun bizzat parti iradesi tarafından korunması, yani azınlığa kendi görüşlerini koruma hakkının verilmesi, bu görüşlerin parti içinde, ilke ve kurallar dahilinde mücadelesinin verilmesi oluştururken, diğer ayağını da, özellikle azınlığın, çoğunluk görüşlerinin oluşturduğu iradeyi tanıması, onun aldığı kararları uygulaması, onu içine sindirerek sabır göstermesi oluşturur. Partide tek yanlı bir demokrasi olmaz. Tek yanlı demokrasi total bir ördeğe benzer.

Her parti üyesi hak ve görevlerinin bilincinde olmalıdır. **Hak, demokrasinin uygulanmasını, görev ise, disipline uymayı ifade eder.** Yani demokratik merkezîyetçiliğin değişik şe-

kildeki ifadesi ve uygulamasıdır.

Parti içinde, şimdiye kadar, azınlıkta kalan görüş sahipleri, genellikle “partide demokrasi yok” biçiminde bir söylem kullandılar. Tümünden haksız da sayılmazlar. Bazı haklı yönlerinin olduğunu burada ifade etmek gerekir.

Aslında bu sorunu üç noktada ele almak gerekir.

Birincisi, hak ve görev bilinci zayıf kalmış, demokrasiyi içine sindirebilecek bir demokrasi kültürü oluşmamıştır.

İkincisi, azınlık görüşüne sahip kişilerde demokrasi kültürü yerleşmediği için, çoğunluk görüşüne karşı sabırsız davranmış, doğru bulmadıkları kararların ve görüşlerin uygulanmasında zorlanmış, adeta feryadı figan ederek, “demokrasi yok” söylemlerini dile getirmişlerdir.

Üçüncüsü, iradeyi oluşturan görüş sahipleri, demokrasinin azınlık haklarını koruyan ve azınlık görüşünü muhafaza etmesini sağlayan bir sistem olduğunu yeterince kavrayamamış, genel iradeye veya çoğunluk görüşlerine zıt görüş savunanlara karşı tahammül göstermemiş ve azınlıkta kalan görüşüne yaşam hakkı tanımayan davranışlar göstermişlerdir.

Aslına bakılırsa, sorun, bir yerde, görüşleri azınlıkta kalan kişilerin kendilerinden, yani yanlış ve eksik demokrasi anlayışlarından kaynaklanıyor. Bir yerde ise, çoğunluk görüşlerine sahip egemen görüş sahiplerinin, anti-demokratik uygulamalara başvurmasından dolayı kendilerinden kaynaklanıyor. Bu tür durumlarda haklı olarak, azınlık görüşüne sahip kişilerde, haklı bir tepki doğuruyor.

Türkiye Devrimci Hareketi içinde bu tür uygulamalar ve

karşılıklı suçlayıcı söylemler sürekli var oldu. Bazı parti ve örgütlerde az, bazılarında çok olması sonuç açısından belki bir şey değiştirmiyor, ama nedenler ve demokrasi anlayışındaki farklılığı göstermesi açısından önemli birer kriter oluşturuyor.

Buraya kadar demokratik merkezîyetçilik ilkesinin daha ziyade demokrasi yanı üzerinde durmaya çalıştık. Şimdi de merkezi yanı üzerinde duralım.

Aslında sorunun bu yanı, demokrasi yanıyla birlikte işlendi, burada sadece bazı noktalara değinmek gerekiyor. Daha önce de değinildi, demokrasi ile merkezîyetçiliği birbirinden ayırmak mümkün değildir. Partide demokrasi ne kadar gerekli ise, merkezîyetçilik de o kadar gereklidir.

Merkezîyetçilik, merkezi bir örgütlenme ve çalışmanın doğal bir sonucu olarak gündeme gelmektedir. Partinin **ihhtisasa dayalı uzmanlaşması** da yine merkezileşmeyi zorunlu kılar. Birbirinden kopuk bir örgütlenme, çalışma ve yönetim aynı hedef ve amaçlar doğrultusunda, aynı anda ve tüm gücüyle hareket edemez. Merkezileşme, güçlerin bir merkezden örgütlenmesi ve idare edilmesi demektir. Merkezîyetçilik ise bunun işleyiş tarzını yani yönetim biçimini ifade eder. Merkezîyetçilik tek elden yönetim, tüm partiye tek bir işleyiş ve kurallar bütünü hakim olması ve uygulanması demektir. Komünist partisinde, bu, tek başına değil demokratik bir tarzda, yani demokrasiyle birlikte ele alınır ve ikisi birlikte demokratik merkezîyetçilik olarak kabul edilir ve uygulanır.

“Parti, doğru işleme ve kitlelere sistemli bir şekilde önderlik etmesi için, merkezîyetçilik

temelinde örgütlenmeli, bir tek tüzüğe, herkese -aynı parti disiplinine ve tek bir yönetici organa sahip olmalıdır. Bu organ, Parti kongresi, kongreler arasındaki zamanlarda Parti Merkez Komitesi’dir. Partide azınlık çoğunluğa, tek tek örgütler merkeze, alt örgütler üst örgütlere tabi olmak zorundadır. Bu ön koşullar olmadan, işçi sınıfının partisi gerçek bir parti olamaz, işçi sınıfını yönetme görevlerini yerine getiremez.”(46)

Merkezîyetçilik de demokrasi gibi **mutlak** değildir, koşullara ve zamana **bağlı** olarak değişebilir. Yine, demokrasi gibi bazı koşullarda sınırları genişler bazı koşullarda ise daralır. Parti içinde demokrasinin gerekliliğini ve önemini yeterince kavramayan insanlar, bazı koşulları bahane ederek sürekli merkezi yanı ön planda tutmaya çalışabilir. Nitekim öyle de olmaktadır. Bu doğru değildir, ayrıca zararlı da olmaktadır.

Parti içi iki çizgi mücadelesini anlamayan ve kavramayan insanlar bunu neyle yapacak? Geriye tek bir yol kalıyor. O yol merkezi yönü ön plana alan, sürekli disiplin dayatması uygulayan yasağcı ve bastırmacı yoldur. Parti içinde fikir çatışmasına müsaade edilmediği müddetçe ya bastırılır ya da yasaklanır. Bunun dışında başka yol kalmamaktadır. Bu yol komünistlerin uygulayacağı bir yol değildir. Özellikle Maoistler, zararlı olan bu yolu değil, yararlı olan, partide canlı fikir tartışmasıyla siyasi yaşamı canlandıran iki çizgi mücadelesi yolunu savunur ve uygular. Daha doğrusu böyle olması gerekir.

Fikir mücadelesinin nasıl olması gerektiğini, demokrasinin ve merkezîyetçiliğin sınırlarının

nerede başlayıp, nerede bittiğini daha önce anlatmaya çalıştık. O başlama ve bitiş sınırları dışında hareket edilmesi, demokrasi ve merkezîyetçilik ilkesini işlemez hale getirir ve yozlaştırır. Komünist Partisinde hiçbir şey sınırsız ve kuralsız değildir. Madem ki demokrasi ve merkezîyetçilik mutlak değil, koşullara ve zamana bağlıdır, o halde bunları uygularken koşullara ve zamana bakarak hareket etmek zorunludur. Ancak bu böyledir diye, bu koşulları bahane ederek tersini uygulamaya kalkmak, bu koşulların esiri olmak ya da o koşulları mutlaklaştırmak da yanlıştır. Diğeri ne kadar yanlıştır ve partiye zarar veriyorsa, bunu uygulamak da aynı şekilde yanlıştır ve partiye zarar vermektedir.

Şunu açık olarak vurgulamak gerekir ki, partide, karar alınmadan önceki tartışma süreçlerinde demokrasi, bunun dışındaki dönemlerde merkezîyetçi yön ön planda olur ve uygulanır. Diyalektik yasaya göre bir şey içinde bir arada bulunan zıtlar birbirine dönüşür. Bazen biri bazen de diğeri ön plana çıkar.

Mao bunu şöyle izah ediyor: “Bunun nedeni; çelişik bir yön, tek başına bulunamaz. Kendisine karşıt yön olmazsa, bir yön, varlık koşulunu yitirir. İnsan aklında çelişik şeylerin ya da kavramların yalnız bir yönü tek başına var olabilir mi? Yaşam olmaksızın ölüm olmaz; ölümsüz de yaşam olmaz. ‘Üst’ olmadan ‘alt’ olmaz, ‘alt’ olmadan ‘üst’ olmaz. Talihsizlik olmazsa, talihlilik olur mu? Talihlilik olmazsa talihsizlik olur mu? Kolaylık olmaksızın zorluk olmaz; zorluk olmaksızın kolaylık olmaz. Ağa olmazsa yarıcı olmaz; yarıcı olmazsa ağa ol-

almaz. Burjuvazisiz proletarya olmaz; proletaryasız burjuvazi olmaz. Ulusların emperyalistler tarafından sömürülmesi olmasa, sömürge ve yarı sömürgeler olmaz; sömürgeler ve yarı-sömürgeler olmasa, ulusların emperyalistler tarafından sömürülmesi olmaz. Bütün karşıt öğeler böyledir; belirli koşullar nedeniyle, bunlar, bir yandan birbirlerine karşıt, öte yandan birbirlerine bağlı, içiçe ve içten bağlıdır...

“Yalnızca çelişik yönlerin karşılıklı olarak birbirlerinin varlıklarını devam ettirdiklerini, yani aralarında özdeşlik olduğunu ve bu özdeşlik nedeniyle aynı varlıkta yanyana bulunabileceklerini söylemek yeter mi? Hayır, yetmez. İki karşıt yanın varlıklarının devamı için birbirlerine bağlı oluşları ile iş bitmez; asıl önemlisi, bu şeylerin birbirlerine dönüşmeleridir. Yani bir şeydeki iki çelişik yönün her biri, belirli koşullar nedeniyle, kendi karşıtına dönüşmek eğilimi taşır...”(47)

Bu ilkenin sağlıklı ve dengeli bir şekilde uygulanmasında parti önderliğine önemli görevler düşüyor. Ülke koşullarında bu ilkenin hakkıyla uygulanmasını engelleyecek, herkesin kendine göre yorumlayacağı çok açık istismar noktaları vardır. Çünkü koşullar dediğimiz olgu, bazı belirgin noktalar dışında, açık ve net sınırlarla belirlenecek kadar durağan değildir. Koşullar her zaman yoruma açık bir haldedir. Onun için, koşulları tespit edip ilkeleri uygulayacak olan organ, yani önderlik her zaman öne çıkmaktadır.

Merkeziyetçiliği bu kadar önemseyen ve bunu demokratik bir tarzda uygulamaya çalışan parti, bu demokratik merkeziyetçiliği güçlendirmek ve uygula-

lanmasını daha da kolaylaştırmak için, aynı zamanda ademi merkeziyetçilik ilkesini de uygulamalıdır. Ademi merkeziyetçisiz bir merkeziyetçilik yeterince güçlü olmaz ve yaratıcı bir biçimde uygulanamaz.

Ademi merkeziyetçilik, merkezi örgütlenme ve disiplin dışında, yerel yönetimlere ve alt parti organlarına, kendi görev ve sorumluluk alanlarında belli bir hareket serbestliği yani bir nevi özerklik verir. Komünistler, ademi merkeziyetçiliğin önemi ve yararını da dikkate alarak, sadece merkeziyetçilikten yana değil, ademi merkeziyetçilikle desteklenen bir demokratik merkeziyetçilikten yanadır.

Bu konuda, kısaca şunu söylemek gerekir, Komünist Partisinin temel örgütlenme ilkesi demokratik merkeziyetçiliktir. Ancak bunun ademi merkeziyetçilik ilkesiyle alta doğru yayılması ve altlardan bu şekilde desteklenmesi gerekir.

DİSİPLİN

Devrimci ve Komünist Partiler, gücünü, birincisi; onun örgütsel ve ideolojik yapısından, ikincisi; üye ve kadrolarının niteliğinden ve çalışmasından, üçüncüsü; bilinçli ve gönüllü olarak kabul edilen çelik disiplinden alır.

Devrimci disiplin, kör bir disiplin demek değildir, tam tersine, bilinçli ve gönüllü olarak kabul edilen çelik bir disiplin demektir.

Devrimci disiplin, partide eleştiri ve fikir çatışması olmayacak anlamına gelmez, tam aksine partide eleştiri ve fikir savaşımını gerekli ve zorunlu görür. Parti üyelerinin irade ve eylem birliği ancak bu yöntemle sağlanır.

“Birliğinden ve demir disiplininden güç alan bir parti olmadan proletarya diktatörlüğünü kurmak ve sürdürmek olanaksızdır. Ama bütün parti üyelerinin irade birliği olmadan, hareket birliği olmadan partide demir disiplin düşünülemez. Kuşkusuz ki, partide fikir savaşımına yer olmadığı anlamına gelmez. Tam tersine, demir disiplin, eleştiriye ve fikir savaşımına engel olmak şöyle dursun, partinin bağrında eleştiriye ve fikir savaşımını gerektirir. Üstelik bu, disiplinin ‘kör’ disiplin olması da demek değildir. Tam tersine, demir disiplin, bilinçli ve gönüllü olarak kabul edilen bir itaati öngörür, çünkü, **ancak bilinçli bir disiplin, gerçekten demir disiplin olabilir.** Ama fikir savaşımı bitince, eleştiri tükenip karara varılınca, bütün parti üyelerinin irade birliği ve eylem birliği şarttır. Bu, öyle bir şarttır ki, onsuz ne birleşmiş parti, ne de partide demir disiplin düşünülebilir.” (48)

Devrimci mücadele sürdüren bir partide çelikten disiplin olmak zorundadır. Bilinçli ve gönüllü çelik bir disipline sahip olmayan bir parti, sınıf mücadelesinde ne zaferler kazanarak devrimi gerçekleştirebilir ve ne de devrimden sonra iktidarda kalabilir.

Lenin, proletaryanın demir disiplini olmasaydı, “değil iki buçuk yıl, iki buçuk ay bile iktidarı elimizde tutamazdık” diyor. (49)

Yine Lenin “... proletaryanın siyasal partisi, kendi saflarında sert bir merkezi yönetim ve disiplin hüküm sürmelidir” dedikten sonra, “Proletaryanın Partisinin demir disiplinini, özellikle diktatörlüğü sırasında azıcık da olsa zayıflatan kimse, gerçekte,

proletaryaya karşı, burjuvaziye yardım etmektedir” diyor. (50)

Parti, kendi içinde merkezi bir yönetim ve çelikten bir disiplin uygulamakla kalmamalı, tüm üyelerine örgüt ve disiplin ruhu kazandırmalıdır. Bu ruh kazandırılmadan partide sürekli bir çelik disiplin uygulamak ve disiplinsizlikleri ortadan kaldırmak mümkün değildir.

“Parti demokrasimiz, çelikten fakat bilinçli disiplin olmazsa anlaşılabilir. Bu nedenle, temel örgütlerin rolünü artırmaktan, iç yaşantılarını canlandırmaktan söz ederken, ilk başta ve her şeyin ötesinde disiplinin güçlendirilmesini hesaba katmalıyız. Temel örgüte yardımımızda bu, esas yeri tutmalıdır. Tüm komünistler ve tüm kadroları-

vunan komünistler açısından, zıtların birliği yasası gereği, bir bütünün içerisinde zıtlardan biri var olmadan diğeri var olamayacağına göre, eğer parti içi demokrasi varsa disiplin de vardır, eğer disiplin varsa demokrasi de var olmak zorundadır. Bu anlamda bunları birbirinden ne ayrı düşünebiliriz ve ne de ayrı uygulayabiliriz.

Disiplin uyulması gereken bir kuraldır, yani bir nevi zorunlu görevdir. Demokrasi, partide var olan bir hakkın kullanılması ise, disiplin de, gönüllü partili olmanın getirdiği ve tüzükte açık olarak izah edilen görevlerin yerine getirilmesidir. Buradan hareketle, sorunun, ahlaki bir boyutunun da olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

rin hakları ve görevleri açık ve net olarak belirlenmiştir. Partiyi girmek isterken, “ben partinin tüzük ve programını kabul ediyorum” deyip de, girdikten sonra “ben haklarımı kullanırım, ama görev ve sorumluluklarımı yerine getirmem” diyebilir mi? Hayır, diyemez. Dediği anda bunun bir tüzük ihlali olacağı ve parti üyeliğiyle bağdaşmayacağı çok açıktır.

Bir kişinin partiye girişinin gönüllülüğe dayalı olması ve görüşlerini bilinçli anlamda savunması, disipline de gönüllü ve bilinçli uymasını getirir. Devrimci disiplini burjuva disiplininin ayıran temel nokta burasıdır. Yani gönüllü ve bilinçli olması.

Sorun, ideolojik ve politik

*Demir disiplin, eleştiriye ve fikir savaşımına engel olmak şöyle dursun, partinin bağrında eleştiriye ve fikir savaşımını gerektirir. Üstelik bu, disiplinin ‘kör’ disiplin olması da demek değildir. Tam tersine, demir disiplin, bilinçli ve gönüllü olarak kabul edilen bir itaati öngörür, çünkü, **ancak bilinçli bir disiplin, gerçekten demir disiplin olabilir. Ama fikir savaşımı bitince, eleştiri tükenip karara varılınca, bütün parti üyelerinin irade birliği ve eylem birliği şarttır.***

mız çelikten disiplin ruhu ile donanmalıdır. Pratik, disiplinin ihlal edildiği yerde, sadece görevlerin yerine getirilmediğini değil fakat canlı ve militan bir parti yaşantısının da olmadığını göstermiştir.” (51)

Disiplin ve parti içi demokrasi daha önce de vurguladığımız gibi bir bütünün iki yüzünü oluşturur. Dolayısıyla en az demokrasi kadar disiplin de gereklidir. Birini savunup diğeri savunmamak diyalektiğin temel yasasını anlamamaktır. Birini uygulayıp diğeri uygulamamak diyalektiğin temel yasasını kavramamaktır. Diyalektiği sa-

Neden ahlakidir?

Çünkü sahip olunan hakları kullanıp, işin görev yanını yani partili bir üyeye yüklediği görevleri yapmamak, ondan yan çizmeye kalkmak, samimi ve dürüst bir davranış değildir. Kişi burada sınıfın ve partinin çıkarlarını değil kendi kişisel çıkarlarını ve rahatını düşünüyor demektir.

Komünist partilerine kabul ya da giriş gönüllülüğe dayanır. Kesinlikle zor ve baskı yöntemi uygulanmaz. Partiyeye üye olmak isteyen bir kimse en başta o partinin tüzük ve programını kabul ediyor demektir. Tüzükte üyele-

yaniyla ele alınıp kavranırsa, disiplin olayı da daha rahat kavranır. Burada esas kavranması gereken sorun şudur: Nerede, nasıl hareket edileceği her zaman ve ayrıntılarıyla ortaya konmaz. Öncelikle belirli temel noktalar ve kurallar belirlenir, ideolojik ve örgütsel anlayışlar saptanır. Herkes bunu kavradığı ve yaşamıyla bütünleştirdiği oranda ona uyar. Bunun dışında, proletaryanın sınıf çıkarlarına uygun olup olmadığı, partiye yarar sağlayıp sağlamayacağı anlayışı ve proleter ahlak kuralları, temel hareket noktası olarak ele alınır ve böyle hareket edilir.

Parti, üye ve kadroların eline, her kapıya uyan bir anahtar, her sorunu çözen bir formül bulup vermez. Zaten bu doğru da olmaz. Parti, anlayışını ortaya koyar, temel kuralları belirler, bazı somut sorunlara ilişkin yaklaşımını açıklar ve gerekli ise biraz da ayrıntılara girer. Nerede, ne zaman ve nasıl hareket edileceğine, tek tek üyeler, kadrolar ve parti organları karar verir.

Disiplin, ideolojik ve politik temele dayalı, bilinçli ve gönüllü olunca, artık o bir disiplin olmaktan çıkar, bir yaşam biçimi haline gelir.

Bir olgunun yaşam biçimi haline gelmesi ne demektir?

Açıktır ki o olgu artık kişide içselleşmiş, yaşamıyla ete kemiğe bürünmüş demektir.

Gerçek yaşamda olan hep böyle midir? Hayır, değildir. Tamamen böyle olması da beklenmemelidir. Çünkü, bu, nesnel gerçekliğe uygun düşmez. Eğer öyle olsaydı ortada disiplin diye bir şey olmazdı. Disiplinin nelemi ihtiva ettiğini açıklayan tek tek maddeler bulunmazdı.

Parti, olması gerekeni ortaya koyar, ona ulaşmaya ve onu pratikte uygulamaya çalışır. Bunu yaparken, elbette pratik hayatta disiplin denen olgu, her zaman ve herkes tarafından aynı derecede pratiğe uygulanmayacak, bazı kişiler bunu bilerek ya da bilmeden ihlal edecektir. Hiçbir komünist, parti disiplinini, partinin çıkarlarına uymayacağını bilerek ihlal etmez. Ancak bilmeden veya yeterince kavrayamadan ortaya çıkacak ihlaller söz konusu olabilir.

Peki kim parti disiplinine uymaz? Kim disiplini bilerek ihlal eder?

Özellikle ve öncelikle, parti ideolojisine ve politikalarına ya-

bancı, yaşamına ayak uyduramayan, küçük burjuva kişiler, parti disiplinine uymaz, uymakta zorlanır ve sık sık bilerek ihlal eder. Ama bazen komünistler ve yeterince komünist niteliğe ulaşmamış kişiler de, parti disiplinine uymakta zorlanır ve bilmeden zaman zaman ihlal edebilir. Ancak burada ikisini birbirinden kesin ayırmak gerekir. Belki sonuç açısından bir şey değişmiyor ama nedenleri ve amaçları yönünden birbirinden çok farklıdır.

Neden ve amaçları farklı olan hata, zaaf ve ihlallere karşı, verilecek mücadele ve alınacak tavırlar farklıdır ve farklı olmak zorundadır. Her ikisini birbirine karıştırarak yapılacak mücadele ve alınacak tavırlar yanlış olur, istenilen olumlu sonucu vermez.

Parti, her zaman gerçekçi olmalı ve öyle hareket etmelidir. İdeal anlamda olması gerekeni düşünüp iyi niyetli hareket etmemeli, işi iyi niyete bırakmamalıdır. İdeal olanı ve olması gerekeni pratikte gerçekleştirmek iyidir. Ancak parti, olası olumsuzlukları düşünüp ona göre davranmak, o olumsuzlukları ortadan kaldırmaya çalışmak, ona yardımcı olacak zorlayıcı yöntemleri uygulamak da zorundadır. Yani disiplin yönteminin yetmediği yerde, disiplinle sıkı bir bağ içinde olan ve özünde bir eğitim amacı taşıyan; CEZA yöntemini uygulamalıdır.

Ceza, suçun olduğu yerde ortaya çıkar. Suç olmadan ceza olmaz. Komünist Partisinde ceza bir amaç değildir. Ortaya çıkan ve çıkacak olan suça karşı gündeme gelen bir yaptırım biçimidir. Ceza, eleştiri, ikna ve dönüştürme faaliyetinin yetersiz kaldığı yerde uygulanır.

Partide uygulanacak cezalar

şunlardır:

1. Uyarı

2. İhtar

3. Ağır ihtar

4. Partiden çıkarma, yani üyelikten alma

Parti ile ordunun disiplin kuralları birbirinden **farklıdır**. Dolayısıyla disiplinsizlik ve suç işlenmesi durumunda uygulanacak cezalar da farklı olmak zorundadır. Partide en ağır ceza partiden atmadır. Orduda disiplin daha katıdır ve dolayısıyla cezaları da ağırdır. Orduda en ağır ceza kurşuna dizmedir. Cezalandırma konusunda parti ile ordu arasındaki temel fark, disiplin olgusundaki temel farktan kaynaklanır.

ELEŞTİRİ VE ÖZELEŞTİRİ

Eleştiri ve özeleştir, Komünist Partisi'nde, parti içi işleyişin ve yaşamın vazgeçilmez temel unsurlarından biridir. Partinin gelişmesi ve ilerlemesinde temel itici güçtür. Bir nevi, partide, ideolojik ve siyasi mücadelede, bir ateşleme işlevi görür. Bu anlamda, eleştiri ve özeleştirisiz bir parti işleyişi ve yaşamı düşünmek mümkün değildir.

Eleştiri ve özeleştir silahının kullanılmadığı bir parti kısa sürede cansızlaşır, donuklaşır ve giderek ölmeye başlar. Demek ki, eleştiri ve özeleştir, ideolojik ve siyasi mücadelede, Komünist Partisi'nin kullandığı en önemli **temel** silahlardan biridir.

Ancak bildiğimiz gerçek silahlara hiç benzemez ve basit bir şekilde kullanılmaz. Tetiğe basmakla da bu iş olmaz. Çünkü patlamaz, çok karmaşıktır ve hassastır. Kullanıldığında nasıl bir sonuç vereceği, kimin kullandığına ve nasıl kullanılacağına bağlıdır. Bu silah, adam öldürmez, yerinde ve zamanında

kullanıldığında ölmek üzere olanları ve hastaları iyileştirir, onları kötülüklerden korur.

Eleştiri ve özeleştirme, birbirini tamamlayan, geliştiren ve teşvik eden bir silahtır. Hem ayrı ve hem de özdeş yanları vardır. Birbirinden ayrılmaz, birlikte ve bir arada bulunur ve birbirine dönüşür. Sadece bir yanının kullanılması pek bir yarar sağlamaz. Her ikisini de yerinde kullanmak gerekir.

Eleştiri silahı, yerinde ve zamanında, bolşevik tarzda kullanıldığında insanları eğitir, geliştirir ve dönüştürür. Yani **eleştiri ve özeleştirme, hataları düzeltici, eksikleri giderici, hastaları iyileştirici ve eğitici bir öz taşıdır**. Her zaman bu öze uygun olarak **kullanmak** gerekir. Aksi halde ters etkiler yaratır, aradaki çelişkileri daha çok artırır.

Bilindiği gibi doğada ve toplumda çelişki her zaman vardır ve süreklidir. Çelişkinin biri bitse bile bir başka çelişki başlar veya çelişkiler yer değiştirir. Toplumda ve insanlar arasında varolan çelişkinin niteliği, o çelişkinin çözüm yöntemini de belirler. Mesela, düşmanlarla halk güçleri arasında varolan çelişkinin çözüm yöntemiyle, halkın kendi arasında varolan çelişkinin çözüm yöntemi bir ve aynı değildir. Bu iki çelişki birbirinden temelden farklıdır ve dolayısıyla, çözüm yöntemi de temelden farklı olmalıdır.

“Bizimle düşmanlarımız arasındaki çelişkiler ile halk içindeki çelişkilerin niteliği farklı olduğu için, bunların farklı yollarla çözümlenmeleri de gerekir. Kısacası, ilki bizimle düşmanlarımız arasında bir çizgi çekmek sorunu olduğu halde, ikincisi doğru ile yanlış ayırılmasıdır. Aslında, kendimizle düş-

manlarımız arasında bir çizgi çekmek de doğru ile yanlış ayırılması demektir. Örneğin, biz mi haklıyız, yoksa içteki ve dıştaki gericiler -emperyalistler, feodaller, bürokrat kapitalistler-mi haklı sorunu, doğruyu yanlıştan ayırdetmek sorunudur, ama bu, halk arasındaki doğruyanlış sorunundan nitelik bakımından farklıdır.” (52)

Düşmanlarımızla bizim aramızda varolan çelişki uzlaşmaz bir çelişkidir ve şiddete dayalı bir yöntemle çözülür. Halkın kendi arasındaki çelişki uzlaşmaz bir çelişkidir ve demokratik bir yöntemle, yani eleştiri, ikna ve eğitme yöntemiyle çözülür. Aynı şekilde, parti içinde mevcut çelişkiler normalde olabilecek çelişkilerdir, kendisini fikir farklılıkları olarak yansıtır ve ideolojik savaşla, yani eleştiri ve ikna yöntemiyle çözülür.

“Komünistler, halk arasında çalışırken daima demokratik inandırma ve eğitim yöntemleri kullanmalı, tepeden inme emirlere ya da şiddete asla başvurmamalıdır. Çin Komünist Partisi, bu Marksist-Leninist ilkeye her zaman sadık kaldı. Demokratik halk diktatörlüğünde, bizimle düşmanlarımız arasındaki ve halk arasındaki çelişkileri çözümlenmek için biri sert ve öteki demokratik olmak üzere iki farklı yöntem kullanılmalıdır.” (53)

Eleştiri ve özeleştirme, doğru ile yanlış arasında demokratik bir mücadele yöntemi olarak ortaya çıkmıştır. Eleştiri bir mücadeledir. Birinin bir başkasında gördüğü eksik ve yanlışların giderilmesi amacıyla uyguladığı bir mücadeleye biçimlidir. Eleştiride demokratik bir tarz uygulanması, değiştirici, dönüştürücü ve eğitici bir amaç taşı-

ması buradan gelir. Özeleştirme ise, kişinin kendi kendini eleştirmesi veya başkaları tarafından yapılan eleştiri karşısında onu kabul ederek, kendisini değiştirip dönüştürmesi ve eğitmesi yöntemidir.

Eleştiri ve özeleştirme, aynı zamanda, partinin ve kişilerin eksik ve hatalarını düzeltme hareketidir.

Eleştiri ve özeleştirmenin bu özelliklerinden dolayıdır ki, **komünistler, nereden ve kimden gelirse gelsin, hiçbir zaman eleştiriden ve özeleştirmeden korkmaz ve korkmamalıdır.** Çünkü eleştiriden korkmak, savunduğu düşüncenin bilimselliğine ve doğruluğuna kuşkuyla bakmak, doğruların ve gerçeklerin kendisinden yana olmadığını düşünmek demektir.

Doğrular ve gerçekler komünistlerden yanadır. Çünkü komünistler, bilimsel bir doğru olarak, Marksizm-Leninizm-Maoizmin tek doğru yöntem olduğunu savunur ve uygular. Dolayısıyla, doğruları ve gerçekleri savunanlar her zaman güçlüdür. Çünkü halk doğrulardan ve gerçeklerden yanadır, yani komünistlerin tarafındadır.

“Kılıç darbeleriyle delik deşik edilmekten korkmayan kimse, imparatoru atından alacağı etmeye cüret eder” sözünde olduğu gibi, komünistler, uğruna savaştıkları davada ve ideolojik mücadelede böyle bir cesarete sahip olmalı, eleştiri ve özeleştirmeden asla korkmamalıdır. Komünist partilerini diğer partilerden, komünistleri diğer insanlardan ayıran belirli özelliklerden birisi, eleştiri ve özeleştirmeden korkmaması ve mücadelede cesur olmasıdır.

“Partimizi bütün öteki siyasi partilerden ayıran belirli çizgi-

lerden biri ciddi olarak kendi kendini eleştirmenin pratiğidir. Daha önce söylediğimiz gibi, odamız muntazam temizlenmeli, yoksa toz birikecektir, yüzümüz muntazam yıkanmalı, yoksa tozlanacaktır. Yoldaşlarımızın kafaları ve partimizin çalışmaları tozlarla kaplanabilir, onlar da süpürülmeli ve yıkanmalıdır. ‘Akar su pislik tutmaz ve kapı menteşesini kurtlar kemirmez’ deyişi devamlı hareketin mikroplar veya diğer parazitlerin çürütücü hareketini önlediği anlamını taşır. Çalışmamızı sık sık denetlemek, bu denetlemede demokratik stili geliştirmek ve ne eleştiri, ne de kendi kendini eleştirden korkmamak ve ‘bütün bildiğini söyle ve sözünü sakınma’, ‘söyleyene kabahat bulma onun sözlerine dikkat et’ ve ‘eğer yanlış yaptıysan düzelt, eğer yapmadıysan yanlıştan kaçın’ gibi Çin halkının değerli ve cizelerini uygulamak, yoldaşlarımızın kafalarına ve Partimizin bünyesine her türlü siyasi tozların ve mikropların bulaşmasından korumanın tek etkili yolu işte budur.” (54)

Partide, eleştiri ve özeleştiri, partinin savaşma gücünü ve yeteneğini artırmaya, örgütsel olarak kuvvetlendirmeye, eksik ve yanlışlarını düzeltmeye, üye ve kadroların gelişimlerini durmaksızın ilerletmeye, onları değiştirip dönüştürmeye ve eğitmeye yarayan bir silahtır.

İşte eleştiri, bize, bunun için gereklidir.

İşte, bizim, böyle özeleştiriye ihtiyacımız vardır.

“Bizim **herhangi bir** özeleştiriye ihtiyacımız yok. Bizim, işçi sınıfının kültür düzeyini yükselten, mücadele ruhunu geliştiren, zafere inancını pekiştiren, gücünü artıran ve onun ülkenin

gerçek efendisi olmasına yardım eden bir özeleştiriye ihtiyacımız var.

“... Özeleştiri, iş disiplinini yoketmek için değil, tam tersine sağlamlaştırmak için, iş disiplinini, küçük-burjuva baştan savmacılığa göğüs germe yeteneğine sahip **bilinçli** bir disiplin yapmak için gereklidir.

“... Özeleştiri, önderliği zayıflatmak için değil, tam tersine **güçlendirmek** için, kağıt üzerinde kalan ve pek otorite sahibi olmayan bir önderliği **yaşama bağlı** ve gerçekten otorite sahibi bir önderlik yapmak için gereklidir.” (55)

Böylesine önemli ve gerekli olan bu silahı iyi kullanmak, amacından ve hedefinden saptırmamak gerekir.

Eleştiri ve özeleştiri silahının gerekliliği kadar onu yerinde ve zamanında, bolşevik tarzda kullanmak da önemlidir. Diğer tüm şeylerde olduğu gibi, eleştiri de kendi koşulları içinde, yerinde ve zamanında kullanıldığında, gerçek işlevini oynayarak amaçlarını gerçekleştirebilir. Amaç ve hedefinden saptırılan bir eleştiri, bolşevik bir eleştiri olaktan çıkar.

Eleştiri, ikna edici ve eğitici özelliğinden dolayı o aynı zamanda yardım etmeyi veya yardımcı olmayı içerir. Parti içi ilişkilerde sadece eleştirmek yeterli değildir. Eleştirdikten sonra yanlışların düzeltilmesi ve eksikliklerin giderilmesi için zaman tanımak ve yardım etmek de gerekir.

“Geçmişte hata işleyen herhangi bir yoldaş hatalarını anladığı ve onları düzeltmeye başladığı sürece, onu hiçbir önyargımız olmadan içtenlikle karşılamalı ve Parti için çalışmak üzere onunla birleşmeliyiz. Hatta he-

nüz hatalarını gerektiği gibi anlamamış ve düzeltmemiş olan fakat bu hatalarda ısrar etmeyen yoldaşlara karşı da içten ve yoldaşça bir tavır takınmalı ve bu hataları anlamaları ve düzeltmeleri için onlara yardımcı olmalıyız.” (56)

Eleştiri, asla yıkıcı ve kinci karaktere sahip olmamalı, insanlara çamur atmak veya kızdırmak amacıyla yapılmamalı, özellikle yalan ve iftiraya kesinlikle kaydırılmamalıdır. Yalnızca konu itibarıyla değil, amaç ve nedenleriyle de yoldaşça ve dostça olmalıdır.

Eleştiri, bir amaç taşımalı, yapıcı, ikna edici ve ahlaki olmalıdır. Eleştiri, doğru ve inandırıcı olmalı, somut delillerle desteklenmelidir.

Eleştiri olsun diye eleştiri anlayışı doğru değildir. Bu anlayış, sorunlara derinlemesine girmekten, onu çözümleyici bir şekilde ele alıp düzeltmekten kaçmak, işin zor yanını değil kolay yanını seçmek demektir.

Eleştiri ve özeleştiri, ideolojik ve siyasi içerikli olmalı ve bir amaç taşımalıdır. Siyasi ve ideolojik bir amaç taşımayan bir eleştiri, yüzeysel kalır ve suya sabuna dokunmaz cinsinden bir şey olur.

Siyasi ve ideolojik amaçlar için mücadele eden, komünistlerin, mücadele yaşamları boyunca tüm yaptıklarını, bu yaşamdan koparmak ve sıradan bir insanın yaşamı gibi ele almak doğru değildir. Komünistler, kendilerini hergün yeniden gözden geçirmek, yenilemek ve geliştirmek zorundadır. Bunun yöntemi eleştiri ve kendi kendini eleştiridir.

Bu, sorunun bir yanıdır, diğer yanı ise karşısındakini eleştirmek, yani yanlış gördüğü, ek-

sik bulduğu, daha ileri gitmesini ve geliştirilmesini istediği herşeyi eleştirmek ve onlara yardımcı olmaktır. **Tek yanlı bir mücadele eksik kalır. Hem eleştiri ve hem de kendi kendini eleştiri olmalıdır. Başka bir ifadeyle eleştirdiği noktada karşındakinden özeleştiri istemeli, kendisini eleştirdikleri noktada ise, eğer eleştiri doğruysa kendisi özeleştiri vermelidir.**

Eleştiri ve özeleştiri, yapıldığı ilk anda o bir başlangıçtır. Devamını getirmek veya başlayan bir süreci ilerletmek gerekir. Eleştiri yapıldığı zaman, onun yapıcı ve ikna edici olup olmadığı, esas yönüyle anlaşılmalı da, amacını bütünüyle gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceği tam olarak anlaşılabilir. Onu ancak pratikte görüp anlayabiliriz. Aynı şekilde özeleştiri de öyledir. Sözlü veya yazılı anlamda verilen özeleştirin bir başlangıç olduğu, onun samimi ve dürüstçe verilip verilmediğine, özeleştiri verenin pratiğine bakarak karar verilebilir. Her ikisinde de esas ölçüt bizzat pratiğin kendisidir.

“Bir kimsenin eleştirilmesinden ve bu kişinin özeleştirisini yapmasından sonra partinin ve herkesin ona her zamankinden yakın davranması gerekir, çünkü bu kişi partinin dikkatini ve sıcaklığını, adaleтини, onun adil eleştirisini üzerinde hissetme gereğini duyar. Buna her zamankinden daha çok gereksinme duyar; onun düzelme döneminde olduğunu unutmamalıyız. Eleştiri ve özeleştiri onun iyileşmesinde atılan ilk adımdır fakat tam tedavi değildir...” (57)

Parti içinde siyasi yaşamı canlandırmak, tüm üyelerin parti yaşamına katılımını artırmak,

üye ve kadrolar arasında yoldaşlık ilişkilerini geliştirmek istiyorsak, demokrasiyi geliştirmek, eleştiri ve özeleştiri mekanizmasını iyi işletmek gerekir.

Eleştiri ve özeleştiri mekanizmasını iyi işletmek ne demektir?

Birincisi, eleştirinin yerinde ve zamanında yapılmasıdır.

İkincisi, eleştirinin ideolojik ve siyasi bir amaç taşıması, ikna edici ve eğitici olmasıdır.

Üçüncüsü, eleştirinin karşındakini mat etmeye değil ikna etmeye yönelik olmasıdır.

Dördüncüsü, eleştirilen kişinin kendisini, eleştirildikten sonra yeni bir ruh kazanmış ve onurunu kırılmamış hissetmesi ve yenilenmiş olarak görmesidir.

Beşincisi, eleştirilen kişi kendisinin özeleştiri vermesi gerektiğini anlamasıdır.

Altıncısı, verilen özeleştirin, samimi, dürüst ve sorunun kökenini ortaya koyar tarzda olması ve dinleyene veya okuyana ders ve tecrübe kazandırmasıdır.

İşte bu noktalarda yapılan eleştiri ve özeleştiri esasta amacına ulaşmış ve bu mekanizma iyi işletilmiş demektir.

Parti içinde sürekli olarak eleştiriye teşvik etmek ve geliştirmek gerekir. İnsanlara eleştiri yapın demekle eleştiri teşvik edilmiş ve geliştirilmiş olunmaz. O ancak bir iyi niyet göstergesi olabilir. Eğer onun arkası getirilmezse, yani eleştiri için uygun demokratik bir ortam sağlanmaz ve yapılan eleştiri bastırılırsa, işte o zaman, o iyi niyet de bir işe yaramaz. Çünkü sorun, tek başına iyi niyetli yaklaşımlarla çözülecek kadar basit değildir.

Eleştirinin amacına ulaşması ve gerekli etkiyi yapabilmesi için, eleştiri kadar eleştirinin ya-

pıldığı ortam ve eleştirilen kişi veya organın tavrı da önemlidir. Yani bu da tek yanlı değildir. Eleştiren ve eleştirilen, yoldaşça hareket etmeli, ortam ise, eleştiri ve özeleştiri için uygun olmalıdır. Eleştiri ve özeleştiri, birbirine engel olmamalı, birbirini teşvik etmeli ve insanların şevkini artırmalıdır.

Eleştirinin yapıcı ve ikna edici olması gerektiği gibi, eleştiri karşısında yapılacak özeleştirin de samimi ve dürüst olması gerekir. Tabi ki bir de bunları karşılıklı geliştirecek ve teşvik edecek ortam. Eleştiri yapan kişi kendisini rahat hissetmeli, eleştirisi bastırılmamalı, aksine yoldaşlık ilişkileri içerisinde, yanlış da eleştirse, hoşgörülle karşılanmalı, neden yanlış olduğu ikna edici bir şekilde bu defa kendisine anlatılmalı, haklı ise, haklı olduğu söylenmeli ve özeleştiri verilmelidir. Ancak böyle yoldaşlık ilişkisi içinde ve ortamlarda, eleştiri ve özeleştiri yapıldığında, hem amacına ulaşabilir ve hem de gelişebilir.

Eleştiriye teşvik edici unsurlardan birisi de, eleştirilen organ veya kişilerin samimi ve dürüst bir şekilde özeleştirisini vermesidir. Özellikle yönetici parti organları veya o organlarda yer alan kişiler, buna çok daha dikkat etmeli ve bizzat kendileri teşvik edici olmalıdır. Böyle olursa, eleştirinin, hem gelişmesi ve hem de amacına ulaşması sağlanmış olur.

Burada bir noktaya daha dikkat etmek gerekir. Parti içinde tek tek üye ve kadroların görev ve sorumluluğu ne olursa olsun, tamamen eşit hakka sahiptir. Bir kadronun üst yönetici görevlerinde bulunması, bu açıdan hiçbir şey değiştirmez. O kadroya, eleştiri ve özeleştiri veya her-

hangi bir konuda hiçbir ayrıcalık tanımaz. Herkes bu hakkını eşit ve özgür bir biçimde kullanabilir ve kullanılmalıdır.

“Sorumlu yoldaşların eleştiriye karşı tavırları temel Parti örgütlerinde fevkalade önem taşır... Temel örgütlerde, komünistler arasında hiçbir ayırım yoktur, onlar partide tamamen eşit haklara sahip olan parti üyeleridir.” (58)

Eleştiri yapmak suç olmadığı gibi ayıp da değildir. Tam aksine her partinin vazgeçilmez bir görevidir. Eleştiri, bir komünistin, mücadele yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Eleştiri olmadan bir mücadele düşünmek, kendimizi ve başkalarını geliştirmek, ilerlemek, en iyiye, en güzele ulaşmak ve zaferler kazanmak mümkün değildir. Eleştirinin hem bu öneminden ve gerekliliğinden ve hem de yararlarından dolayı, parti tüzüğünde üyelere bir hak olarak verilmiş ve aynı zamanda bu hakkın kullanılmasının gerekliliği izah edilmiştir. Özeleştirisi, günah çıkarmak ya da eleştirilerden kaçmak için yapılmaz. Bazı kişiler, özeleştiriyi, eleştiriden bir kaçış yolu olarak görebilir. Ancak bu doğru değildir. Buna da çok dikkat etmek gerekir.

Bir kişinin, kendi eksikliğini ya da yanlışını kendisinin görmesi veya bir başkasının eleştirmesi karşısında, **özeleştirisi vermesi ayıp değildir. Özeleştirisi verdiği için de küçülmez. Tam aksine özeleştirisi yapmak bir erdemdir, küçülme şöyle dursun daha da büyür.** Kişinin bunu, ancak, birincisi, eleştirinin doğru ve amaca uygun yapılmasından, ikicisi, eleştiri ortamının sıcak, samimi ve yoldaşça ilişkilerin mevcut olmasından hissedip görebilir.

“Eleştirilen kimse toplantıdan kederli, küçümsemiş ve tamamen hayal kırıklığına uğramış duygularla değil, fakat daha güçlü ve eleştirinin ona yanlışlarını düzeltmede yardımcı olduğunun sıcaklığı ve bilinciyle, kafası açıklığa kavuşmuş bir biçimde çıkmalıdır.” (59)

Aynı zamanda eleştirilen kişiye samimi ve bolşevik özeleştirisi ortamı ve fırsatı da yaratılmalıdır. Bolşevik özeleştirisi Bolşevik eleştirinin olduğu yerde gelişir ve yayılır. Bolşevik özeleştirisi, bir samimiyetin, er-

Eleştiri, bir komünistin, mücadele yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır. Eleştiri olmadan bir mücadele düşünmek, kendimizi ve başkalarını geliştirmek, ilerlemek, en iyiye, en güzele ulaşmak ve zaferler kazanmak mümkün değildir.

demli ve cesaretli bir davranışın ürünüdür.

Özeleştirinin bu özelliğinden dolayıdır ki, Lenin; “Bir siyasal partinin kendi yanlışları karşısındaki tutumu, bu partinin ciddi olup olmadığını kendi **sınıfına** karşı ve emekçi yığınlar karşı görevlerini yerine **gerçekten** getirip getirmediğini saptayabilmemiz için, en önemli ve en güvenilir ölçütlerden biridir. Yanlışlarını içtenlikle kabul etmek, nedenlerini arayıp bulmak, bu yanlışlığa yolaçan koşulları tahlil etmek, yanlışlığı doğrultma yollarını dikkatle incelemek; işte, ciddi bir partinin işaretleri bunlardır, bu, ciddi bir parti için görevlerini yerine getirmek, **sınıfı** ve ardından da **yığınları** eğitmek ve bilinçlendirmek demektir.” (60)

Eleştiri ve özeleştirisi **sınır** tanımaz ve kimsenin gözünün yaşına bakmaz. Eleştirinin önceden belirlenen bir sınırı yoktur.

Onun sınırı, eleştirilecek konuya ve konunun boyutuna göre değişebileceği gibi, konunun anlaşılır tarzda ortaya konması, nedenlerinin ve sonuçlarının açıklanmasıyla son bulabilir. Özeleştirisi de aynıdır, önceden belirlenmiş bir sınırı yoktur. Özeleştirisi yapacak parti, organ veya kişi, bunun sınırını kendisi belirler. O sınır da, eleştirilen konu bağlamında eğer eleştiri haklı ise, eleştirinin haklı olduğu kabul edilir ve özeleştirisi yapan veya yapanlar tarafından, anlaşılır bir şekilde ve samimi olarak or-

taya konur. Her ikisinde de, ortak nokta şudur; gerek eleştiri ve gerekse özeleştirisi, **taşıdığı amaçta hizmet edecek tarzda kendi işlevine uygun hareket etmesi, eleştiren ve eleştirilen her kimse ona ve partiye yarar sağlamasıdır.**

Eleştiri, kişileri veya organları hedef almamalı, esas olarak hata veya zaafın nedenlerini ortaya çıkartmaya çalışmalıdır. Amaç hatanın veya zaafın nedeni ise, o halde kişi veya organları hedef almak, doğru bir tutum olur mu? Olmaz, çünkü amaç bağcıyı dövmek değil üzüm yemektir. Herhangi bir şeyin nedenlerini ortadan kaldırmadan o şeyi ortadan kaldırmak mümkün değildir.

Eleştiri, kişileri veya organları hedef aldığı anda, eleştiriyeye konu olan hatayı ortadan kaldırmış olamazsınız. Belki kişiyi veya organı biraz hırpalamış veya teşhir etmiş olursunuz, hepsi o

kadar. Biraz daha ileri giderek kişileri görevlerinden edersiniz, organda yer alan kişileri tümünden değiştirebilirsiniz. Ama asla, hata ve zaafın nedenlerini ortadan kaldıramazsınız. Böyle bir amaç taşıyan veya buna yönelen bir eleştiri, yapıcı değil yıkıcıdır, hataları düzeltici değil daha da artırıcıdır ve dolayısıyla eğitici de olamaz.

Eleştiri, “hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek” anlayışıyla yapılmalı, esas olarak hatanın **nedenleri** üzerinde durulmalı ve onun giderilmesi için çalışılmalıdır.

Eleştirilerde, **eleştirilecek konunun yüzeysel yanlarıyla pek ilgilenilmemeli, esas olarak sorunun özü üzerinde durulmalı, derinliğine ve genişliğine bakılmalıdır.** Basit ve yüzeysel yanlarıyla ilgilenmek ve sürekli aynı şeyleri dile getirmek eleştirinin bayağılaştırılmasını gündeme getirir. Çünkü sorunun esas yönleri üzerinde durularak gerçekler ortaya çıkartılıp mahkum edilmediği zaman, hata ve zaafın ortadan kaldırılamaz. Sürekli olarak, aynı veya benzer şekilde tekrarlanmaya başlar. Bu durumda, hep aynı eleştiriye tekrarlamak, eleştirinin bayağılaşmasından başka bir işe yaramaz. Eleştirilerin daha etkili ve yararlı olması isteniyorsa, eleştirinin bayağılaşmamasına da dikkat etmek gerekir.

Eleştiri, kişilerin arkasından değil yüzüne yapılmalı ve **açık** olmalıdır. **Açıkça ve yüze yapılmayan eleştiri, partide dedikoduyu geliştirir** ve kapalı kapıcılık siyasetini gündeme getirir. Kapalı kapıcılık siyasetinin değişik bir ifadesi ise, “kol kırılır yen içinde kalır” anlayışıdır. Dedikodu ve kapalı kapıcılık siyaseti partide olumsuz bir orta-

mın yaratılmasına hizmet eder ve yoldaşlık ilişkilerini dumura uğratar. **Açık, samimi ve cesur bir şekilde fikirlerin söylenmediği bir yerde, kuşkuculuk ve birbirine güvensizlik başlar.** Bu da, bir parti açısından, oldukça tehlikeli sonuçlar ortaya çıkartır.

Bazı kişiler, eleştiri yapmaktan, yoldaşlarını “kırılır” gerekçesiyle eleştirmekten çekinir. Yani **LİBERAL** davranır. Eleştiriye amacı dışında kullanmak ya da amacından saptırmak ne kadar yanlış ve partiye zararlıysa, eleştirmeyerek liberal kalmak da o oranda yanlış ve zararlıdır.

Eleştiri, sadece büyük hatalar yapıldığında yapılmamalı, eleştiri yapmak için eksik, hata ve zaafın birikmesi beklenmemelidir. Hayatın her anında ve her alanında, devrimci ve komünist yaşamın bir alışkanlığı olarak kullanılmalıdır. Toplantıdan toplantıya da olmamalı, biriktirilmemeli, yerinde ve zamanında yapılmalıdır. **Zamanında yapılmayan bir eleştiri, zamansız yapılacağı için istenilen etkiyi yapmaz ve alınmak istenen sonuç alınmaz.**

Eleştirinin yeri ve ortamı da önemlidir. Eleştiri, eleştirilecek konuyla ilgili olan muhatapların olduğu yerde ve ortamlarda yapılmalı, gelişigüzel ve uluorta eleştiri yapılmamalıdır. Gelişigüzel ve uluorta eleştiri yapmak, aynı zamanda eleştirinin gerekmediği halde dışa taşırılması demektir.

Eleştiri, muhatabı kimse; kişiyi ilgilendiriyorsa kişiye, organı ilgilendiriyorsa organa, partiyi ilgilendiriyorsa partiye yapılmalıdır. Gerekmeyen halde eleştiriye, muhatapları veya alanının dışına taşımak doğru de-

ğildir. Bu, hem parti disiplinine aykırıdır ve hem de sonuçta partiye zarar verir. Parti içi eleştiri, örgütsel işleyişe göre, yani disiplin sınırları içinde yapılmalıdır. Örgütsel işleyiş dışına taşarak yapılan eleştirinin, hiç kimseye faydası olmaz. Kişileri, organları ve partiyi teşhir eder. Parti sırlarının düşmana sızmasına ve düşmanın partiye yönelik çalışmasına uygun bir ortam yaratır. Ayrıca kendisini ilgilendirmeyen kişi veya organların, gereksiz yere bu işe bulaşmasına, onların zamanının ve enerjisinin harcanmasına neden olur.

Eleştiri, dışa taşırılmamalıdır derken; bunun, her konuda ve her zaman böyle olması demek değildir. Parti, kitlelerin eleştirisine de açık olmalı, bazen kendisini, kendi dışındaki kitleye açmalı, onların eleştiri, öneri ve görüşlerini almak için bizzat onlara gitmelidir. Kitlelere “bizi eleştirin” demekle bu iş olmaz. Bunu bizzat kendisi başlatmalı ve teşvik etmelidir. Parti, kendi kendisini eleştirir ve kitlelere bunun nasıl olduğunu pratiğinde gösterir. Yani parti, sınıf mücadelesi içinde yaptığı eksik ve hataları konusunda, kitleye karşı duyduğu sorumluluk gereği öz eleştiri yapar. Bundan cesaret alan kitle, partiyi daha rahat ve daha cesaretle eleştirir veya görüş ve önerilerini bildirir.

Devan edecek

Kaynaklar

- 1- Lenin, Tüm Eserler, Cilt XXVII, s. 260-261
- 2- Arnavutluk Emek Partisi'nin İnşası ve Parti Yaşantısı, s. 227, Komün Yayınları, Ocak 1997
- 3- J. Stalin, Muhalefet Üzerine, Cilt 1, s. 79, İnter Yayınları Birinci Basım: Ocak 1993
- 4- J. Stalin, Leninizmin ilkeleri, s. 105, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Kasım 1978
- 5- J. Stalin age,s. 40
- 6- J. Stalin, Bolşevik partisi Tarihi, s. 39, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Dördüncü baskı
- 7- J. Stalin,age, s. 40
- 8- V.I Lenin, Toplu Yapıtlar, rusça baskı, Cilt VI, s. 291, aktaran Stalin, Bolşevik Parti Tarihi, s. 73
- 9- J. Stalin, leninizmin İlkeleri, s. 99, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Kasım 1978
- 10- J. Stalin, Bolşevik Parti Tarihi, s. 182, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Dördüncü Baskı: Mart 1993
- 11- J. Stalin, age, s. 182
- 12- J. Stalin, age, s. 183
- 13- VI. Lenin, Partileşme Süreci, s. 271, Yar Yayınları, İkinci Baskı Eylül 1988
- 14 V.I Lenin, Ne Yapmalı, s. 114, Sol Yayınları, Dördüncü Baskı Kasım 1992
- 15- V. I. Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, s. 334-335, Sol Yayınları, Birinci Baskı: Mayıs 1979
- 16 Mao Zedung, Seçme Eserler, Cilt II, s. 224-225, Kaynak Yayınları, Nisan 1992
- 17- V. I. Lenin, Partileşme Süreci, s. 163, 'RSDİP Üçüncü Kongresi Üzerine Sunduğu Rapor'dan, Yar Yayınları, İkinci Baskı Eylül 1988
- 18- Mao Zedung, Seçme Eserler, Cilt V, s. 445, Kaynak Yayınları İkinci Basım: Kasım 1993
- 19- Mao Zedung, age, s. 446
- 20- V. I Lenin, Bir Adım İleri İki Adım Geri, s. 183, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Haziran 1992
- 21- J. Stalin, Muhalefet Üzerine, Cilt 2, s. 68, İnter Yayınları, Birinci basım 1993
- 22- J. Stalin, age, s. 70
- 23- V. I. Yenin, Partileşme Süreci, s. 304-305, RKP Onuncu Kongresi'nin Parti Birliği Üzerine Ön Karar Tasarısı'ndan, Bütün Eserler, Cilt 32, Yar Yayınları, İkinci Baskı Eylül 1988
- 24- V.I.Lenin, Partileşme Süreci, s. 313, Partinin Arındırılması, Seçme Eserler, Cilt 33, Yar Yayınları, İkinci Baskı: Eylül 1988
- 25- V.I Lenin
- 26- Dimitır Blagoev, Seçmeler, s. 40
- 27- Mao Zedung, Sağ ve sol Sapma, s. 29, Ekim Yayınevi, Birinci Basım 1970
- 28- V.I. Lenin, Partileşme Süreci, s. 316, Partiye Yeni Üyelerin Kabul Şartları, V.M. Molotov'a Mektuplar, Bütün Eserler Cilt 33, Yar Yayınları, İkinci Baskı: Eylül 1988
- 29- V.I.Lenin, İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, s. 306-307, V.M. Zasulic Tasfiyeciliğin İşini Nasıl Bitiriyor, Eylül 1919, Sol Yayınları, Birinci Baskı Mayıs 1979
- 30- J. Stalin, Eserler, Cilt 7 s. 275, İnter Yayınları, Birinci Basım:Şubat 1991
- 31- J. Stalin, age, s. 276-277
- 32- Arnavutluk Emek Partisi'nin İnşası ve Parti Yaşantısı, s. 97-98- Enver Hoca, Eserler Cilt 9

- 33- age, s. 127-128
- 34- age, s. 161-162
- 35- V.I. Lenin, Devlet ve İhtilal, s. 93, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Yedinci Baskı: Aralık 1989
- 36- Mao Zedung, Teori ve Pratik, s. 69-70, Sol Yayınları, Onuncu Baskı : Kasım 1992
- 37- J.Stalin, Eserler, Cilt 9, s. 129, İnter Yayınları, Birinci Basım: Ağustos 1991
- 38- J.Stalin, Muhalefet Üzerine, Cilt 1, s. 69, İnter Yayınları Birinci Basım: Ocak 1993
- 39- Arnavutluk Emek partisi'nin İnşası ve Parti Yaşantısı, s. 42, Komün Yayınları, Ocak 1977
- 40- J. Stalin, Muhalefet Üzerine, Cilt 1, s. 46, İnter Ocak 1993
- 41- Mao Zedung, Seçme Eserler, Cilt 1, s. 142-143, Kaynak Yayınları, Üçüncü Baskı: 1989
- 42- Mao Zedung, Teori ve Pratik, s. 70, Sol Yayınları, Onuncu Baskı: Kasım 1992
- 43- J.Stalin, Eserler, Cilt 6, s. 26, İnter Yayınları
- 44- Mao Zedung, Teori ve Pratik, s. 70, Sol Yayınları, Onuncu Baskı: Kasım 1992
- 45- J. Stalin, Eserler, Cilt 9, s. 16, İnter Yayınları, Birinci Basım: Ağustos 1991
- 46- J. Stalin, Eserler, Cilt 15, s. 66, İnter Yayınları, Birinci Basım: 1990
- 47- Mao Zedung, Teori ve Pratik, s. 54-55, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Kasım 1978
- 48- J. Stalin, Leninizmin İlkeleri, s. 146, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Kasım 1978
- 49- Lenin, "Sol" Komünizm, Cilt XXV, s. 173, Rusça'dan aktaran Stalin, Leninizmin İlkeleri, s. 146, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Kasım 1978
- 50- V. I. Lenin, Komünizmin Çocukluk Hastalığı 'sol' Komünizm, s. 36, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Haziran 1991
- 51- Arnavutluk Emek Partisi'nin İnşası ve Parti Yaşantısı, s. 141, Komün Yayınları, Ocak 1977
- 52- Mao Zedung, Teori ve Pratik, s. 67, Sol Yayınları, Onuncu Baskı: Kasım 1992
- 53- Mao Zedung, age, s. 72
- 54- Başkan Mao'dan Seçme Sözler, s. 147, Umut Yayıncılık, Kasım 1993
- 55- Leninizm Nedir? I. Defter, s. 107, İnter Yayınları, Temmuz 1990
- 56- Mao Zedung, Sağ ve Sol Sapma, s. 100, Ekim Yayınevi, Eylül 1970
- 57- Arnavutluk Emek Partisi'nin İnşası ve Parti Yaşantısı, s. 147, Komün Yayınları, Ocak 1977
- 58- age, s. 139
- 59- age, s. 144-145
- 60- V. I. Lenin, Komünizmin Çocukluk Hastalığı 'sol' Komünizm, s. 52, Sol Yayınları, Beşinci Baskı: Haziran 1991

Devrim ve sosyalizm gereksinim ve istemdir!

Sömürücü bir azınlığın yerine bir başka sömürücü azınlığın geçmesi nasıl upuzun yılları, yengi, yenilgileri ve ısrarla yinelenen çarpışmaları öngörmüşse, bu devrimlerden çok daha farklı olarak, sömürülen çoğunluğun geçmesiyle yaşam bulan ve yüzyılların özel mülkiyetine dayalı düzenlerine müthiş bir başkaldırı olan proletarya diktatörlüğü ve onun çeşitlemeleri olan demokratik halk diktatörlüğü iktidarlarının çok daha zorlu, karmaşık mücadeleleri, geçici yenilgileri, bir ya da birkaç başarısızlığı ve bir dizi hamleyi tadarak ancak başarılı sona varacağı devrimler tarihinin abc'sidir.

GERÇEKTE DEVİMLER ÇAĞI KAPANDI MI; YOKSA İNSANLIĞI 21. YÜZYILA TAŞIYACAK TEK ANAHTAR OLMA ÖZELLİĞİNİ BÜTÜNÜYLE KORUYOR MU?

Devrim gerekliliktir; tarihin tekerleğini geriye çeviremezsiniz. Öncelikle şunu çok iyi kavramalıyız. Devrim tek hamleden, tek çarpışmadan ibaret değildir. Kişinin bunu böyle görmesi, tarihi kendi dar ufku içinde bağlaması demek olur. Tarihe geniş perspektifle, birkaç on yıllık, hatta birkaç elli yıllık perspektifle bakmasını öğrenmek gerekir. Tersine temelde, olayları anlık, dar bir çerçevede ve zaman diliminde ele alırsa kişi, Marks'ın materyalist tarih anlayışının dışına çıkmış olur.

Tarihi anlamanın ve yorumlamanın ölçütü geniş pencereden bakabilmektir. Tarihe böyle yaklaşıldığında görülecektir ki, insanlığın ya da proletaryanın büyük yürüyüşünde birkaç on yıl, tarihte yalnızca küçücük

birer adımdır.

İlk hamlesinde yenildi devrim ve sosyalizm. Ne ki bu görelidir. Tıpkı, burjuvazinin soyluluğa karşı, ortaçağ feodalizmine karşı verdiği mücadelelerde aldığı yenilgilerin göreliliği gibi, görelidir bu yenilgi. Burjuvazi şu anki durumuna feodalizme karşı verdiği birkaç mücadeledeki yengi-yenilgi-yengi döngüsünden sonra ancak ulaşabilmiştir. Onların da feodalizm karşısındaki ilk zaferlerinin ardından elde ettikleri iktidarları soylular tarafından yeniden ele geçirildi; ve bu durum birkaç med-cezirden sonra ancak burjuvazinin zafetine giden yolu bir daha geri dönmek üzere açabildi.

Demek ki, tarihten aldığımız bu örnek bile bize apaçık gösteriyor ki, devrimin ilk çarpışmada aldığı yenilgi, sosyalizmin nihai zaferine ulaşmadan aldığı yenilgi, tarihte burjuvazinin soylular karşısında aldığı yengi-yenilgi-yengi ve en nihayet zafer diyalektiği bağlamında ele alınırsa ancak yenilginin göreliliği anlaşılabilir. Burjuva karşı devrim-

ci ideolojik saldırının bilincimizi körelten etkisinden kurtulabilir.

Ne demişti Lenin: “Dünya tarihinin ara sıra büyük gerilemeler göstermeksizin her zaman ileriye doğru ve pürüzsüz olarak ilerlediğini düşünmek, bilimsel ve diyalektik değildir, teorik bakımdan yanlıştır.” Aynı şeyleri bir başka ifade ile bakın 1957 Ocak konuşmasında **Mao**’nun da belirttiği tarihin biraz yolunu değiştirmesi ve biraz geriye doğru gitmesi durumudur bu.

Sömürücü bir azınlığın yerine bir başka sömürücü azınlığın geçmesi nasıl upuzun yılları, yengi, yenilgileri ve ısrarla yinelenen çarpışmaları öngörmüşse, bu devrimlerden çok daha farklı olarak, sömürücü azınlığın yerine sömürülen çoğunluğun geçmesiyle yaşam bulan ve yüzyılların özel mülkiyetine dayalı düzenlerine müthiş bir başkaldırı olan proletarya diktatörlüğü ve onun çeşitlemeleri olan demokratik halk diktatörlüğü iktidarlarının çok daha zorlu, karmaşık mücadeleleri, geçici yenilgileri, bir ya da birkaç başarısızlığı ve bir dizi hamleyi tadararak ancak başarılı sona varacağı devrimler tarihinin abc’sidir.

Marks’ın büyük eseri Kapital’de, kapitalizmin kendi çelişkileri altında yıkılıp gideceği ve bu yıkılıştta insanlığı yeni topluma götürecektir sınıf olarak proletaryanın tarihsel rolüne ilişkin ortaya koyduğu bilimsel görüşler dün olduğu gibi bugün de kapitalizmin doğasını analizde ve onu değiştirmedeki önemini bütünüyle korumaktadır.

Devrimlerin ilk hamlesinin yenilgisi bu gerçeği değiştirmez. Zira doğrular daima zorlu, engebeli ve yenilgili süreçler-

den geçerek ancak kendini kabul ettirebilmişlerdir. Dolayısıyla, burjuva liberal dalganın toplumu saran tülü proletarya tarafından bir kılıç darbesiyle yırtılıp çıplak gerçeğe ulaşmada asla gecikilmeyecektir.

Zira, başka şeylerin yanında kapitalizmin insanlığa sunacağı hiçbir gerçekçi toplum projesi yok. İnsanlığın istem ve gereksinimlerini karşılayacak hiçbir çözüm paketine sahip değil. Sahip olduğu tek şey, doğayı bozarak yaşanmaz hale getirme ve insan soyunu soysuzlaştırma pahasına artı-değere olan kurt açlığıdır; buna sahip çıkmak için ne doğa ne insanlık onun umurunda değil, zira onun göğsünde kalbi yoktur.

Dolayısıyla devrim ve sosyalizm her zamandan daha çok gereklidir. Ne devrimler çağı kapandı, ne proletaryanın tarihsel misyonu son buldu ve ne de sosyalizm insanlık için tek toplumsal çözüm projesi olmaktan çıktı. Yeni dünya düzenine karşı sosyalizm konağı; reformist-tasfiyeciliğe karşı devrim mevzsidir! Aslolan budur.

Burjuvazi ve yaltakçıları devrim ve sosyalizm aleyhtarı o iri iri laflarıyla eğlene dursunlar. Devrime dair, istediklerini diledikleri gibi yorumlayarak istedikleri kadar vaveyla koparsınlar. Kapitalizmin, halkların istemi ve gereksinimi olmadığı tarih tarafından çoktan tanıtıldı. Burjuvazi sosyalizmin ilk hamlesinin görelî yenilgisinden kapitalizm yararına sonuçlar çıkararak mantık ve tarihle alay etmeyi ihmal etmemiş bulunuyor.

Ne var ki, devrim ve sosyalizm dalgası geri çekilmiş olsa da, dayanabileceğimiz bir sosyalist toprak parçası kalmamış olsa da, uluslararası komünist

hareket dağınıklık ve keşmekeşlikle cebelleşse de, burjuva yaşam tarzı, sınıfın etine kanına sinse de devrim kaçınılmazdır. İstesek de istemesek de ondan kaçınamayız; tarihin tekerleğini geri çeviremeyiz. Nesnel realitedir bu.

İnsanlığı 21. yüzyılda sosyalizme taşıyacak olan teori, geçen yüzyılımızın devrim pratiğidir. Emek-sermaye çelişmesini çözerek artı-değer sömürsünden insanlığı kurtarması beylik sorunu bir yana, eğitim, sağlık, ulaşım, konut, vb. alanlarda sosyalizmden geriye kalan deneyim insanlık için paha biçilmez değerlerdir.

Öte yandan iktisadi bazda üretimin önceden saptanmış merkezi bir plan çerçevesinde örgütlenmesi kulvarını kullanarak kapitalist üretim anarşisine son vermesi, ekonomik zoru kapı dışarı etmesi ve böylece karı üretimin temel amacı olmaktan çıkarması pratiğinin, insanlığın yararına olan bu muhteşem yanına gözlerimizi kapayabilir miyiz?

Tüm bunlar bile başlı başına sosyalizmin kısa pratiğinde insanlık için süzülüp gelen kapitalizm karşısındaki sosyalizmin üstünlükleri olarak fevkalade değil mi?

Ve de tüm bu başarılarının yanında insanın insan tarafından köleleştirilerek sömürülmesi geleneğine son veren pratiği, insanlığın hizmetine yarım yüzyıldan fazla bir süreç boyunca sunması az bir şey midir dersiniz?

Kapanan devrimler çağı değil, devrimlerin yol kazasına uğraması durumudur.

Deyim yerindeyse, tarih biraz yolunu şaşırdı, biraz geriye doğru gitti. Ama tarihin tekerleği ileriye, devrim ve sosyalizme

doğrudur. Bu böyle biline. Yeter ki, hatalarımızın sonuçlarından öğrenmesini bilelim ve yeter ki, birikmiş devrim deneyimleri ile devrimci teoriyi yeterince yetkinleştirelim ve yeter ki, yiğitlik, gözüpeklik ve dirençle burjuva ideolojik saldırıya karşı kararlıca mevzi tutalım.

Devrimler çağı kapandı mı? Sınıflar ve sınıf çelişmeleri varolduğu sürece, sınıf mücadelesi de var olmaya devam edecek ve bu çelişmeyi çözüme kavuşturacak anahtar olarak da devrim tüm ehemmiyeti ile var olmaya devam edecektir.

Dahası, bizi devrime götürecektir olan sınıfın tarihsel misyonu da her zamanki gerekliliğini

ideolojik akımla doğrudan bağlantılı ve dolayısıyla bu üç akımın en meşru mirasçısıdır. Batının bu üç en ileri ülkesi Fransa, Almanya ve İngiltere'dir. Bu ülkelerdeki üç büyük ideoloji de felsefe, sosyalizm ve ekonomi politikidir.

Marksizm'in üç oluşturucu ögesi ya da bileşeni olarak bunlar;

a) Batının diğer ülkelerindeki sosyalizm türlerini saymazsak, genellikle Fransız devrimci öğretileriyle yaşam ağacına kavuşan **Fransız Sosyalizmi**.

b) Hegel'le tepe noktasına varan **Klasik Alman Felsefesi**.

c) Adam Smith ve David Ricardo ile kristalleşen **İngiliz Ekonomi Politikası**.

geliştirdiği, bu üç ideolojinin eksik ve sığ yanlarını nasıl aştığı ve gerekçelendirdiği bilinmez ve dolayısıyla bilimsel olmayan sosyalizmin Marks'ça nasıl modern bilimsel sosyalizme dönüştürüldüğü noktasına varılamaz.

Ancak bu sürecin bir tahliyledir ki, Marks öncesi sosyalizmin Marks'ın bilimsel buluşlarıyla hayali olmaktan çıkıp bilimsel sosyalizme dönüştüğü de, kapitalizmi kaçınılmaz çöküşe götüren koşullar da, bu koşullardan sürgün veren sosyalizmin kaçınılmaz doğuşu da, bu doğuşta kapitalizmin mezar kazıcısı, sosyalist yeniden kuruluşun yaratıcısı olarak proletaryanın tarihsel rolü de açıklığa ka-

Deyim yerindeyse, tarih biraz yolunu şaşırdı, biraz geriye doğru gitti. Ama tarihin tekerleği ileriye, devrim ve sosyalizme doğrudur. Bu böyle biline. Yeter ki, hatalarımızın sonuçlarından öğrenmesini bilelim ve yeter ki, birikmiş devrim deneyimleri ile devrimci teoriyi yeterince yetkinleştirelim ve yeter ki, yiğitlik, gözüpeklik ve dirençle burjuva ideolojik saldırıya karşı kararlıca mevzi tutalım

korumaya devam edecek ve devrimin soylu amaçlarına yegane kaldıraç olarak sosyalizm de ve onun temel içeriğini oluşturan ve bugün artık Marksizm-Leninizm-Maoizm düzeyine ulaşan devrimci Marksizm de sosyalizmi elde etmenin bilimsel teorisi olma özelliğini korumayı kesin biçimde fevkalade sürdürecektir. Öyleyse nedir Marksizm ve onu yaratan koşullar?

ÜÇ BÜYÜK İDEOLOJİK AKIMIN SENTEZİ OLARAK, MARKSİZM

Marksizm, 19. yüzyılda batının en ileri üç ülkesinde gelişen üç büyük ideolojik akımın devamı, geliştirilmesi ve sentezidir. Apaçık ki, Marksizm bu üç

Marksizm; bu üç heybetli damarın, bu üç fevkalade ideolojinin harmanlanması, eksik ve dar yanlarının aşılmasıyla gerekçelendirilmesi, geliştirilerek sürdürülmesidir. Bu üç ideoloji, Marksizm'in oluşmasının ön temelini oluşturması bakımından muazzam önemdedir. Öyleyse Marksizm'e kaynaklık eden bu temel derin içeriğine inmek gerekmektedir.

Bu, Marksizm'in tarihsel süreç ve gelişme koşulları içinde incelenerek kavranması açısından vazgeçilemezdir. Eğer bu ön koşullar, bu ön temel yeterince kavranmazsa, Marksizm'in bu gelişme koşulları tarihsel süreç içinde çözümlenmezse, Marks'ın bu üç başlıca ideolojiyi hangi noktalarda nasıl

vuşmuş olur.

Marksizm, Marks'ın adına bağlı öğretilerin bütünlüğüdür. Marksizm, kendisinden önceki üç ileri ülkede ortaya çıkan üç büyük halka zincirinin devamı ve bu zincire yeni halkaların eklenmesidir. Marksizm, gökten vahiy yoluyla inmedi, sınırlı da olsa, eksik ve dar da olsa, onun öncesi vardı; ona hareket alanı sağlayan öncesi. Neydi bu öncesi?

1) FRANSIZ SOSYALİZMİ

Fransız devrimci öğretileriyle şekillenen Fransız sosyalizminin ilkelerini ve açtığı çığırın gerçek önemini anlayabilmek için Avrupa'daki bin yıllık ortaçağ karanlığını ve bu karanlık döneme damgasını basan don-

muş ve kalıplaşmış düşüncenin her yanı sarıp sarmalayan fena halde etkisini, boş inançlarla, bağnazlıkla, peşin yargılarla örülü o ünlü kopkoyu dönemi berrakça kavramak gerekir.

Bu dönem Katolik Roma Kilisesinin ve feodal ideolojinin egemen olduğu dönemdi. Ve öyle ki, Katolik Roma Kilisesi, Katolik dünyadaki toprakların üçte birini elinde bulundurarak döneminin en güçlü feodal kurumuydu. Kilise, feodalizmin manyetik alanı içine hapsedilmiş tüm bir Batı Avrupa'yı feodalizm denen politik sistemde birleştiriyor ve feodal sistemi ve onun kurumlarını tanrısallıkla kutsallaştırıyordu. Ve böylece her yerde kilisenin tanrısallık egemenliği hüküm sürüyordu ve bu egemenlik kilisenin kendisinin de feodal karakterli olması dolayısıyla, feodal nitelikliydi.

Öte yandan bu sürecin kendi bağrından kapitalizm uç veriyor ve burjuvazi de aristokrasinin antitezi olarak adım adım ayağa doğruluyordu. Nedir ki, iktisadi, siyasi, kültürel ve de en önemlisi bilimsel alandaki her gelişme feodal kurumların ve en başta da kilisenin kahredici boyunduruğuna takılı kalıyordu. Bu dönemde bilimin gelişmesi daima feodal hukuk cenderesinin barbarca baskısı altında engellenmiş, bu doğrultuda ayağa kalanlar Engizisyonun zindanlarında, o ünlü kazıklarında korkunç sonlarıyla baş başa kalmışlardır.

Ya da büyük İtalyan materyalisti **Giordano Bruna** örneğinde olduğu gibi düşüncelerinden vazgeçmeyince Engizisyonca ateşte yakılmışlardır. Bu yalnızca katolikler açısından değil, protestanlar açısından da böyledir; tıpkı kan dolaşımını bulma noktasına geldiği anlaşıl-

ınca **Calvin** tarafından iki saat diri diri ateşte kızartılıp yakılan **Servetus** örneğinde olduğu gibi.

Bu bin yıllık dönem, bağnazlığın, akıldışılığın ve dini gericiğin her yanı kasıp kavurduğu bir dönemdir. İşte bu dönemde ve bu dönemin sonlarına doğru özellikle Fransa'da bu bağnazlığa, peşin yargılara, donmuş ortaçağın feodal düşüncelerine karşı zihinleri devrimci fikirlerle donanmış büyük düşünürler ortaya çıktı. Engels'in sözleriyle hepsi de son derece devrimciydiler.

Bu düşünürler yalnızca din anlayışını değil, dönemin köhnemiş politik sistemini, doğa ve toplum anlayışını, o zamana kadarki tüm toplum ve yönetim biçimleri, eski köhnemiş gelenekleri bütünlüklü bir eleştiri süzgecinden geçirdiler. O zamana kadarki her şey, bin yıllık ortaçağ sürecine damgasını basan ve onu yönlendiren her şey sağduyu sandalyesinde yargı önüne çıkarıldı.

Ölçüt bir tek şeydi: **Ölçüt, sağduyunun egemenliği idi.** Dönemin devrimci fikirlerle donanmış düşünürleri feodal toplumu ve sistemi, politik kurum ve gelenekleri akla uygun bulmuyor, tüm bunların akıl dışı şeyler olduğunu ve mutlak biçimde akla uygun hale getirilmesini istiyorlardı. Geçmiş sistem ve toplum, din ve doğa anlayışında yanlış olan, din kisvesi altında kalıplaştırılarak donmuş olan her şeyin akla uygun olup olmadığı sorgulanır oldu. Ne önyargıların, ne bağnazlığın bu yeni anlayışta yeri olamazdı. Her şey aklın süzgecinden damıtılmalı, peşin hükümler ve boş inançlarla zincire vurulmuş her gelişmenin yolu katolik dinin hiçbir bağnazlığına takılma-

dan rahatça kendisini ortaya koyabilmeliydi. Ve de mevcut düzen sağduyuya dayalı olarak değişmeliydi.

Bu tam da 18. yüzyıldı ve bu yüzyılda materyalizm daha önceki anayurdu olan İngiltere'den Fransa'ya geçiyordu; geçerken de tam bir devrimci rolle ortaya çıkıyordu. İşte bu materyalist devrimci topraktan varolan donmuş ortaçağ ideolojisine karşı son derece devrimci düşüncüler boy verdi. Ve hem de o ana dek varolan tüm anlayış silsilesine karşı. O ana dek varolan din, doğa, kilise ve politik kurumlara karşı bu düşünürlerce heybetli bir başkaldırı toplumu sarıp sarmaladı.

Her şey aklın süzgecinden geçmeliydi. İşte bu Fransa'daki **"Aydınlanma"** dönemi. Aydınlanmanın kriteri de sağduyuya dayanan doğa, toplum, siyasal sistem ve din anlayışıydı. Bu döneme Aydınlanmacıların görüşleri damgasını basmaya başlar. **Buffon, Diderot, Montesquieu, Rousseau, Voltaire, d'Holbach** gibi ünlü düşünürler sağduyuya dayalı yeni düşünceleriyle ortaya çıktılar. Örneğin, Buffon canlıların evrimine inanmaktaydı; Diderot, fizyoloji ve kimya alanlarında araştırmalar yapmıştı; Voltaire, katolik dinine ve kiliseye karşı heybetlice dikilmiş ve bu kurumları ve katolik dinini önyargılar ve boş inançlar ve bağnazlıkla özdeş görerek eleştirmişti.

Rousseau'nun **"İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kökeni ve Temelleri Üzerine Konuşmalar"** eseri olsun, ya da **"Toplum Sözleşmesi"** kitabında olduğu gibi kralın tanrısallık egemenliği inancına ciddi darbeler vurmuştur. O, bu ikinci kitabında der ki; insanlar devleti kendi aralarında yaptıkları bir

Siene boyundaki ticaret gemilerini basıp içindeki sabunlara el koyarak, Robespierre'in meşru hak olarak nitelediği gösteriye girişenler de yine kadınlardı.

sözleşmeyle ve kendi iradeleleriyle kurmuşlardır ve dolayısıyla kralın tanrısal egemenliği ilkesini ve inancını yıkmış ve yerine halkın egemenliği görüşünü getirmiştir. Böylece O, egemenlik anlayışında yenilik getirerek halk egemenliği ilkesini savunmuştur.

Diderot da **“Rameau’nun Yeğeni”** gibi üstün bir eser ortaya koyarak toplumsal gelişmeye paha biçilmez katkılarda bulunmuştur. Öte yandan Montesquieu, **“Yasaların Ruhu”** adlı eseri ile devlet iktidarını oluşturan yasama, yürütme ve yargı erkinin birbirinden ayrılması gerektiğini savunarak mutlak monarşiye büyük darbeler vurmuştur. Bu arada tanrı tanımaz d’Holbach’ın düşüncelerinin ortaçağ ideolojisine vurduğu darbeyi de yabana atamayız.

Tüm bu Aydınlanmacı düşünürler, düşünceleriyle ortaçağ kurumlarına, kiliseye, kralın otoritesine karşı gözüpek mücadele verdiler. Bu düşünürlerin düşünceleri 28 ciltlik **“Ansiklopediler”**de kolektif bir sentezle ifadesini buldu. Bir parantez açarak belirtelim ki, bu ünlü Ansiklopedilerden dolayı bun-

lara **Ansiklopedistler** de denir. Ansiklopediyi biçimlendiren elbette ki Diderot’dur. Ne ki, Ansiklopedi kolektif bir eserdir ve Buffon, tanrı tanımaz d’Holbach, Quesnay, Voltaire ve Rousseau’dan yararlanmıştı.

Sağduyunun egemenliğine dayalı Aydınlanma ideolojisi ile kilise ve feodal ideolojinin etkisinin kırılması önemli ölçüde başarılabilir ve bu ideoloji Büyük Fransız Devrimi’nin de ateşleyici gücü oldu. **Özgürlük, eşitlik, kardeşlik** gibi beylik sloganlarda ifadesini bulan Büyük Fransız Devrimi ile akla uygun olmayan her şey ortadan kaldırıldı.

Ne var ki, 18. yüzyılın büyük düşünürleri, ezilen sınıfın değil, acı çeken tüm insanlığın temsilcileri gibi ortaya çıktılar. Fakat gerek bu devrimde ve gerekse İngiliz devriminde, insanlık modern, proleter bir hayli gelişmiş öncüsü olan sınıfın bağımsız ortaya çıkışına da ve bu sınıfın patlamalarına da tanık oldu. Büyük Fransız Devrimi’nde François Emile Babeuf, İngiliz devriminde Levellers buna örnektir. Bilinir ki aşırı-sol güçleri temsil ediyorlardı ve

bunlar, 17. yüzyıl İngiliz devriminde kent ve kırsal yoksul kesimlerine dayanıyorlardı.

1789 Büyük Fransız Devrimi’ndeki Babeuf ise, ünlü **“Eşitler Komplosu”**nun lideridir. Özel mülkiyetin bulunmadığı bir düzeni savunuyordu. Toplumsal ve ekonomik eşitlik ilkesini savunuyordu. Marks, Babeufcuları kaba, uygarlaşmamış materyalistler olarak tanımlamasına karşı, gene de yeni dünya düzeninin sürgün veren taşıyıcıları olarak görüyor ve işçileri savunan bu akımı övgüye değer buluyordu. Öte yandan aynı bağımsız patlamalar Alman Reformu ve Köylü Savaşı sırasında da **Thomas Münzer** ve **Anabaptistler** hareketinde ortaya çıkmıştı çok daha önce.

Büyük Fransız Devrimi ile sağduyuya dayalı devlet ve akla uygun toplum kuruldu. Sağduyu her şeyin biricik ölçüsü oldu. Boş inanın, ayrıcalığın ve baskının yerini sonsuz adalet, hak ve eşitlik alıyordu. Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik de zaten bu ünlü devrimle özdeşleşmiş şiarlardı. Nedir ki, Engels’in özellikle saptadığı gibi, sağduyunun egemenliği, burjuvazinin idealleştirilmiş egemenliğinden başka bir şey değildi.

Kalımlı hak gerçekleşmesini burjuva adaletinde buldu, eşitlik, yasa karşısında burjuva eşitliği olarak burjuvazi için vücut buldu. Burjuva mülkiyeti de insanın temel bir hakkı olarak ilan edildi. Ve de Engels’in deyiimi ile Rousseau’nun “Toplum Sözleşmesi” de “demokratik bir cumhuriyet” oldu. Böylece çok büyük iddialarla ateşlenen Fransız devrimi, burjuva düzenin açık bir kutsanması olarak şekillendi. Özgürlük, eşitlik ve kardeşlik de burjuvaziye yolu açmakta bulunmaz hint kumaşı

rolü oynadı.

18. yüzyıl düşünürlerinde “sağduyu” biricik turnusol ayraçtı. Her şey buna göre yargılanıyordu. Öncesiz ve sonrasız sağduyuya aykırı her şey, doğa, toplum, düşünce, tarih vb. aklın süzgecinden geçiriliyordu; bu ölçütle örtüşmeyen her şey acımasızca ortadan kaldırılıyordu. Amaçlanansa, akılla örtüşen devlet, akla uygun toplumdur. Ve de bilinir ki, Büyük Fransız Devrimi akla uygun devleti de, toplumu da gerçekleştirmişti.

Nedir ki, eski düzene göre, ortaçağ karanlığı döneminin donmuş, bağınaz kurum ve kuruluşları, din, doğa ve toplum anlayışına oranla ciddi bir ilerlemeyi temsil etmesine karşın, yeni kurulan ve sağduyuya dayalı devlet yeterince sağduyuya dayalı değildi ve çok zaman geçmeden bu devlet çökerek Napoleon diktatörlüğünün şemsiyesi altına girdi. Akabinde sonsuz adalet, sonsuz barış vb. söylemler Napoleon’un sonsuz savaşlar ve işgalleri biçimine dönüştürerek halka sefaletin en acısını tattırmada gecikmedi.

Feodalizmin ve kilise merkezli kuruluşların tasfiyesi süreciyle alttakilerin beledikleri refah tam tersi sefalet birikimine yol açınca umut, yerini umutsuzluk ve düş kırıklığına bıraktı. Sermaye-sefalet kutuplaşmasının yarattığı yaygın sefalet birikimi burjuva devlete bağlanan umutları çökertti. Feodal baskı yerini kısa zamanda burjuva baskıya, feodal sömürü de yerini kapitalist sömürüye bıraktı. Aristokrasinin yıkımıyla sonuçlanan burjuva zaferden en çok yararlanan sınıf burjuvazi oldu. Kendisini kısa zamanda Napoleon’un kollarına atan Burjuva Cumhuriyet de kısa zamanda yoksulun umudu olmaktan çıktı.

1789 Fransız Devrimi, akabinde **Jakobenlerin** zaferi ve yenilgisi, nihayet ünlü Directoire dönemi ve sonrası Napoleon dönemi ve uzun zamana yayılan gericilik yılları... Sağduyuya dayalı devlet de, toplum da yıkılmıştı. Özgürlük, eşitlik ve kardeşlikte ifadesini bulan Fransız devriminin idealleri de bir yana bırakılmış; ya da bunlar varılan iktidarın egemenliğinin dekoru halini almıştı.

Feodal düzenin yerine yerleşen kapitalist devletin işçi sınıfının sömürü ve baskısı temelinde dayandığı kısa sürede açığa çıktı. Bu çatışmanın ve baskının zihinlerdeki izdüşümü burjuva düzene karşı çeşitli sosyalist fikirler olarak ortaya çıktı. Feodal

ortasında üç büyük ütopyacı çıkageldi: **Saint Simon, Charles Fourier ve Robert Owen.**

Bunlar 18. yüzyıl Fransız filozoflarının ortaya attıkları toplumsal projeyi de, politik sistemi de akla uygun bulmuyorlardı. Bunlara göre, bu filozofların ilkelerinin tabanına yaslanan burjuva dünyası ne adaletli ve ne de akla uygundu. Öyleyse ortadan kaldırılmalıydı; tıpkı feodalizm gibi. Ama bunlar da tıpkı öncelleri gibi sağduyunun egemenliğini gerçekleştirmek istiyorlardı. Her üç ütopyacı da yeni yeni ortaya çıkmaya başlayan proleter hareketin değil, orta sınıf hareketinin temsilcileri olarak ortaya çıktılar. Ezilen sınıfı ya da proleter sınıfı değil,

Owen Robert
(1771-1858)

düzenin yerine yerleşen kapitalist toplumun da çanı çalıyordu. Zira, sağduyunun zaferi de işe yaramamıştı. Çünkü, bu tabana dayalı toplum da devlet de tam bir hayal kırıklığı yaratmıştı.

İşte bu düş kırıklığı ortasında bu hayal kırıklığını apaçık dile getirerek burjuva düzenine tavır alan düşünürler Fransız devrimci öğretilerini adım adım biçimlendirerek ayağa doğrular. Tam da bu curcuna ağı

bütün insanlığı kurtarmak adına ortaya çıktılar.

Yalnızca bunların, bu 19. yüzyıl filozoflarıyla 18. yüzyıl filozoflarının sonsuz adalet ve sağduyu anlayışı birbirinden farklıydı. İlklerinin (18. yy.) ilkeleri burjuva bir cumhuriyete giden yolun taşlarını döşerken, bu ikincilerinki (19. yy.) ütöpik de olsa sosyalizm rengine bürünmüştü; bu sosyalizmleri sınıf dışı da olsa, dar ve eksik de ol-

Oysa sosyalizm, şu ya da bu dehanın kafasında şekillenen bir şey değil, tam tersine, proleter hareketin teorik dışavurumu, burjuvazi-proletarya çelişmesinin düşünce planındaki yansıması ve bu karşıtlar cenkleşmesinin dolaysız sonucuydu.

sa, sınıf dışı siyaset güzergahında da olsa sosyalizm konağında vücut buluyordu.

Şunun altını özellikle çizmek gerekir ki, yeterince gelişmemiş, olgunlaşmamış, tamamlanmamış sınıf ve ekonomik koşullar, olgular ve unsurlar ancak ütöpik sosyalistlerin eksik teorilerini doğrulayabiliyordu ve ancak dar ve sınırlı ve sınıf dışı sosyalizme yol açabiliyordu. Yeterli gelişme ve olgunlaşma çizgisine ulaşmamış ekonomik koşullardan sorunların çözümünün eksik bir karşılığı ancak çıkabiliyordu. Dolayısıyla, bu büyük düşünürlerin sosyalizmleri ve dolayısıyla mevcut sorunların çözüm yolu ancak insan beyninden çıkarılıyordu ve tabii ki bu da sorunların gerçek çözümünün anahtarı olamıyordu.

Bu ünlü ütöpik sosyalistler, burjuva düzenini fena halde bir eleştiri süzgecinden geçirdiler. Saint Simon örneğinde olduğu gibi bu büyük düşünürlerin Marks'ın ortaya koyduğu olgunluk ve derinlikte olmasa da bir tarih anlayışları vardı. Simon, daha 1816 yılında politikanın ekonominin üretim bilimi olduğunu söyleyerek, politikanın ekonomik koşulların ürünü olduğu tezini rüşeym halinde de olsa ortaya koyabildi. "**Cenevre Mektupları**"nda "herkes çalışmalıdır" diyen de oydu. Fransız Devrimini sınıf savaşımı olarak

görmesi de o dönem göz önüne alındığında oldukça anlamlıydı. Kendisinin burjuva toplumunun doğasını analizi, yeterince başarılı sayılırdı. Ve kendisi Büyük Fransız Devriminin oğullarından biriydi.

Charles Fourier'in toplum tarihi kavramı oldukça önemlidir. O ana kadarki toplumu yabanıllık, barbarlık, ataerkillik ve uygarlık diye dört aşamaya ayırarak ele alması toplum tarihi açısından fevkalade idi. Diyalektiği, çağdaşı Hegel kadar ustaca kullanan da oydu. Uygarlık durumunda yoksulluğun, aşırı bolluğun kendisinden doğduğunu söylemesi ise, muazzam öneme sahip bir çözümleme idi. Burjuva toplumunda kadının durumuna ilişkin görüşleri ve erkek-kadın ilişkileri konusundaki eleştirileri ustacaydı. Ve dahası, belirli bir toplumda kadına verilen özgürlüğün, genel olarak tanınan özgürlüğün doğal ölçüsü olduğunu ilk kez ortaya koyan da bu büyük düşünür oldu. İnsan soyunun eninde-sonunda yok olacağı düşüncesini tarih bilimine sokan da Fourier'dir.

İngiliz Robert Owen'a gelince, bir fabrikatördü. Ana okullarının ilk kurucusuydu. 1819 yılında fabrikasında kadın ve çocukların çalışma saatlerini sınırlayan ilk yasa da ona aittir. Burjuva toplumun evlilik, din, özel mülkiyet vb. alanlarında burjuva düzene açıktan saldırdı. Onun komünizme doğru bu gelişmesi onun yaşamının dönemeç noktası oldu ve burjuva toplumdan dışlandı. Materyalistlerin şu ilkesini benimsedi: İnsanın kişiliği bir yandan soya çekim, öte yandan gelişmesi boyunca yaşadığı çevrenin ürünüdür. Owen'ın komünizmi, Engels'in sözleriyle, katıksız iş

temeline, sonuca, yani ticari hesaba dayanıyordu. Amerika'da bütün servetini feda ederek yaptığı başarısız komünist denemeler, onu iflas ettirdi.

Ütopycılar, burjuvaziyi varolan düzenlerinin ahlaksızlığına inandırmaya çalışıp durdular. Sınıf çatışmalarını ahlaki bazda ele aldılar. Bunlar çalışan sınıfların kendisini ve bu arada proletaryanın devrimci potansiyelini ve rolünü görmek yerine onları mülksüz ve yoksul insanlar olarak gördüler. **Orta sınıf hareketi olarak ortaya çıktılar ve burjuvazinin iyiliksever ve aydın kesimine seslenmeyi proletaryaya seslenmeye yeğ tuttular.** Kullandıkları kulvar sınıf dışı sosyalizmdi.

Bu ütopyacılar mevcut toplum koşullarını başarıyla ortaya koymuş ve eleştirmişlerdir. Ama bu toplumu değiştirecek gücü görmeden ve onun tarihsel rolünü saptamadan. Bu ünlü ütopyacılar tıpkı sonraki Fransız devrimci düşünürleri gibi, kapitalist topluma saldırılarına, onu eleştirmelerine, yeni bir düzen, sosyalist bir düzen arularını dile getirmelerine karşın, asla bu yeni toplumun işleyiş mekanizmasını anlama ve onu değiştirecek dinamiği arama işine girişmemişlerdir, girişememişlerdir.

Bu üç büyük ütopyacı sosyalistin öğretileri, düşünme tarzı 19. yüzyıl sosyalist düşünce tarzını ve bu arada Fransız devrimci öğretilerini uzunca bir süre etkiledi ve manyetik alanı içine soktu. 19. yüzyılın düşünce tarzına şekil veren, bu düşünürlerin ilkeleri oldu. Hemen hemen tüm bu sosyalist öğretilere göre ise, sosyalizm, salt gerçeğin ve sağduyunun dışavurumuydu.

19. yüzyıl devrimci öğretileri yalnızca üç büyük ütöpik sos-

yalistlerle sınırlı değildi; daha başkaları da vardı. Örneğin **Pierre Joseph Proudon, Louis Blanc** ve **Etienne Cabet**. Bu üçlü, çalışan sınıfın özlemlerini dile getiren önemli Fransız sosyalistleriydi. Hepsisi de barışçıl geçişi savunuyorlardı. Bunlardan Proudon içlerinde en ünlüleri ve anarşizmin babası olarak da bilinir. Zamanında kendisine bir hayli ün sağlayan “Mülkiyet Nedir?” adlı ünlü eserinde bu soruyu “**mülkiyet hırsızlıktır**”la yanıtladı. Sonraları Marks, Proudon’u küçük burjuva devrimcisi olarak adlandıracak ve onun “Sefaletin Felsefesi” adlı kitabını “Felsefenin Sefaleti” adlı eseriyle yanıtlıyordu.

Yorulmak bilmez gizli savaşçılar ve kendilerini komünizm idealine adayan Auguste Blanqui ve Armand Barbes de kendilerini devrimci davalarına adayan önde gelen Fransız devrimcileriydi. Proletarya diktatörlüğü fikrinin sürgün veren nüvelerini Blanqui’de görmek mümkündü. Ne var ki, Blanqui ve yandaşları kendilerini komünizm davasına adanmışlar, özverili mücadelelerine karşın, toplumu devrime, komünizme götüren yolu ve bu yolu hazırlayan olguları, unsurları göz önüne almaksızın, gizli tertipler yoluyla, hükümet darbesiyle elde etmeyi amaçlamışlardı. Marks sonraları bu yorulmak bilmez gizli tertipçileri hem övecek ve hem de tuttıkları yolu eleştirecekti. Ama yine de Marks, Blanqui’nin kendisini komünizm idealine adanmış ve davaya bağlılığına büyük saygı beslemiştir.

19. yüzyıl devrimci öğretilerine rengini veren bir isim de Alman **Wilhelm Weitling**’dir. Almanya işçi sınıfının başlan-

gıdaki en önemli ve teorik temsilcisi olan Weitling, sonraları İsviçre, Fransa gibi ülkelerde işçi sınıfının en radikal kesiminin önderi konumuna geldi. Eşitlikçi ütöpik komünizmin temsilcisiydi kendisi. Onun kendine özgü komünizmine rengini veren şey, devrimci öğretisinin İncil’den esinlenen komünizm olmasıydı. Weitling, eşitlikçi komünizmini ilkel Hıristiyanlığa indiriyordu. Ona göre, İsa bir komünist ve ilkel Hıristiyanlık ise, eşitliğin bulunmaz bir örneği idi. Onun İncil’den kaynaklı komünizmi, kurtuluşun, eşitliğin ve devrimin ilkelerinin açıklanışını içeriyordu. Mülk sahibi sınıfa saldırarak işçi sınıfını savundu.

Bu arada **Moses Hess**’i de yabana atamayız. Bir Alman olan Hess, sosyalizmi savundu ve bunun teorisini yaptı; ne ki, o da sosyalizmi Yahudi dinine uyarlamaya çalıştı; işçi sınıfı hareketine sadık kaldı ne var ki sonunda siyonizmin öncülüğüne uzanan kulvara girdi.

Yine bu dönemde Marks’ın iki yakın arkadaşı ve Kapital’in ilk cildini kendisine adadığı **Wilhelm Wolff**’u bir kenara bırakamayız. Wolff da 19. yüzyılın devrimci söz ve eylemi alanında öne çıkan ve Marks’ın kendisi için Kapital’in hemen başında “proletaryanın yiğit, vefalı ve yüce savunucusu” diye söz ettiği önemli bir kişiliği idi. Öte yandan Marks’ın yakın dostu ve Birleşik Devletlerde köleliğin kaldırılmasını savunan **Joseph Weydemeyer**’i de saymak gerekir 19. yüzyılın devrimci konağı içinde. Ve dahası...

Karl Schapper, Heinrich Bauer ve Joseph Moll. “Adiller Birliği”nin bu üç önemli kararlı devrimcisini özellikle belirtmek gerekir. Bu üçlü için En-

gels, “ben her üçünü de Londra’da 1843’te tanıdım” der ve “görmüş olduğum ilk devrimci proleterlerdi” diye onlardan övgüyle söz eder. Nihayet bu üçlüye dair şunları açıklar: “Bu üç gerçek adamın, daha yeni yeni adam olmaya başlayan benim üzerimde yaptıkları saygı uyandıran etkisi hiçbir zaman unutmayacağım.” Bu üçlü sonradan, Haziran 1847 yılında adını “**Komünist Birlik**” olarak değiştirecek olan “**Adiller Birliği**”nin ilk önemli devrimci proleterleriydiler. Bu Birliğin Paris şubesinin önderi Weitling, Londra şubesinin önderleri ise bu üçlüydü.

Bu arada İngiliz **William Godwin**’i anmak gerekir. Godwin de tıpkı zamandaşları gibi, herkesin eşitliğine dayanan ideal toplumu savunuyordu. Bu arada İngiltere’den söz etmişken, ünlü ütöpik sosyalist Robert Owen’ın da içinde yer aldığı İngiliz “çartist hareketi” ve bu ilk işçi hareketini birkaç cümleyle de olsa ele almalıyız. Bu hareket heterojen bir yapıyı andırıyordu. Çok çeşitli akımların bileşeni gibiydi. İçinde sendikacılardan, insan severlere, onlardan burjuva reformculara, şiddet yandaşlarından sosyalistlere dek birçok kesimi barındırıyordu.

Anlaşılır ki, gerek üç büyük

Marks ve Engels tam da bu koşullarda nedenlerin-niçinlerin-nasılların gerçek karşılığını bularak sahnede göründüler. Hem de kapitalist sistemin doğasındaki “uzlaşmaz karşıtlığı” -antagonizmayı- tarihsel devrimci rolü çözecek gücü de- proletarya sınıfı- berrakça ortaya koyarak.

ütöpik sosyalistin ve hatta önce- si 18. yüzyıl Fransız filozofları- nın ve gerekse-daha başkalarını saymazsak- 19. yüzyıl Fransız devrimci düşünürlerinin öğreti- leri, ilkeleri, tasarımları, yani dönemin ortaya konan devrim- ci, sosyalist ve komünist ilkele- ri eksik koşullara, eksik ekono- mik gelişmeye denk düşen ek- sik, dar ve sınırlı teorik izdü- şümlerdi. Sınıf dışı sosyalizm ve sınıf dışı siyaset doğrutu- sunda hayali tasarımlardı. Daha iyi bir düzen arzuluyorlardı, bu- juva düzenin ortadan kaldırıla- rak yerine sosyalist bir sistemin geçirilmesini talep ediyorlardı, varolan düzeni adaletli, sağ du- yulu ve gerçekçi bulmuyorlardı.

Ne var ki, varolan düzeni or- tadan kaldırmak için biricik sı- nıf olarak, yeni toplumun yara- tıcısı olarak proletaryanın tarih- sel rolünü saptamadan uzak, ve bu devrimci dinamiği görmek- ten uzaktı ortaya koydukları il- keler. Nedenler, nasıllar, niçin- lerin üzerinden atlayarak kapi- talist toplumu eleştiriyorlardı; yeni bir düzen arzuluyorlardı ama bu düzeni getirecek önder sınıfı ve onun misyonunu anla- maktan uzaktılar.

Onlara göre sosyalizm, sağ- duyunun ve salt gerçeğin dışı vurumuydu. Oysa sosyalizm, şu ya da bu dehanın kafasında şe- killenen bir şey değil, tam tersi- ne, proleter hareketin teorik dışı- şavurumu, burjuvazi-proletarya çelişmesinin düşünce planında- ki yansımaları ve bu karşıtlar cenkleşmesinin dolaysız sonu- cuydu.

19. yüzyıl sosyalizmi, bu ütöpik sosyalizm ve komünizm kapitalist düzeni eleştirmesine, yürürlükteki kapitalist üretim tarzını ve onun sonuçlarını eleş- tirmesine karşın, ne bu tarzı ve ne de bu tarzın doğurduğu so-

nuçları açıklayamıyor ve dola- yısıyla bu işin üstesinden gele- miyordu. Kötülüyordu, yeriyor- du, amansız bir eleştiri yağmu- runa tabi tutuyordu; dolayısıyla yadsıyordu varolanı, ama üste- sinden gelemiyordu. İşte bun- dan dolayıdır ki, kapitalizm ko- şullarındaki işçi sınıfının kaçın-ılmaz sömürülmesini kuvvetle haykırmasına karşın, bu döne- min sosyalizmi, bu sömürünün nerede ve nasıl olduğunu ve hangi biçimler altında gerçek- leştiğini dosdoğruca gösteremi- yordu, buna güç yetiremiyordu.

Marks ve Engels tam da bu koşullarda nedenlerin-niçinle- rin-nasılların gerçek karşılığını bularak sahnede göründüler. Hem de kapitalist sistemin do- ğasındaki "uzlaşmaz karşıtlığı" -antagonizmayı- tarihsel dev- rimci rolü çözecek gücü de- proletarya sınıfı- berrakça orta- ya koyarak. Neydi bu?

a) Kapitalist üretim tarzının tarihsel olarak kaçınılmaz orta- ya çıkışının onu kaçınılmaz çö- küşüne götürceğini bilimsel olarak ortaya koymak; bu ma- teryalist tarih anlayışına ulaş- madır ve bunu Hegel'in dünya tarih anlayışı ön koşuluna daya- narak ilk ortaya koyan ancak Marks olmuştur. Genel dünya tarihi anlayışında Marks tarafın- dan dile getirilen anlayış silsile-

si kendi alanında tam anlamıyla bir devrimdir.

b) Kapitalist üretim tarzının gizemli olan yanını, yani, öden- memiş emeğe el koymanın bu tarzın temeli olduğunu ortaya koymak-bu artı değer teorisine ulaşmadır ve bunu David Ricar- do'nun emek-değer teorisi ön koşuluna dayanarak ilk ortaya koyan da yalnızca Marks ol- muştur. Emek ile sermaye ara- sındaki ilişkinin ayrıntılı bir sentezi ve gerekçelendirilmiş açıklaması, yani kapitalist üre- tim biçimi altında işçi sınıfının sömürülmesinin gerçekleşme biçiminin tanıtılmasını da ilk ortaya koyan yalnızca Marks ol- muştur.

İşte bu iki teori sayesinde ki, Marks öncesi ütöpik sosya- lizm, ütöpik olmaktan çıkmış, modern bilimsel sosyalizme dö- nüştür. Bu iki önemli buluş- la Marks öncesi sosyalizm adım adım yerini Marks'ın bilimsel tabana dayalı modern sosyaliz- mine bırakır. Bu dönüşümün gerçek mimarı da Marks olmuştur. Modern bilimsel sosyalizmin bu her iki ayağını felsefe ve ekonomi politik bölümlerinde ayrı ayrı ele alacağımız için bu kadarla yetinelim.

Devam edecek

Yukarıdaki resim Jakoben teriminin, tarihi boyunca kazanmış olduğu çeşitli ve kimi zaman çelişkili anlamlardan birinin ifadesi. Fransız Devrimi, sonuç olarak, Fransa'nın kendi sömürgelerindeki siyahlara özgürlük bahşetmediyse de, 1793'ten sonra adı İnsan Hakları Bildirgesi ile neredeyse özdeş hale gelen Jakobenlik ırk ayrımcılığına karşı mücadelenin de öncüsü olarak algılanmaya başlanmıştır.

Lal Salam Comrades!-3 Kızıl Selam Yoldaşlar

Üniversite mezunu ve iyi bir kariyer sahibi iken, 1980’de kırsal alana çıkarılan ilk gerilla gruplarında yer alan ve 20 yıldır sürekli olarak kırsal alanda kalan, onlarca-yüzlerce çatışmaya girmiş, yönetmiş, komutan ve komiserlik yapmış, onlarca örgüt binlerce, on binlerce kitleye önderlik etmiş çok deneyimli biri yanınızda “sıradan” bir savaşçı gibi davranarak savaşın en sıradan sorunlarını öğrenmek, en küçük deneyimden yararlanmak için yeni bir gerilla profili çizebiliyor.

Not: Bu çalışma dikkatli okuyucularımızın da fark edebileceği üzere, daha önceden ilk iki bölümünü yayınladığımız bir çalışmanın devamıdır. Elimizde olmayan nedenlerden dolayı, bu gecikmeden özür diliyoruz, yazıya kaldığımız yerden devam ediyoruz.

GERİLLALAR İLE İLK YOLCULUĞUMUZ

Gerillalar yükümüzün bir kısmını almak istiyorlar. Ben kabul etmiyorum. Nepalli yoldaşın yükünü paylaşıyorlar. Kısa süre içinde tüm hazırlıklar bitirildi. Herkes çantasındaki el fenerini çıkarıp eline aldı. Bize (ben, Nepalli ve T. yoldaş) silah verilmiyor. Hepimiz yüklerini omuzlamış halde komutanımızın vereceği talimatı bekliyoruz. İşte şimdi hareket komutu geldi. Hiçbir yıldız ve ay ışığının olmadığı zifiri karanlıkta hızla yola koyuluyoruz.

Biz üç yoldaş grubun orta kesimindeyiz. Benimle önümdeki Nepalli yoldaş arasında komutan, arkamdaki T. yoldaş ile aramızda ise komutan yar-

dımcısı var. El fenerlerini açmıyoruz. Zorunlu durumlarda sadece en öndeki yoldaş ile komutan açıyor.

Hava çok sıcak. Daha bir kaç dakika geçmeden terden boğuluyorum. Üstüm sıırsıklam. Ormanlık bir alanda ağaçların aşağı düşmüş kuru yaprakları üzerinde nefes almadan hızla ilerliyoruz. Yere değil, önümde yürüyen komutan yoldaşın omuz ve kafa hareketine bakarak yürüyorum. Çukur mu, yüksek mi önümü ancak böyle kestirebiliyorum.

Birçok kez ayağım burkuluyor, kayıyorum, düşecek gibi oluyorum. Doğrusu bu coğrafik koşullarda daha yavaş yürüyeceğimizi beklemiştim. Ama yanılmışım. Şimdiye kadar iki mezradan geçtik. Uzaktan insan ve köpek sesleri ve ateş belirtileri geliyor. 2-3 saat yürüdükten sonra bir eve varıyoruz. Burada 5-10 dakika kadar kaldık. Fakat biz ev sakinlerine görünmüyoruz.

Komutan yoldaş düşük sesle bize şu açıklamayı yapıyor. “Bu bölgeyi hızla terk etmemiz gerekiyor, çünkü, üç gündür

buradayız. Bir takım tuhaf, şüpheli şeyler hissettik. Düşman bizleri görmüş olabilir. Bu çevrede düşmanın işbirlikçi ağı hem güçlü hem de çok yaygın. Bu nedenle sabah saat 7-8'e kadar yürüyeceğiz. Buna mecburuz, yoksa çok daha tehlikeli ve istenmeyen sonuçlar doğabilir. Buna hazırlıklı olun" diyor.

İki yoldaşı bırakırken, diğer iki yoldaşı da yanımıza alıyoruz. Benim yükümün bir kısmını almak istiyorlar, gene vermiyorum. O halde dört saat sonra vereceğimiz molada alırsız diyorlar. Olabilir diyorum. Komutan, sabaha kadar bir yarım saatlik, iki de beşer dakikalık molalar vereceğimizi söylüyor. Sonra tekrar yola koyuluyoruz. Akşam 8.30'dan sabah 8'e kadar, yani yaklaşık 12 saat yürüyeceğiz. Ara molaları bir saat sayarsak, geriye gene yaklaşık 11 saat kalıyor. Dediklerine bakılırsa en ağır yük benim ve diğer bir gerilla yoldaşın. İlk saatlerde bir-iki ufak sorun dışında ciddi bir sorun yaşamadım. Fakat ilk gün bu ağırlıktaki bir yükü, uzun süre yol almamız beni de biraz düşündürmüyor değil.

Ormanlı tepe ve dağlarda,

uçurum yamaçlarında, geyik ve keçi yolunda, boyumuzu aşan otlar arasında ölüm sessizliğinde yol alırken derin düşüncelere dalıyorum. Hangi olasılıkları, tehlikeleri düşünmüyorum ki? Fakat aynı şekilde çok mutlu ve oldukça rahatım. Gerilla sayısı 10 olmuş. Nasıl fark edememişim. Gerillalar fiziksel yapılarıyla öyle boylu-poslu değiller ama, her birisi birçok babayiğidi cebinden çıkarır nitelikte. Bazıları hem silahını-mühimmatını ve sırt çantasını hem de kafası üzerindeki 5-10 kg'ye yakın yükü taşıyor.

ACISI DERİN, TAHRİBATI BÜYÜK ÇEKİLMEZ BİR NEHİR

Bir kaç saat sonra, "*önümüzde nehir var. Pantolon, çorap ve ayakkabılarınızı çıkarın*" talimatı geliyor komutandan. İki-üç dakika içinde herkes talimata uygun şekilde hazırlığını bitiriyor. Yarı giysili ve yalın ayaklı ne ayın ne de yıldızların olduğu zifiri karanlıkta tekrar yol alıyoruz. En az 250 metre yürüdük fakat henüz ayaklarımız suya değmiş değil. Bu ağırlıkla yürürken ayaklarıma çok sayıda diken ve çalılar batıyor. Ucu

sivri taşlara basıyor, büyük taşlara çarpıyorum. Ne kadar kan akıyor, parmak kemiklerim kırılmış mı, parçalanmış mı bilmiyorum. Bildiğim bir şey var ki, o da ayaklarımdan ciddi darbeler aldığı.

Nerde bu zıkkım olası nehir? Komutan pusulayı mı şaşırdı, yoksa bizi bir sınavdan mı geçiriyor? Hiçbir bilgim yok. İçimden komutana kızmak geliyor. Nepalli yoldaş da dahil olmak üzere, hepsi yalın ayakla bu koşullarda yürümeye alışkın olabilirler ama ben değil. En azından bugüne kadar böylesi bir pratiğim yok. Hani düz arazi veya patika bir yolda yalın ayakla gündüz yürüse hiç sorun değil. Kimselerden ses çıkmazken, benim, çektiğim ağrılar yüzünden en ufak bir ses çıkarmam bile doğru olmayacak. Çünkü bu en başta partimizin prestij ve ciddiyetiyle örtüşmez. Artık ağrıları beyinde öldürüp unutmaktan başka çarem yok.

Nihayet ayaklarımız kumla buluşuyor. En aşağı 100 metre de kumda yürüdükten sonra suya ancak nehre varıyoruz. Nehrin genişliği 80-90 metre, suyun derinliği ise kalça kemiğini biraz aşılıyor. Nehiri aştık ama henüz komutanın "giyinin" komutunu almış değiliz. Bu kez büyük çakıl ve çalılar üzerinde yürüyoruz. Ağrılar daha da artıyor. En aşağı 150 metre yürüdük hala komut yok. Neden giyinmiyoruz? Bir anlam veremiyorum. Nehrin ikinci bir kolu dahi olsa, bu arada ayakkabı giyinilmez mi?

Yoldaşların zorunluluktan kaynaklı yalın ayak yürüme alışkanlıklarını hatırladıkça içime iyice bir karamsarlık çöküyor. Hani yüküm ağır olmasa veya gündüz biraz pratik yapabileseydim bu duyguya kapıl-

mazdım. Bizde kaç yoldaş çok zorunlu hadiseler dışında böylesi bir yürümeye alışkın. Fazla olacağını sanmıyorum. Çok zorunlu kalmadıkça kim ayak-kabılarını eline alarak taş, çakıl, diken... üzerinde yalın ayakla ve üstelik bu yükle alaca karanlıkta hızla yürür. Sanki ayakkabılarımız yıpranmasın, eskimesin, onlar bizi değil biz onları taşıyalım diye almışız. Bunu düşünürken ayaklarım bir kez daha suyla buluşuyor.

Bu kez nehirin genişliği çok daha fazla. Akıntı fazla değil ama, yosunlarla kaplı taşlara, kayalara bastıkça kayıyor, sağasola sendeliyorum. Şimdi ağrıların en hasını yaşıyorum. Ama “gık” bile demiyorum. Çünkü şu anda sinanan bir nevi parti prestiji. Bu nehri de geçtik fakat hala yürüyoruz. Bu nasıl bir nehir, anlayamadım gitti. Nepalli yoldaş ile aramızda şimdi kimse yok. Komutan arkamızda. Bir ara fırsatını bulup Nepalli yoldaşa çok hafif bir sesle “bir nehir daha mı var” diye soruyorum. Nepalli yoldaş “ben de bilmiyorum” diyor. Ses tonundan çıkardığım kadarıyla o da en az benim kadar zorluk çekiyor.

Şimdi çok ince kumun üzerinde yürüyoruz. Diken, taş, çalılı yok ama bu kez hızlı yürümekte güçlük çekiyoruz ve gene suyla buluşuyor ayaklarımız. Bu kez nehir fazla geniş değil, 40-50 metre. Nehri geçtik ama yalın ayakla yürüyüşümüz hala devam ediyor. Yaklaşık 150 metre sonra nihayet komutan-dan talimat geldi. Beş dakika giyinme, su ve ihtiyaç molası verildi. Bir tarafta hızla giyinirken diğer tarafta susuzluğumu gideriyorum. Yanısıra neden nehir kolları arasında ayakkabılarımızı giymedik, daha ilk günde bu

kadar tahribat alırsak sonraki günlerde yürümede ciddi zorluklar çekeceğimizi, komutanın bunu hesaplaması gerektiğini düşünmeden edemiyorum.

KOMUTANLARIMIZ

RAJMAN, ARJUN, RAMANNA

Hazırlıkları tamamlayıp, ihtiyaçları giderdikten sonra gene hızlı adımlarla yola koyuluyoruz. Sanki elbiseler ile suya girmiş gibi, sıırıslamamız. Hava

.....
PGA'da (Halk Gerilla Ordusu) kadın-erkek ilişkileri, eş ilişkileri belli bir çerçeveye, disiplin ve temele oturtulmuş. Bir kaç yıl öncesine kadar belli, hatta ciddi sorunlar yaşanmış ama şimdi, partinin genel bir bakış açısı, politikası ve disiplin kuralları var.
.....

çok sıcak, en ufak bir esinti yok. Ne kötü, terden ve “havasızlıktan” boğulur gibiyim. Hamandan başka bu kadar terlediğimi kesinlikle hatırlamıyorum. Arada bir ağaçlardan aşağı düşen kuru yaprak sesi ve sürüngen hayvanların yürüyüşünden kaynaklı çıkardıkları sestene başka bir yerde en ufak bir ses, seda yok. Ve tabii ki bir de bizim yürüyüşümüzün sesi.

Ayakkabılarım spor ve rahat olduğu halde şimdi sanki içinde dikenler var. Yüküm 4-5 misli artmış gibi. İyisi mi bunları hiç düşünmemek ve olanları unutmak. Ve iyi ki bölgeyi tanımıyor, bilmiyorum. Böyle olmasa yok burasını geçtik, yok daha

bu ovaya, tepeye gelmedik, yok şu nehri, bu dağı daha aşmadık... gibi kaygılarla yolun uzunluğu çekilmez olurdu.

Nihayet sabaha karşı saat üç sularında uzun bir mola veriyoruz. Bir kaç dakika sonra yanımıza beş gerilla daha geliyor. Lam salam'laşıyoruz hepsiyle. Su ve pirinç getirmişler. Suyumuz bittiğinden hepimiz doyusya içiyoruz. Sıra suda kaynatılmış ve çorba misali tatsız, tuzsuz pirinci yemeye geliyor. Başta almıyorum ama, sonradan yanlış anlaşılmasın diye ben de yiyorum. Fakat midem isyanlarda. Hepimiz uzanıyoruz. Biraz önce terden boğulurken şimdi soğuktan titriyorum.

Yeni gelen gerillalardan biri Rajman ile aynı düzeyde ama daha geniş alana komutanlık yapan bir yoldaş. İsmi Arjun. Yönetme ve yürütme işlerinde çok başarılı ve disiplinli olmasıyla tanınıyor. Arjun 11, Rajman ise 10 yıldır gerilla mücadelesinde. Rajman alanda özel birlik komutanı, Arjun ise alan komutanı ama ikisi de parti üyesi ve yetki düzeyleri aynı veya birbirine çok yakın. İkisi de evli ve eşleri de kendileriyle aynı birimlerde yer alıyor. Kadın yoldaşların her ikisi de bazı faaliyetlerde ayrışan kadın gerilla grubunun sorumluları.

Rajman ve Arjun kabileden gelmiyorlar. Lise eğitimini almış, kasabadan katılmışlar mücadeleye. Fakat her ikisinin eşleri de kabileden. Okuma yazmayı mücadele içinde öğrenmişler. Çok fedakar, çok disiplinliler, en ağır işleri gık demeden yapıp, görevlerini büyük bir sorumluluk bilinciyle yerine getiriyorlar. PGA'da (Halk Gerilla Ordusu) kadın-erkek ilişkileri, eş ilişkileri belli bir çerçeveye, disiplin ve temele oturtulmuş.

Bir kaç yıl öncesine kadar belli, hatta ciddi sorunlar yaşanmış ama şimdi, partinin genel bir bakış açısı, politikası ve disiplin kuralları var. Herkes buna uymak ve bunları uygulamak zorunda.

Ramanna şu andan itibaren, kongre sonuçlanıncaya kadar bizi korumakla görevli birimlerin (korumalarımız haftada bir değişiyor) komutanı olacak. Bizim her çeşit güvenlik, ihtiyaç ve sorunlarımızdan birinci dere-

tümü gerillayla tanışık. Bazen komutan bir kaç kelimelik bir şeyler soruyor, onlar da çok kısa cevaplar veriyor. Nepalli yoldaşın rengi onlara göre biraz daha açık olsa da, sonuçta o da koyu renkli. Köylüler bana acıyor mu, yoksa tepki mi duyuyor bilmiyorum. Ama hepsi de sanki önceden “beyaz insan” hiç görmemiş gibi tavır sergiliyorlar.

Diğer komutan yoldaşın ismi Ramanna. Kendisi bu büyük bölgenin (eyalet) genel komutanlarından biri. Özel Bölge Komitesi (Special Zonal Committee) üyesi ve aynı zamanda kongre delegesi. Bu özel bölge komitesi, eyalet komitesiyle aynı düzeyde ve aynı yetkilere sahip. Yani Merkez Komitenin bir altındaki komite oluyor yoldaşın üyesi olduğu komite. Ramanna gördüğüm tüm savaşçılar, komutanlar ve kongre delegeleri arasında en koyu renge sahip olandır. Gözlerinin bir kısmı ve bembeyaz dişlerinden başka resmen bir kömür karası.

Ramanna 1982’de öğrenciler örgütünde görevliken gerillaya katılmış. 19 yıllık gerilla yaşamı var. (kendisiyle yaptığım kısa röportajı sonra yazacağım) O da gerilladan evli. Ama eşi kongre alanına gelmiş değil, kendi faaliyet alanında kalmış.

ceden o sorumlu.

Yeni gelen gerillalar bulaşıkları, tencereleri yıkayıp çantalara koyuyorlar. Yükümden 4-5 kiloyu yeni gelen gerillalardan biri alıyor. Yüküm şimdi biraz daha hafif. Yürüyüş zamanı geldi. Uzun yürümenin ve ilk gün olmanın zorluğu şimdi hissedilmeye başladı. Vücudum şimdi çok daha ağır. Ve her tarafım ağrımaya, sızlamaya başlıyor. Bir kısa ve bir de uzun (15 dakikalık) iki mola veriyoruz. En az 10 köy veya mezra geçiyoruz. Saat 4.30, 5’ten sonra şafak söküyor.

Bazen köylerin üst bazen de alt tarafından, kimi zaman da köylerin içinden, evlerin bahçelerinden geçiyoruz. Köpekler havlıyor ama, gerillaları gördüklerinde sanki bilinçli olarak seslerini kesiyorlar. Bahçesinden geçtiğimiz evlerde sürekli ateş yanıyor ve ev sakinlerinin

EN İLKEL ÜRETİM TEKNİĞİNDEN UZAK VE BÜYÜK ÇABAYLA ZORLA GİYDİRİLEN KABİLELER

Arabayı bıraktığımız bölgeden uzaklaştıkça kabilelerin yoğunlukta olduğu bölgeye giriyoruz. Kabileler konusunda bu bölümde kısa bilgi vermek istiyorum. Gördüğüm kabile insanların en az yarısında cinsel organlarını kapatan küçük bir bez parçası veya bambu ağaçlarının yaprağı dışında elbiseleri yok. Tıpkı “Adem ile Hava” misali. Başta çok tuhafıma giden bu görüntü, sonraki günlerde çok doğal geliyor.

Kardeş partimizin silahlı mücadelesi başlamadan önce, bu bölgelerdeki kabileler neredeyse tümüyle çıplakmış. Uzun bir mücadele, yoğun eğitim ve bilinçlendirme uğraşından sonra sancılı da olsa bir çoğunu giyindirmişler. Bu konuda kabile şeflerini örgütlemeleri büyük avantaj sağlamış. Onlara elbise almış, bir sürü harcama yapmışlar. 20 yıl sonra gerilla mücadelesinin etkin olduğu alanlarda kabileler yarı-açık şekilde, büyük oranda giyinmiş. Ama hala bazı bölgelerde kız çocuğu evlendikten sonra vücudunun üst kısmını açıyor. Bu çok katı ve yerleşmiş bir töre geleneği imiş. Ancak o da yıkılıyor.

Buradaki kabilelerin büyük çoğunluğu para diye bir şey bil-

miyor, tanımıyorlar. Kasaba ve şehirleri görmüş değiller. İlaç, doktor ve hastaneden bihaberler. Hastalıklar orta çağdan kalma yöntemlerle “tedavi” ediliyor. Kasaba ve kabile olmayan köylüler ile ilişkileri yok denecek kadar az. Tuz ve şekerle tanışmaları gerilla sayesinde olmuş. Bu ihtiyaçları gerilla takas yoluyla diğer köylerden sağlıyor.

Kabile insanı toprağı ya çok ilkel metodlarla işliyor ya da hiç işleyemiyor. Kardeş partimizin bu konuda özel plan, proje ve programları var. Toprağı işlemek, sebze ve meyve yetiştirmek, doğadan daha iyi şekilde yararlanmak... vb. konularda özel birimleri var. Bu birimler sayesinde birçok ileri üretim modelleri, teknikleri devreye sokulmuş. Kongre sonrası bu çalışmalar daha derli-toplu, planlı ve güçlü olacak. Halkın bu durumunu gördükçe hemen yoldaşların görev ve sorumluluklarının ne kadar ağır, büyük ve kapsamlı olduğunu anlıyorum.

Bu kabileleri gördüğümde hemen aklıma Afrika’da Kongo, Güney Amerika’daki Amazon havzalarında yaşayan kabileler geliyor. Hani Kongo ve Amazon’daki kabileler bir yönüyle anlaşılır. Çünkü ülke büyük, nüfus az bu ülkelerde. Dolayısıyla diğer ülkelere kıyasla buralarda kırsal alanın belli bölgeleriyle ilişkiler çok daha zayıf olabiliyor. Ama Hindistan böyle değil. Nüfusuna göre toprağı çok küçük. Kırsal alanda istemediğin kadar insan var. Kırsal alandaki bu nüfus yoğunluğu nedeniyle köyler veya kasabalar arası ilişkilerin çok daha güçlü ve sıkı olduğunu beklemiştim. Ve buradaki kabilelerin bu kadar ilkel kaldıklarını doğrusu

hiç düşünmemiştim. Bu yönüyle bana sürpriz geldi.

Halk savaşının sürdürüldüğü ve etkin olduğu yerde kabileler, kardeş partimizle ve onun önderliğindeki Halk Gerilla Ordusuyla (People’s Guerilla Army-PGA) et ve kemik misali iç içe geçmiş. PGA onlar için yaşamın, ilerlemenin, insan olmanın ve dünyanın farkına vararak tok olabilmenin neredeyse tek şansı. PGA sayesinde bu insanlar en geri ve en katı törelerinden bile ciddi tavizler vermiş. PGA sayesinde giyiniyor, doyuyor, doğayı kullanmayı, üretmeyi, bilinçlenmeyi, düşmana karşı daha etkili ve örgütlü şekilde mücadele etmeyi öğreniyorlar. Bu bakımdan PGA ve onun öncü kurmayı CPI(ML)PW [HKP(ML) Halk Savaşı] onlar için her şey. En kıymetli hazineleri.

PGA’nın olduğu yerlerde kabile insanı her yönüyle örgütlü. Kimisi pusu-imha-istihbarat gerillası, kimisi milis, kadın, kızlar, çocuklar, ihtiyarlar komitelerinde örgütlü, kimisi de kültür birliklerinde. Köyde veya mezrada örgütlü bir insanın PGA’ya profesyonel bir gerilla olarak katılabilmesi için, en az iki yıl köyde veya mezrada örgütlü olması, köy parti komitesinden, köy büyüklerinden onay alması ve olumlu rapor alması gerekiyor. Köyde olumsuzlukları olan, problemlili ve davranışları iyi olmayanlar kesinlikle PGA’ya kabul edilmiyor. Ancak bu kriterleri kongrede biraz daha aşağı çektiler.

Bir komünist partisi, bir halk ordusu kitlelerle, halk ile ancak bu kadar kaynaşabilir. Onlar içinde ancak bu kadar derin kökler salabilir. Tam da “suda balık” misali. Kitleler devrimin tam anlamıyla birer öznesi. Ve

Köyde veya mezrada örgütlü bir insanın PGA’ya profesyonel bir gerilla olarak katılabilmesi için, en az iki yıl köyde veya mezrada örgütlü olması, köy parti komitesinden, köy büyüklerinden onay alması ve olumlu rapor alması gerekiyor.

bundandır ki bu parti ne kadar örgütsel-askeri darbeler alırsa alsın, Marksist-Leninist-Maoist ideolojik-siyasal duruşu koruduğu ve kitleler içinde derin kökler saldığı ve onlarla güçlü bağlarını koruduğu sürece başarısızlıkları başarıya, yenilgileri zafere her zaman dönüştürebilecektir.

Sabah 7 civarında küçük bir kabile köyüne varıyoruz. Bir evin bahçesinden geçerken komutanın talimatıyla duruyoruz. Evden değişik yaşlarda üç erkek milis bizimle sık ormanlarla kaplı yola koyuluyor. Kılavuzluk edecekler. Yaklaşık iki kilometre sonra konaklayabileceğimiz yeri gösteriyorlar. Yüklerimizi indiriyor, sıraya geçerek komutanın (daha büyük grupla birleşene kadar, grup komutanımız artık Ramanna olacak) yaptığı kısa açıklamayı dinliyoruz. Üç milis ve diğer gerillalar hemen yiyecek ve içecek işleriyle uğraşılıyor. Biz ise gösterilen yerde ağaçların gölgesinde uzanarak yorgunluk atıyoruz.

KONAKLAMA VE İLK GÜN YÜRÜYÜŞÜNÜN TAHRİBATLARI

On dakika sonra komutanın bir açıklaması olacak komutuyla, tekrar hepimiz sıraya geçiyoy-

ruz. Komutanın açıklaması şöyle: “Burada iki gün kalacağız. Diğer grubu bekleyeceğiz. Eğer zamanında gelmezler ise bir gün daha bekleyebiliriz” diyor. Daha sonra A-1 kağıdı boyunda renkli keçeli kalemle bu bölgenin çizilmiş haritasını, krokisini gösteriyor. Kaldığımız bölgenin coğrafik durumunu, düşmanın nereden gelebileceği, bir saldırı anında nerede, nasıl davranacağımızı, çıkış yollarımızı, hangi insanın nereden geçeceği, nereye varacağı, bizleri, kongre delegelerini kimlerin koruyacağı... bir çok bilgi veriliyor. Akabinde bizim koruma görevlilerimiz, yemek, içecek, spor, eğitim... belirleniyor.

Ben ile Nepalli yoldaşın iki, T. yoldaşın ise bir koruması var. Korumalarımız sürekli bizim yanımızda. Tuvalete, bulaşık yıkamaya, yürüyüşe hep onlarla gidiyoruz. Yatarken korumalar aramızda komutanımız ise tam karşımızda uzanıyor. Bize silah verilmeyecek. Grubumuzda Rammanna ve Arjun'da Kleş (AK-47), Rajman'da M16 diğerlerinde ise İngiliz yapımı SLR ve

kendi yapımları tek borulu mavezere benzer tüfekleri var.

Komutan, kırsal alanda olduğumuz sürece kullanacağımız eşyaları veriyor. Yere serip üzerinde yatmak için bir naylon, tabak, bardak, sabun, şapka... T. yoldaş kendisinde olan tatlı kaşığı bana veriyor. Zorla da olsa kabul ediyorum. Benim dışında hiç kimsede kaşık yok.

Gerillada ilgimi çeken bazı noktalardan biri de, sabah erkenden herkesin dişlerini düzenli olarak fırçalamasıdır. Bu genel bir kural olmuş. Kabileden gelenler bambu ağacından bir ince dal kopartarak, en az 10 dakika ucu fırça gibi yumuşak çubukla dişlerini fırçalarken, diğerleri diş fırçası ve macununu kullanıyor. Bambu ağacından çubuğun dişleri daha iyi temizlediğini söylüyorlar.

Süt tozundan tencerede kaynatılmış bol şekerli sütlü çayımızı içiyoruz. Kahvaltımız pirinç. Ama bu pirinç biraz farklı. Kabile pirinci. Sanırım bambu ağaçlarının çiçeklerinin kağıt inceliğinde ezilerek, baharatlanarak kurutulmuş bir tür pirinç.

Ve ilginçtir ki bu çok acılı, baharatlı pirinç benim en sevdiğim yemek oluyor. Kağıt inceliğinde ezildiği için çiğnemek bir hayli güç. Çeneyi çok yoruyor. Benim için bir karton bisküvi ve bir karton, paket ekmek alınmış ama ben, ilk önce yemeklerine alışmalıyım diye almıyorum.

Kaynatılmadan su içilmiyor. Kaynatılmadan içilen suda büyük sorunlar yaşanmış, zehirlenip ölenler olmuş. Bu bölge su bakımından iyi olduğu halde belli sıkıntılar çekiyoruz. Suyun soğuması zaman aldığı için çoğu zaman kaynar su içiyoruz. Çay gibi su içtiğimi ilk kez burada yaşıyorum. Çayımızı içip, yemeğimizi yiyip ve biraz da dinlendikten sonra ayaklarımı kontrol ediyorum. Resmen parçalanmış. Taş yarığı, dikenler... neler yok ki. Kan ve su toplamış. Zaman geçtikçe ağrısı çok daha artıyor. Ayak ağrısının yanısıra diz kapaklarım, ayak bileklerim, bacaklarım ağrıyor. Aynı şeyi Nepalli yoldaşın da yaşadığını görüyorum. Yoğun ve derin acılardandır ki uzun süre uzanıyor.

Sadece biz misafirler değil, gerillalar dışında diğerlerinin tümü perişan halde. Özellikle Tamil Nadu eyalet sekreteri ve kongre delegesi yoldaşın ayakları çok daha kötü. Balon gibi olmuş, yürüyemiyorlar. Bir süre sonra benim ve görevli gerillaların dışında herkes uyuyor. Ne kötü şey, herkes yorgunluğunu bir şekilde atarken, uykusuzluğunu giderirken ben bunu yapamıyorum. Mecburen kitap okuyorum, yaşadıklarımı ve gördüklerimi not alıyorum, gerillalar ile sohbet ediyorum.

Akşam gene sulu acılı pirinç veriyorlar. Bu kez almıyorum çünkü, biliyorum ki midem gene bozulacak. Bunun yerine bana tamamıyla yaban olan domates, biber, patlıcandan acılı bir sebze yemeğini yapıyorlar. Aslında bunların hiçbiri yukarıda saydığım sebze değil, şekilleri ve görünüşleri en fazla onlara benzediği için o isimleri veriyorum.

Akşam T. yoldaş bize, kongreye MK'nın önceden hazırladığı belli dokümanları veriyor. Bu dokümanlar; "Dünyada ve Hindistan'da durum", "Program, strateji ve taktikler", "Hindistan'ın ekonomik-toplumsal yapısı", "Halk savaşı deneyimlerinin tahlili", "30 yıllık tecrübelerin değerlendirilmesi"... başlıklarını taşıyor. Kongre delegesi yoldaşlar bize, bana ve Nepalli yoldaşa, "*bu dokümanlara kısa bir göz attuktan sonra sizlerin düşüncelerini almak istiyoruz. Yanısıra bir takım sorularımız olacak*" diyorlar.

Ben ve Nepalli yoldaş bize verilen MK'nın taslaklarını okurken, delege yoldaşlar ise kongre gündemi hakkında kendi aralarında yoğun bir sohbe ediyorlar. Eyalet konferanslarında çıkan sonuçlar üzerinde tartışıyorlar.

Çünkü her eyalet konferansında çıkan sonuçlarda farklılıklar, görüş ayrılıkları var. Tartışmalar çok seviyeli, yapıcı. Kullandıkları dil İngilizce ve Hintçe. Bize, "*Sizinle yarın gün boyu siyasi oturuma oturacağız. Konular esas olarak UKH'nin birliği, partilerinizin bu konudaki yaklaşımı ve DEH olacak*" diyorlar.

Akşam üstü üç-dört kez 7-8 kişilik değişik kabile grupları, milis grupları geliyor. Kimilerinde ok, kimilerinde ağaçları kesmeye, düşmana vurmaya yarayan metalden daire, kimilerinde ise PGA yapımı tüfekler var. Hepsini ile lal salamlıyoruz. Bazıları, ismini şu an hatırlamadığım çam ağacı gibi dik ve oldukça yüksek ağacın tepesine şempaze misali tırmanarak, kovaya benzer boş aleti ağaca bağlıyorlar. Ve diğer gün sabah erkenden, güneş doğmadan kovaları dolu halde alacaklar. Bu bir tür içki imiş. Yanlış hatırlamıyorsam adı Sulfi. Akşam ve sabah erkenden içilirse olumsuz bir etkisi olmuyormuş. Fakat gündüz içildiğinde susuz rakı içmiş gibi etki yapıyor. Kaldığım süre içinde gündüzleri sulfi içtiğinden sarhoş olan çok sayıda kabile insanı gördüm.

Gece saat 12:00'de yatıyoruz, 5.30'da kalkacağız. Benim uyku tulumum ve altına serecek çok ince bir süngerim var. Diğer yoldaşların ise battaniyeleri var. İnce süngeri yatay serecek ben, Nepalli ve T. yoldaş ortak kullanıyoruz. En azından vücudumuzun bel ve kalça kısmını taşlara gelmez. Biz (ben, Nepalli ve T. yoldaş) ve diğer delege yoldaşlar merkezde, diğer gerillalar ve birkaç milis ise çevremizde, 20-30 metre uzağımızda kalıyorlar. Bölge komutanı ise tam karşımızda, bizi en

kötü durumlarda, tehlike anlarında koruyacak şekilde konumlanmış.

Sabah söylenen saatte kalkıyor, yaklaşık bir saat spor yapıyoruz. Dere kenarında konakladığımızdan (tüm süre boyunca konaklamalar her zaman dere kenarında, suya yakın yerlerde oluyor) su sorunu çekmiyoruz. Herkes dişlerini fırçalıyor, yüzünü yıkıyor. Kahvaltıda gene sütlü çayımız ve pirincimiz var. Bu menü bazı istisnalar dışında değişmiyor. Menüümüz genel olarak sabahları ezilmiş pirinç, öğlenleri suda kaynatılmış acı soslu pirinç, akşamları ise sade pirinç oluyor.

Önceleri soğanı sevmezdim ama, burada onun çok büyük yardımını gördüm. Dolayısıyla şimdi soğan en sevdiğim sebzeler arasında. Beni dirençli ve güçlü kılan menüde tabii ki ekmeğin özel bir yeri var. Gerilla bölgesinde tanıştığım 300-350 civarındaki yoldaşlar arasında ekmeği yiyenlerin sayısı en fazla 5-6 kişi. Onlar da Batı-Bengal, Pencap ve Delhi eyaletlerinden gelen delegeler. Yanısıra ben ve Nepalli yoldaş.

Un daha çok benim ve kuzeyli delegeler için getirilmiş. Gerilla yoldaşlar ekmeği yapmayı bilmiyorlar. Daha önce hiç pişirmemişler. Yaptıkları ekmeğin çoğu zaman çiğ veya çok yanık oluyor. Büyüklüğü en fazla küçük tatlı tabağı kadar. Neredeyse tek enerji kaynağım olan ekmeğin bu durumu beni harekete geçiriyor. Yoldaşlara ekmeği yapmayı öğretiyorum. Öğrenen yoldaşlar daha sonra birbirine öğretiyor.

Belki de benim varlığım en fazla Nepalli yoldaşın yararına oluyor. Çünkü bu gibi konularda en fazla özen ve dikkat bana gösteriliyor. Ne de olsa değişik

kültür, inanç ve alışkanlığa sahip bir ülkeden geliyorum. Nepal ise birkaç özgün yanları dışında, neredeyse her yönüyle Hindistan'ın aynısı. Dolayısıyla benim gördüğüm “özel” ilgiden yoldaş da faydalanıyor. Ve kahkahalar atarak “*iyi ki sen varsın, sayende tüm bunlardan ben de faydalanıyorum*” diyor.

KONAKLAMA YERİNDE SİYASAL SOHBET VE TARTIŞMALAR

Bugün en az 10 saat siyasi sohbetimiz, tartışmamız oluyor. İlk önce delege yoldaşlar konuyu açıp genel bir bilgi veriyorlar. Bu konuları neden gündem yaptıklarını açıklıyorlar. Akabinde söz hakkını başta Nepalli yoldaş, sonra ben alıyorum. Daha sonra gelen sorularla konu iyice derinleştiriliyor, yoğun tartışmalara giriyoruz. Delege yoldaşlar dışında diğer parti üyesi komutan yoldaşlar da sohbetimize katılıyor.

Tartışılan konular arasında 1. 2. 3. Enternasyonal, bunların tarihsel deneyimleri ve öne çıkan sorunları, Stalin ve komintern sorunu, DEH ve Maoistlerin birliği... konular detaylıca, birkaç tur söz hakkı alınarak, karşılıklı sorular sorularak ele alınıyor. Toplantı çok yararlı ve verimli geçiyor. Diğer gün bek-

lediğimiz grup gelmiyor. Dolayısıyla bir gün daha bekleyeceğiz.

Bugünü de tamamen siyasi toplantıya ayırıyoruz. Bu kez konular kongrenin gündem maddeleri. Dokümanlar Merkez Komitenin taslakları olduğu için, bize çok farklı gelen belirlemeleri dahi uçtan ele almıyorum. Her ne kadar siyasi konular olsa da, kongre gündemi hakkında tartışma ve görüş belirtme yönteminin nasıl olacağını henüz bilmediğim için, böyle davranmanın çok daha sağlıklı olacağına inanıyorum. Böyle davranmazsam hiç fark etmeden kardeş partinin iç-işlerine bir yönüyle karışmış olacağım. Bu ise hiç de hoş olmayacak.

Temkinli ve seviyeli bir dil ile kongre gündeminde olan ulusal sorun, dünyada baş çelişki, 3. emperyalist paylaşım savaş tehlikesi ve gündemde olmayan Maoizm konularında görüşlerimizi belirtiyorum. Nepalli yoldaş ise daha çok ikili iktidar, kızıl siyasi üsler ve aynı şekilde Maoizm üzerine yoğunlaşıyor. Her yönüyle çok verimli bir sohbet oluyor.

İki gün peş peşe radyodan kötü ve üzücü iki haber duyuyoruz. Birincisi, kardeş partinin siyasi ve demokratik kitle çizgisine yakın bir duruş sergileyen

Andra Pradeş'te “Sivil Halklar Komitesi”nden bir yöneticinin (avukat) kontr-gerillaya benzer devlet güdümlü bir örgüt tarafından sokak ortasında kafasının kılıçla götürüldüğü haberi oluyor. Bu avukat, kardeş partinin ileri sempatizanı ve oldukça militan biriymiş. Her demokratik hak ve özgürlüklerin gaspında, gözaltı kayıplarında, faili meçhul cinayetler sorununda... çok aktif ve tüm ilerici, demokrat, devrimciler tarafından çok sevilen, saygı duyulan biriymiş. Delege yoldaşlardan ikisi katledilen yoldaşı yakından tanıyorlar. Onun ne kadar özverili, fedakar, örgütçü, her tür zorluğa göğüs geren militan biri olduğunu somut örnekler vererek anlatıyorlar.

İkinci üzücü haber ise, Andhra Pradeş ve kuzey Telangana'da devlet güçleriyle çıkan iki çatışmada 4 Naksalcının (kardeş partinin gerillaları) öldürüldüğü haberi. Bu haberle birlikte hepimizin içini bir burukluk sarıyor. Ama düşmana olan sınıf kinimiz iyice bileniyor. Bu haberleri burjuva-feodal basından, radyodan aldığımızdan gerçek durumun tam olarak nasıl olduğunu bilemiyoruz. Bu haberlerden sonra yoldaşlar devletin halk savaşı mücadelesini sindirmek ve kontrol altına almak için özellikle son iki-üç yılda ne tür yeni önlemler aldıklarını ve özel örgütlenmelere gittiklerini, Düşük Yoğunluklu Savaş Stratejisine uygun olarak da yürürlüğe konulan yeni uygulamalar hakkında detaylı açıklamalarda bulunuyorlar.

Yanısıra devlet güdümlü kontraların (gonda), para-militer güçlerin demokrat, ilerici, devrimci, komünistlere yönelik nasıl bir vahşet saçtıklarını anlatıyorlar. Gondalar, özellikle

Andra Pradeş'te devrimci-demokrat çevrede sevilen, ileri çıkmış kişilerin kafasını kılıçla götürmede ünlenmişler. Öyle ki sokak ortasında yürürken, kalabalıkta insanların rahat adım dahi atmadığı bir durumda, aniden kafanız kılıçla gövdenizden ayrılabilir. Bu vahşeti yapanlar sivil görünümlü 'sıradan insanlar'.

Hava çok sıcak. Hafif ısıtılmış suyla banyomuzu yapıyor, kirli çamaşırlarımızı yıkıyoruz. Daha sonra Ramanna, Arjun ve Rajman ile gerillada kadın-erkek ilişkileri üzerine sohbetler yapıyorum. Bu konuda yaşanan sorunları, partinin deneyimlerini soruyorum. Yoldaşlar öylesine içten ve samimiler ki kendimi, sanki partimden olan yoldaşlarımın arasında hissediyorum. Bu rahatlığı tüm süre boyunca doyasıya yaşıyorum. Ve öyle ki çok yabancı olduğum bu ülkeden, yoldaşlardan hiç ayrılmak, uzaklaşmak istemedim. Ayrılık zamanı gelip çattığında hem benim hem de onların yüreklerinde çok büyük bir burukluk, boşluk oluşacaktı.

Günümüz çok yoğun geçiyor. Hepimiz birbirimizden çok şeyler öğrenmek, varolan zama-

nı, fırsatı en iyi şekilde değerlendirmek istiyoruz. İleride çok daha yoğun olacağımızdan bu fırsatı bir daha bulamayabiliriz kaygısı var. Hindistan, Nepal, Türkiye devrimci mücadeleleri, halk savaşı deneyimlerini, siyasal-örgütsel tecrübelerimizi konuşuyor, birbirimize aktarıyoruz.

BÖLGEDE DOLAŞAN ŞÜPHELİ ŞAHISLAR, ARTAN TEHLİKE VE DÜŞMAN

OPERASYONLARI

Bugün de 3-4 kez 6-8 kişilik değişik kabile grupları, milisler ziyaretimize geldi. Bu bölgenin % 80'i kabileymiş. Ve bunların ezici çoğunluğu kardeş partimiz tarafından örgütlenmiş. Milisler, yakın köylerde tanınmayan, şüpheli birkaç kişinin dolaştığı haberini getiriyorlar. Akşama doğru bir gerilla grubu bu olayı araştırmak üzere, bir grup milis ile yola koyuluyor.

Kongre örgütlenmesi kardeş partinin tarihinde en ciddi, en sıkı ve örgütsel güvenlik açısından en üst düzeyde ele alınan bir örgütlenme imiş. Bunun çok anlaşılır nedenleri var. Çünkü

partinin Hindistan çapında en yetkin, en deneyimli, tecrübeli, en "elit", düşman tarafından en çok aranan ve partinin geleceği açısından en önemli ve en değerli kadroların katıldığı bir oturmudur bu. Bu bakımdan kongre yerini, dışarıdan gelen hiçbir delege bilmiyor.

Bölgeye giren hiçbir insan, kongre sonuçlanıp dağılmayana kadar kesinlikle bölge dışına çıkamıyor. Bölgedeki (yaklaşık 250 km'lik alan) her türden gelişme çok yakından takip ediliyor. Bu konuda özel olarak çok yaygın bir milis örgütlenmesi oluşturulmuş. Ama bunların da hiç birisinin kongreden haberleri yok. Fakat tüm bu önlemlere rağmen düşman belli tüyolar almış da olabilir. Dolayısıyla rehavete düşmek demek, kongrenin imhası anlamına geliyor. Şüpheli şahıslar hakkında sonradan gelen haber şöyle:

Gerilla grubu, milisler ve kabileler aracılığıyla şüpheli şahısları yakalıyorlar. Sorguda bunların düşman örgütlenmesi olduğu açığa çıkıyor. Gerekli bilgiler alındıktan sonra, ölümle cezalandırılıyorlar. Bu olaydan sonra bölge komutanı ve diğer komutan yoldaşlar, çevre köylerdeki köy parti komite sekreterleriyle, milis örgütlenmesi sorumlularıyla bir toplantı yapıyorlar. Güvenliğin çok daha sıkı tutulması ve en ufak şüphe uyandıran gelişmenin en kısa sürede kendilerine iletilmesinin talimatını veriyorlar.

Bu olaydan sonra konaklama yerimizi hemen değiştiriyoruz. Daha güvenli, stratejik bir yere taşınıyoruz. Burada gene bölgeye, konaklama yerine ait, bir saldırı durumunda nerede nasıl davranacağımız, kimlerin nasıl korunacağı... her şey tek tek anlatılıyor. Komutana gelen

bilgiye göre düşman güçleri yakın çevrede yoğun operasyonlar düzenliyorlarmış. Bunun genel bir operasyon mu, yoksa kongre haberini aldıklarından düzenledikleri özel bir operasyon mu, daha belli değil. Risk, tehlike oranı hızla artıyor. Herkes alarmda!

Nöbetçiler, korumalarımız çoğaltılıyor. Her davranışımız çok daha temkinli ve kontrol altında. Kabile köyleri özel olarak bilgilendirilerek, onlardan hem gece hem de gündüz özel gruplar oluşturulmuş. En ufak şüphenin PGA'ya iletilmesi için talimat verilmiş. Örgütlü, örgütsüz tüm taraftarlar en üst düzeyde tetikte tutuluyor. En geç yarın sabah saat 6'da buradan ayrılmamız gerekecek. Daha fazla bekleyemeyeceğiz. Komutan Ramanna akşam üstü saat 5 civarı Rajman'ın yanına birkaç gerillayı vererek, hem beklediğimiz grupla kontak kurmak hem de yaşanan gelişmeler hakkında daha detaylı bilgi edinmek üzere harekete geçiriyor.

Uzun süre kimse uyumuyor, daha doğrusu uyuyamıyor. Şimdi hepimiz Rajman'ı bekliyoruz. Sabaha karşı saat 3 civarında Rajman geri döndüğünde ben ve nöbetçiler dışında herkes uyuyor. Rajman gelişmeler hakkında komutana çok kısık sesle bilgi veriyor. Komutan bize yakın olduğu için anlattıklarına kulak kabartıyorum. Anlamadığım bir dili konuşuyorlar. Aralarında İngilizce birkaç kelime geçtiğinden, diğer grubun da bize yakın bir yerde konaklamış olduğunu çıkarıyorum. Zaten on dakika geçmeden komutan hepimizi kaldırarak gelişmeler hakkında bilgilendiriyor. Açıklama şöyle:

“Beklediğimiz büyük grup buraya üçbuçuk-dört saat kadar

uzaklıkta konaklamış. Orası daha güvenli olduğundan biz oraya gideceğiz. Aldığımız bilgiler düşman güçlerinin daha büyük ve kapsamlı operasyonlar başlattığı yönünde. Burası şu koşullarda çok tehlikeli. Hazırlığımızı hızla tamamlayarak hemen yola çıkmalıyız. Hepimiz çok sessiz olmalı ve hiç kimse el feneri kullanmamalı. Kahvaltımızı orada yapacağız” diyor. Bu açıklamayla birkaç dakika içinde hazırlığımızı bitirip yola koyuluyoruz. Gece gene zifiri karanlık.

BEKLENEN BÜYÜK GRUPLA BULUŞMA

Sabah 7 civarı büyük grubun olduğu yere ulaşıyoruz. Bizleri tek sıra halinde karşıyorlar. Hepsiyle el sıkışıp, sağ yumruklarımızı sıkılı halde yukarıya kaldırarak, lal salamlıyoruz. 45-50 kişilik bir grup. Bunlar arasında en az 15-16 kişi kongre delegesi. Batı-Bengal, Delhi-Haryana, Andra Pradeş, Kuzey Telangana, Karnataka, Maharashtra, Andra-Orissa özel bölge komitesi sekreterleri bu grubun içinde. 55-60 yaşlarında beş-altı yoldaş var.

Merkez Komite'den sonra örgütün en yetkin ve tecrübeli kadroları burada. Düşmanla çıkacak bir çatışmada imha olmamız durumunda kardeş parti açısından çok büyük bir darbe olacak. Çünkü bu sekreterlerin en az yarısı, büyük olasılıkla yeni seçilecek Merkez Komite üyeleri olacak. Bunlar arasında hem askeri hem de siyasi yönü yetkin kadrolar var.

Bu gruptan bazıları iki ay, bazıları ise 1.5 aydan beri yürüyorlar. T. yoldaş dışında bizimle gelen diğer delegeler çok şanslı. Onlar bu gruplara bazı sorunlardan ötürü yetişememiş.

En son ve tek şans olarak, son anda bizim gruba eklenmişler. Özellikle kırsal alanda faaliyet yürütmeyen, gerilla-komutan-siyasi komiser olmayan yoldaşların bu kadar süre yürümelerine helal olsun. Üstelik bunların yaşı 40'tan aşağı değil. Diğer gruplar kongre yerine bugün veya yarın ulaşacaklar. Biz ise en son grubuz.

Şu an yaşadığım duyguyu anlatabilmemin, yazıya dökebilmemin imkanı yok. Öylesine mutlu ve umutluyum ki anlatılacak gibi değil. Birbirimizi hem yabancı gözüyle ciddi ciddi süzerken, diğer tarafta yoldaş içtenliği ve rahatlığıyla bir coşkunluk yaşıyoruz.

Eşyalarımızı indirmeden komutanlar (bundan sonra Ramanna komutan yardımcısı oluyor) gerekli açıklamada bulunuyorlar. Kaç kişi olduğumuz sayılıyor. Sanırım gözcüler ve nöbetçiler dışında 64 veya 65 kişiyiz. Dört gruba ayrılıyor. Ana grup ve A, B, C grupları olarak. Her grubun sorumlusu ve üyelerinin isimleri açıklanıyor. Sorumlu önderliğinde yeniden diziliyor. Ana grupta biz varız. Biz konaklama sırasında orta yerde, yürüyüş sırasında ise A ve B gruplarının arkasında, C'nin önünde yer alacağız.

Gene konaklama yeri hakkında bilgiler veriliyor. Hangi grubun nerede kalacağı anlatılıyor. Tuvalet ihtiyacı için erkek ve kadınların hangi yönü kullanacakları anlatılıyor. Açıklama bittikten sonra, her grup kendisine gösterilen yere eşyalarını indirip, uzanmak için naylonunu seriyor. Bunun bitiminden sonra gene ezilmiş pirinç ve süt-lü çayla kahvaltımızı ediyoruz.

Komutan, eyalet sekreteri ve T. yoldaşlar yanıma gelerek bana *“sen bizim yediklerimizi, iç-*

.....
Yoldaşlar öylesine içten ve samimiler ki kendimi, sanki partimden olan yoldaşlarımın arasında hissediyorum. Bu rahatlığı tüm süre boyunca doyastıya yaşıyorum. Ve öyle ki çok yabancı olduğum bu ülkeden, yoldaşlardan hiç ayrılmak, uzaklaşmak istemedim.

tiklerimizi içmek zorunda değilsin. Kendi koşullarımız çerçevesinde senin için belli hazırlıklar, alış-veriş yaptık. Bunlar sadece senin için alınmış. Bize zorla ayak uydurmaya çalışma, sana aldıklarımıza öncelik ver. Biz de senin ülkeneye gelsek özgün toplumsal alışkanlık ve kültürel şekillenişten kaynaklı ciddi zorluklar yaşarsın. İnanıyoruz ki öylesi bir durumda siz de bize aynı şeyi yaparsınız. Ve bu gayet doğal bir şey. Ayrıca yeterli besin almaz isen sıtmaya çok rahat yakalanırsın. Vücudun sürekli dirençli olması lazım” diyorlar. Ben, ihtiyaç hissettiğimde kendilerine ileteceğimi söylüyorum.

Kongrede delege ağırlığının Andra Pradeş, Kuzey Telangana ve Dandakaranya'dan olacağı söyleniyor. Bunların delege sayısı birbirine çok yakın. Nedeni bu eyaletlerde mücadelenin çok daha gelişmiş, kitleselleşmiş olmasıdır. İkincil düzeyde ise Bihar eyaleti geliyor. Bu eyalet de özellikle HKP(ML) Parti Birliği'nin güçlü olduğu yerdir. Bilindiği gibi, Halk Savaşı ile Parti Birliği arasında 1998 yılında birlik gerçekleşmişti. Dolayısıyla bir yönüyle bu kongreye “birlik kongresi” de denebilir.

Öğleden sonra saat 3'te, “*hazırlanan yola çıkacağız*” komutu geliyor. Herkes önceden belirlendiği şekilde kendi sırasını alıyor. Beş dakika yürüdüktan sonra komutanın yeni talimatıyla duruyoruz. Herhangi bir eksiğin olup olmadığını açığa çıkarmak için, sayımızı belirleme komutu geliyor. Ve bu işlem bundan sonra her yola çıktığımızda tekrarlanıyor. Konuşulan birçok dil olduğu için, bazen sayı saymalar karışıyor. Düşünün ki benim önümdeki İngilizce bilmediğinden, kendi sıra sayısını Maratice söylüyor. Bu durumda öndekinin sıra sayısını bilmeyen ben, kendi sayımı nasıl vereceğim. Ya da benim arkamda ki eğer İngilizce bilmiyorsa, kendi sayısını nasıl bilecek?

Benden kaynaklı sorun çıkmasın diye ilk günden itibaren Hintçe ve Telegucada (bu diller İngilizceden sonra en fazla kullanılan diller) sayı saymayı öğreniyorum. Sayı sayıldıktan sonra komutan, ileride herhangi olumsuz bir durumda nasıl davranacağımızı, hangi yöne gideceğimizi, nerede buluşacağımızı ve kaç saat yürüyeceğimizi söylüyor. Bugün 4 buçuk-5 saat yürüyeceğiz. İki kez beş dakikalık mola vereceğiz. Sıcaklık en az 35 derece. Birkaç milisle birlikte grubumuz en az 70 kişilik ve uzunluğu 400-450 metre arasındadır.

Bizim grubun (ana) önünde eyalet komutanı, arkasında ise yardımcısı var. Nepalli yoldaş gene benim önümde ama, aramızda Karnataka eyalet sekreteri var. İsmi hatırlayamadığım büyük ve ağır bir silah taşıyor. Hareket halindeyken her çeşit ihtiyaçlarımızdan bu yoldaş sorumlu. Yoldaş entellektüel, teorik seviyesi bayağı iyi, iri yapılı ve oldukça enerjik birisi. Di-

yebilirim ki kongre gündemine en iyi hazırlanan, her konuda söyleyecek çok şeyi olan, kongreye Merkez Komite pratiğinin sağ-sapma olduğu yönünde alternatif belge sunan ve bu yönüyle Merkez Komitesi'ni en fazla sıkıştıran yoldaş oldu.

Ormanlarla kaplı dağlara tırmanıyoruz. İlk tırmandığımız dağı aştığımızda karanlık çöküyor. Komutan dışında kimse el feneri açmıyor. Fakat daha sonra ciddi ihtiyaç durumunda el fenerlerini kullanabileceğimiz söyleniyor. Yürürken birçok kez 4-5 kişilik milis gruplarıyla karşılaşılıyor. Bunlar bazen 10-15 yaşlarında çocuklar, bazen 14-18 yaşlarında kızlar, bazen de orta yaşlı erkekler. Hepsi örgütlü. Bazen yükü ağır olan yoldaşlara yardım ederek bir kaç kilometre bizimle geliyorlar, bazen de sadece selamlaşıyorlar. Hepsisiyle tek tek el sıkışıp, yumruklarımızı havaya kaldırarak lal salam diyoruz. Bunların hiç birinde silah görmedim. Elllerinde ok, yay, büyük ucu sivri çubuklar ve dareler var.

ÜLKEYİ VE PARTİYİ TANITAN SEMİNERİN BİRİNCİ BÖLÜMÜ VE KEMİKLERİ DONDURAN SOĞUK

Akşam saat 8'de konaklama komutu geldi. Eşyalarımızı indirmeden sıraya geçiyoruz. Komutan gene önceden olduğu gibi, gerekli açıklamayı yapıyor. Bizim grup merkezde konaklıyor. Diğer gruplar 30-50 metre uzaklıkta, etrafımıza yerleşiyorlar. Daha yerimize tam kurulmadan, bir grup temsilci delege yanımıza geliyor. Talepleri var:

“Kongre yerine ulaştığımızda hiçbirimizin boş zamanı olmayacak. Bu nedenle konakla-

ma zamanlarında Nepal ve Türkiye'deki devrim mücadeleleri, halk savaşı deneyimleri hakkında, partilerin tarihi ve mücadelesi konularında bilgilenebiliriz. Kongre delegeleri olarak deneyimlerinizi çok önemsiyoruz. Dolayısıyla yakaladığımız fırsatı, koşullarımız çerçevesinde en iyi şekilde değerlendirmek istiyoruz" diyorlar. Neden olmasın, iki taraf açısından da çok iyi olur diyoruz.

İlk oturma bize verildi. Kısa bir aradan sonra oturma başlıyor. Ateş etrafında büyük bir çember oluşturarak toplantı yapıyoruz. Katılanlar, grupta olan tüm delegeler ve delege olmayan parti üyesi ileri kadrolar. Sayıları 28-30 arasında. Yetersiz de olsa İngilizce konuşuyorum. Herkes İngilizce anlamadığı için diğer iki yoldaş, konuşmamı aynı anda Hintçe ve Telegucaya çeviriyor.

İlk önce kısaca Türkiye'nin coğrafik ve demografik yapısını, sosyo-ekonomik yapısını, emperyalistler açısından jeostratejik önemini ve Türkiye devrimci hareketinin kısa bir tarihini anlatıyorum. Akabinde partinin kuruluş aşamasına, o zamanlar dünyada ve ülkemizde devrim ve karşı devrim cepheğinde yaşanan gelişmelere, sonra da partimizin kuruluşuna, beş temel belge ve 11 ilkeyi anlatıyorum. Saat gece 12 olduğundan toplantının devamı yarına kalıyor.

Gece çok soğuk geçiyor. En iyi durumda ısı 0 (sıfır) derece. İnce iki gömleğim dışında uzun kollu hiçbir şeyim yok. En büyük avantajım uyku tulumu. Diğer yoldaşların kimisinin tek, kimisinin ise iki battanileri var. En kalın ve sıcak tutan battaniler de Batı-Bengal delegelerinin. Nepalli yoldaşın da

ince iki battaniesi var. Avantajı uzun kollu kazakları. Bana vermek istiyor, uyku tulumum var diye kabul etmiyorum.

Akşam Batı-Bengalli delegeler dışında, herkes feci şekilde üşüdü. Ben, Nepalli ve T. yoldaş balık istifi gibi yan yana uzanıyoruz. Ortada Nepalli yoldaş. Bu haliyle o bize göre daha iyi ısınıyor. Çünkü bizim vücut ısımızdan faydalananıyor. Resmen donuyorum. Uyku tulumu kar etmiyor. Gene kendime kızıyorum neden kazaklarımı Delhi'de bıraktım, neden 5-10 dolar verip bir kazak almadım diye. Her gruptan yoldaşların bir kısmı aşırı soğuktan birkaç yerde büyük ateşler yakıp etrafına oturup konuşuyorlar. T. yoldaş da onların yanına gidiyor.

Yanıma Hindistan'ı birçok yönüyle tanıtan kalınca bir kılavuz kitabı almışım. Bu kitapta, Hindistan'ın bu bölgesinde ve

bu zamanda sıcaklığın gündüz 35-40, akşamları ise 15-20 derece olduğu yazıyor. Bu kitabı yazana çok kızıyorum. Bulup buraya getirmeyi şimdi öylesine istiyorum ki! Gelsin de görsün geceleri 15-20 derecedeki ısıyı.

Nepalli yoldaşın titremesi beni geçmiş. Hiç ses çıkarmadan o kendisine, ben kendime titriyorum. Daha sonra o da dayanamayıp ateşin kenarına gidiyor. Ben ise vücudumu ovmaya, sıkmaya devam ediyorum. Alıştıysam daha kötü olur düşüncesiyle hiçbir zaman ateşin kenarına

hazırlığımızı bitirerek saat 5.30'da yola koyuluyoruz.

Yola koyulurken gene aynı kural uygulanıyor. Sayımızı sayıyor, genel bilgiler veriliyor ve ne kadar yürüyeceğimiz söyleniyor. Bu sabah gene 4 buçuk-5 saat yürüyeceğiz. İki kısa mola vereceğiz. Sabahları bu yükte bu soğukta yürümek ne güzel. Gecenin dondurucu soğuğu derin acıları fena bastırdı.

300-400 metre yüksekliğinde ormanlarla kaplı birçok tepeye habire çıkıp iniyoruz. Sonra uzunluğu yaklaşık beş km olan

yaptığım kısa röportajla tanıtacağım.

Aileler gerilla olan çocuklarıyla tek kelimeyle gurur duyuyorlar. Gerilla olan çocukları ise çok ciddi, mesafeli ve disiplinli davranıyor. Ailesi, çocuğunun bu değişikliği ve olgunluğu, üniformalı olarak silah taşımaya karşısında daha da övünüyor. Küçük kardeşler ise bizi de yanına al dercesine gerilla olan ablası veya abisine yapıyorlar. Bir halkın savaşıla bu kadar içiçe olduğunu, ailelerin çocuklarını mücadeleden alıkoymak,

Türkiyeli Maoist gerillalar

na gidip ısınmadım. Böylesi durumlarda bolca kültür-fizik hareketi yapıyorum.

Bu gece batı-Bengalli yoldaşların dışında kimsenin uyduğunu sanmıyorum. Saat 5'te komutanın düdüğüyle hepimiz yerimizden kalkıyoruz. Sanki herkes bu fırsatı kolluyor gibi. Genelde sabah uykusu güzeldir ve çok kişi gönül rahatlığıyla kalkmak istemez. Ama şimdi herkes dört-gözle kalkıp hareket etmeyi bekliyor. Dişlerimizi fırçalıyor, yüzümüzü yıkıyor ve

düzlüğü ve boyu iki metreyi aşan otlar arasında yol alıyoruz. Bazen çamurlara dalıyor, batıyoruz, yürümede ciddi zorluklar çektiğimiz oluyor ama manzara, tek kelimeyle harikulade! Daha sonra 10-15 evli kabile mezralarından geçiyoruz. Hepsi bizi büyük ilgiyle, sahiplenme duygusuyla izliyorlar. Bu mezralarda grupta olan bazı yoldaşların ailesi var. Verdiğimiz kısa bir mola sırasında Bandu isimli 16 yaşındaki bir gerillanın ailesiyle tanıştık. Bandu'yu daha sonra

uzaklaştırmak için değil de mücadeleye daha fazla çocuğunu vermek için çırpındığını en yakın haliyle ben burada gördüm.

SEMİNERİN İKİNCİ BÖLÜMÜ VE EĞİTİM SORUMLUSU SYAM

Saat 10 civarında konaklayacağımız yere varıyoruz. Gene komutan gerekli açıklamalarda bulunuyor. Saat 3.30'da tekrar yola çıkacağız. Yerlerimize kuruluyoruz. Korumalarımızdan birinin adı Syam. Bu yoldaşla

bir türlü röportaj yapma fırsatını bulamadım. Ara sohbetlerde tanıdığım kadarıyla burada kısaca tanıtılmak istiyorum. Syam 35 yaşlarında, gerillada eğitim grupları sorumlusu. Özellikle bu bölgede gerillaya katılan savaşçıların en az % 90'ının okuma yazması yok. Bu durum gerillanın siyasallaşmasında büyük problemler yaratıyormuş.

Bu sorunu kendi koşulları içerisinde en asgari düzeye indirmek için kardeş partimiz, çok yoğun çaba gösteriyor. Bir tarafta yılın belli aylarında açılan merkezi okullar, diğer tarafta gerilla grupları içinde oluşturulan mobil (hareketli) eğitim birimleri. Bu birimler daha çok temel eğitimi almış lise ve üniversite öğrenimini görmüş olanlardan oluşturulmuş. Nerede bir fırsat doğsa, mola verilse hemen gerilla, çoğunlukla küçük birimler halinde bir araya gelip okumaya, yazmaya başlıyor.

İşte Syam da üniversite mezunu bir yoldaş. Sanırım sekiz yıldır gerillanın temel eğitimi vermekle görevlendirilmiş. Onun sorumluluğunda sekiz eğitim (eğitmen) birimi var. Bunlara plan ve program çıkarmada öncülük ediyor. Okumayazmayı yeni öğrenenlere, düzeylerine bağlı olarak sürekli yeni programlar çıkarıyorlar. Syam'ın hiç boş kaldığını görmedim. Sürekli ya öğrenciler ya da sorumluluğu altındaki eğitimcilerle bir araya geliyor. Çok mütevazı, sakın ve uysal bir yoldaş. Hintçe, Teleguca, iki kabile dili ve biraz da İngilizce biliyor.

Bu eğitim birimlerinin sayesinde yüzlerce insan (gerillamilis) okuma-yazma öğrenmiş. Buna rağmen hala büyük bir açık var. Çünkü eğitilen sadece gerilla değil, aynı zamanda bin-

lerce sayıdaki halktır. Dolayısıyla yoldaşların kasaba-ilçe ve şehirlerde orta okul, lise, kolej ve üniversite eğitimi görmüş taraftar, üye ve kadrolara çok büyük ihtiyaçları var. Bu partinin gelişip güçlenmesi, aydınlanması, komite ve birimlere doğru ve yaratıcı tarzda önderlik edilmesi açısından yaşamsal bir konu.

Syam'ı hep şu söylemiyle hatırlayacağım. İngilizce okunuşu: *"wat ay em seyng you, wat yu ar teling mi"*. Türkçesi *"ben sana ne söylüyorum, sen bana ne diyorsun"*. Yoldaş iki delege arasında yaşanan bir tartışmaya tanıklık ederken onlardan yukarıdaki cümleyi duyuyor. Bu cümle öylesine hoşuna gitmiş ki, boğulurcasına kahkahalar atarak ve bir skeç tarzında muazzam şekilde, üstelik onların aksanıyla taklit ediyor. Şimdi ben de Syam yoldaşın iki delegenin tartışmasını skeçleyen hareketini anımsadıkça aynı kahkahaları atıyorum. Hadise şöyle;

Ortak bir dili konuşamayan iki delege yoldaş (Tamil Nadu ve Dandakaranya delegeleri), kendi aralarında kongre gündemi hakkında çok ciddi şekilde tartışıyorlarmış. İkisi de biraz İngilizce anlıyor ama çok az konuşabiliyor. O esnada İngilizcenin yanısıra her iki dili bilen yoldaşlar da yok. Hararetli bir tartışma sırasında T. Nadu'lu delege, kendi düşüncesini karşı tarafa bir türlü anlatamıyor. Üstelik Dandakaranya delegesi yoldaş onu söylemediği (veya söylemek istemediği) bir savla eleştiriyor. Bunun karşısında T. Nadu'lu yoldaş hak etmediği ciddi bir eleştiriye maruz kaldığını anlıyor ama, bunu karşı tarafa nasıl ifade edeceğini de bir türlü çözemiyor. Böylelikle sa-

dece iletişimden kaynaklı ciddi sorun yaşanıyor. Aldığı ama hak etmediği ciddi eleştiri altında kalmak istemeyen Tamil Nadu'lu yoldaş en sonunda biraz da sinirlenerek, çözüm olarak yukarıdaki cümleyi söylüyor. Böylelikle karşı tarafa kendisini bir şekilde anlatmış ve biraz da olsa rahatlamış oluyor. Bu olaya tanıklık eden Syam yukarıdaki söylemi işte buradan kapıyor.

Çoğu yoldaşlar aşırı yorgunluktan uzanıyor. Ben de aynı şeyi yapıyorum ama en fazla bir saat sonra ayağa kalkıyorum. Komutanlar ve savaşçılar ile konuşmak, sohbetler yapmak istiyorum ama İngilizce bilen yoldaşların tümü uzanmış. Rahatsız etmek istemiyorum. Kendi işimi kendim çezeceğim. Hintçe'de çok sayıda Urduca ve Farsça kelimeler var. Urduca Türkçe'ye, Farsça Kürtçe'ye yakın düşüyor. Ben de bu avantaj ve vücut lisansı ile iletişim sorununu çok zor olsa da çözüyorum. Öğlen yemeğimizi yiyoruz. Gene bilinen menü, bana da lahana kapuskasına benzer bir şey veriliyor. Tabi ki yanında ekme. Hintçe'de ekmeğe Nan başka yerel dillerde ise çoğunlukla Roti deniyor.

Daha sonra dün akşamki seminerin ikinci bölümüne başlıyoruz. Parti tarihi, konferansları ve bu konferansların tarihsel önemleri, öne çıkan sorunları, sağ-sol sapmaları, tasfiyeleri... halk savaşı deneyimlerini, eksik ve yetersizliklerimizi, önderliği koruma ve konumlandırmada yaşadığımız sorunları, düşmanın Düşük Yoğunluklu Savaş örgütlenmesi, ulusal sorun, Kemalizm, faşizm... konularında bilgiler veriyorum. Sorulan pek çok soruyla konular detaylandırılıyor.

Soruların ikinci bölümünde

merkez komitelerinin kongreye sunduğu taslaklar hakkında ne düşündüğümüzü, görüşlerimizi soruyorlar. Ben esas olarak merkez komitenin taslaklarını değil, orada ele alınan konularda partimizin görüşlerinin ne olduğunu açıklıyorum. Bu konular daha çok ulusal sorun, ezilen uluslar, dünyada baş çelişki, “üçüncü dünya” ülkeleri, Maoizm oluyor. Böylelikle taslakları direkt karşıma alıp eleştirmekten çok, konular hakkında bizim duruşumuzu anlatıyorum. Bu bir yöntem sorunu. Tabi ki her halükarda farklılıklarımız ortaya çıkıyor. Bir çoğu bizi olumlayan doğrultuda görüş belirtiyor.

Saat 3.30’da gene yola koyuluyoruz. Her zamanki kural gene işletiliyor. Hava çok sıcak. Komutan bugün çok fazla yorulmayacağımızı söylüyor. Artık daha çok dağların yamaçlarından, tepelerde yürüyoruz. Sürekli 300-500 metre aşağı inip yukarı çıkıyoruz. Kabile köylerinden geçiyoruz. Artık onlara alıştım. Herşey çok normal geliyor. Her taraf Bambu ağaçlarıyla kaplı. Bambusuz kabilelerin yaşamı düşünülmesi çok zor. Bambu ağacı onlara neredeyse her şey veriyor. Evlerin her tarafı Bambu ağacından yapılıyor. Süpürgeleri, yatakları, ipliği ve yiyeceğin bir kısmı Bambudan. Zaman zaman da Mango ve Muz ağaçları görüyoruz. Bunlar meyvelerini iki ay sonra verecek.

Tepelerden yılan kıvraklığıyla yüksek bir ovaya süzülüyoruz. Yukarıdan bakınca manzara muhteşem. Keşke bu ormanlar ve otlar bizim ülkemizde de olsa. Orman çok sık, otlar çok uzun. Sanki tam da gerilla için bilinçli yetiştirilmiş. Yine bir dağa tırmanıyoruz. Nepalli

yoldaşın yorulduğu her halinden belli. Fakat bu yaşına ve kilosuna rağmen çok dinç ve mücadelecisi biri. Zorluklar karşısında hem inançlı hem de inatçı. Öyle yavaş değil, bu dağlarda saatte en az dört kilometre hızla yürüyoruz.

Saat 8’de konaklayacağımız alana ulaşıyoruz. Aynı kurallar ve açıklamalar. Yerleştikten sonra hep beraber odun topluyoruz. Her grup kendisine yakın yerde ateş yakıyor. Sütlü çayımızı içiyoruz. Hava gene çok soğuk. Görünen o ki gene üşüyeceğiz. Diğerleri ateş etrafında otururken ben, üşümek için sürekli hareket halindeyim, spor yapıyorum. Biliyorum ki ateşe yakın olduğunda ondan uzak-

tercüme ediyor. Yoldaş konuşmasında Nepal’in ve partisinin devrimci mücadelesi ve tarihi hakkında, halk savaşı hazırlıklarını nasıl ele alıp başlattıklarını, uluslararası destek, savaşı bu aşamaya nasıl taşıdıklarını, hakim sınıflar arasındaki çelişkilere nasıl ustaca yararlandıklarını, kızıl siyasi üsler, ikili iktidar, DEH sorunu, Maoizmin anlam ve önemini... uzun uzadıya anlatıyor. Sorulan sorularla konuyu iyice derinleştiriyor.

Kongre delegeleri işi oldukça ciddiye alıyor ve çok iyi hazırlanıyorlar. 30 yıl sonra düzenlenen bu tarihsel oturumu en iyi şekilde değerlendirmek istiyorlar. “Her şeyi derinliğine ele almalı, tahlilleri iyi ve doğru

Üniversite eğitimi üzerine yapmış ve bir akademisyen olarak görev almış ve bu yönüyle hem burjuva hem de Marksist ekonomiyi çok iyi bilen, bu konuda kapsamlı araştırmalar yapan biri yanınızda ekonomi ağırlıklı konularda çok “sıradan” ve öğrenci olarak durabiliyor. Her şeye rağmen acaba bir şeyler öğrenebilir miyim, yeni şeyler kapabilirmiyim sorumluluğu ve ciddiyeti var.

laşmak çok güç. Bana soğuk ülkenin insanı, alışkındır diyorlar. Aslında hiç de öyle değil.

NEPALLİ YOLDAŞIN SEMİNERİ; DELEGELERİN TEORİK-SİYASAL SEVİYE VE ÖRGÜTSEL TECRÜBELERİ

Gene aynı menüden yemek yiyoruz. Seminer verme sırası şimdi Nepalli yoldaşa. Yoldaşın Hintçesi bir Hindistanlı kadar iyi. Bu yönüyle avantajlı. Fakat Teleguca konuşan bazı yoldaşlar Hintçeyi bilmediklerinden bir yoldaş Telegucaya

yapmalıyız” diyorlar. Bizlerden çok şey öğrenmek istiyorlar. İnsanların tecrübeye, bilgi ve deneyime bu kadar aç olduklarını ve öğretmenlerin bu denli öğrenci statüsüne geçtiklerini en iyi şekilde burada görüyorum. Her yönüyle öğrenci profili çizen ve öyle davranan bu yoldaşların çok yetkin ve ileri oldukları birçok alan var.

Örneğin, üniversite eğitimi ekonomi üzerine yapmış ve bir akademisyen olarak görev almış ve bu yönüyle hem burjuva hem de Marksist ekonomiyi çok iyi bilen, bu konuda kapsamlı araştırmalar yapan biri yanınızda ekonomi ağırlıklı konularda

çok "sıradan" ve öğrenci olarak durabiliyor. Her şeye rağmen acaba bir şeyler öğrenebilirmiyim, yeni şeyler kapabilirmiyim sorumluluğu ve ciddiyeti var.

Ya da üniversite mezunu ve iyi bir kariyer sahibi iken, 1980'de kırsal alana çıkarılan ilk gerilla gruplarında yer alan ve 20 yıldır sürekli olarak kırsal alanda kalan, onlarca-yüzlerce çatışmaya girmiş, yönetmiş, komutan ve komiserlik yapmış, onlarca örgüt binlerce, on binlerce kitleye önderlik etmiş çok deneyimli biri yanınızda "sıradan" bir savaşçı gibi davranarak savaşın en sıradan sorunlarını öğrenmek, en küçük deneyimden yararlanmak için yeni bir gerilla profili çizebiliyor. Ve sizi can kulağıyla, büyük bir sorumluluk ve ciddiyetle dinleyebiliyor. Sorular soruyor, en küçük tecrübeye büyük önem ve değer veriyor.

Örnek alınacak çok güzel alışkanlıkları, şekillenişleri var yoldaşların. Halk savaşını daha ileri aşamalara taşımada, politik iktidar hedefine kilitlenen mücadeleyi geliştirmede, kitlelerin öğretmeni olmadan öğrencisi olabilmede, her çeşit fiyaka ve küçük burjuva özelliklerden uzak proleter kültürü donanmada, devrimci mütevazilik ve alçak gönüllülükte... örnek yanlarını, bu güzel değerleri acaba ne kadar alabilir ve partime aktarabilirim diye düşünmeden edemiyordum.

1.5, 2 aydan beri yürüyen delegeler yol boyunca tartışmışlar. Kendi eyalet konferanslarında çıkan sonuçlar üzerinde, MK'nın taslakları üzerinde yolda onlarca toplantı yapmışlar. Sanki kongreyi yolculuk sürecinde bitirecekler. Buna rağmen hala da, sanki aralarında hiç tartışmamışlar gibi hararetle kong-

re gündemi hakkında fırsat buldukça toplantı yapıyorlar. Bu yönüyle kongre hazırlık süreci çok iyi geçiyor. Delegelerin birbirini tanıması, etkilemesi, tecrübe alış-verişinde bulunmasına çok iyi ortam yaratıyor.

Gece saat 12.30'da yatıyoruz. Bu gece de en az dünkü gibi. Çantamda ne varsa giyiyorum. İki pantolon, üç tişört, iki gömlek, bir yağmurluk... Tulumu yorgan gibi açıyorum. Nepalli yoldaş ile birlikte kullanacağım. Karşı çıkıyor ama zorla da olsa kabul ediyor. İkimiz için de bu çok daha iyi olur. Birbirimizin vücut ısısından yararlanıyoruz. Ve bundan sonra tüm süre boyunca uyku tulumunu beraber kullanıyoruz. Sabah 5'te kalkıyor, hazırlıklardan sonra 5.30'da gene yola koyuluyoruz.

Yürüyüş için en iyi zaman sabahın erken saatleri. Saat 8'den sonra yürümek aşırı sıcaklık nedeniyle çok zorlaşıyor. Kaç gündür yürüyoruz ama ne uçak, ne de helikopter gördük. Sanki kurtarılmış bölge. Gerilla ile halk iç içe. İçimden, 70-80 kişilik bir gerilla grubuyla Türkiye ve T. Kürdistanı'nda böyle gündüz yürüyebilir miyiz, köylerin arasında, insanların içinden böyle rahat geçebilir miyiz? diye düşünüyorum. Şu an için çok zor, hatta imkansız gibi. Ama burada bu mümkün.

Fakat Andra Pradeş'te durum Türkiye'ye çok yakın. Özellikle son yıllarda düşmanın aşırı derecede bir yoğunlaşması var. Hem merkezi hem de eyalet düzeyindeki güçleri kapsamlı şekilde harekete geçiriyorlar. Devrimci, demokratik kitlelere, kardeş partinin siyasal çizgisine yakın duruş sergileyen yasal kurumlara olmadık baskı ve zulüm uygulanıyor. Öyle ki en temel

hak ve özgürlükler mücadelesini veren kurumlar, bireyler hunharca katlediliyor. Bu eyalette göz altında kayıplar, faili meçhul cinayetler, sokak ortasında sorgusuz-sualsiz infazlar, evlerin-büroların yakılıp yıkılması artık sıradan olaylar durumuna gelmiş.

Kardeş parti özellikle 1995 yılından sonra A. Pradeş'teki şehir kadrolarını (legal-illegal) büyük oranda yitirmiş. Buradaki faaliyetleri bir türlü rayına oturtamamışlar. Sürekli darbeler almışlar. Şimdi şehirlere yönelik son beş yıllık politikalarını, örgütlenme anlayışı ve modellerini, yasal ile yasa-dışı faaliyet arasındaki ilişkileri, güvenlik sorunlarını, düşman taktiklerini ve kendi pratiklerini çok ciddi şekilde değerlendirmeye tabi tutuyorlar. Bu süreç sonuçlanıncaya kadar tüm şehir kadrolarını kırsal alana çekmişler. Daha bir süreye kadar (kongrede çıkan kararların derinliğine kavranması ve gerekli derslerin çıkarılmasına kadar) şehirleri kırsal alandan yönetecekler.

Kongre süresi boyunca özellikle şehir kadroları partimizin yasal ile yasa-dışı faaliyetleri nasıl ele aldığını, kırsal alan ile şehirlerdeki mücadele arasında ilişkiyi nasıl kurduğunu, uzun süre deşifre olmadan nasıl faaliyet yürüttüğünü, siyasal iktidar mücadelesi ile ekonomik talepler için mücadeleyi nasıl koordine ettiğini, bunlar arasında uyumu nasıl sağladığını, düşman sızmalarına karşı ne tür tedbirler aldığını... onlarca soruyla deneyimlerimizden yararlanıp kendileri açısından dersler çıkarıyorlar.

Bu kez saat 9.30'da konaklıyoruz. Kahvaltımızı yapıyoruz. Daha sonra üç saat kadar delege

yoldaşlarla Maoizm üzerinde sohbetে giriyorum. Mao Zedung'un ML'ye yaptığı katkıların neden nitel olduğunu ve bu nitel katkıların da doğru şekilde yorumlanması ve bilince çıkarılması gerektiğini ve bunun da Maoizm olduğunu detaylı şekilde anlatıyorum. Marksizm-Leninizm-Maoizm'in önem ve anlamı hakkında derin tartışmalara giriyoruz. Kardeş partimiz bugüne kadar Marksizm-Leninizm-Maozedung Düşüncesi formülasyonunu kullanıyor. Mao'nun katkılarını da nitel olarak kabul ediyor ama, bazı

taraf veya karşıt yönden çok sayıda soru geliyor. Kongre yerine ulaşana kadar, birkaç konuda delegelerin bizlerden olumlu yönde etkilendiklerini açıktan görüyoruz.

Nepalli yoldaşla kongre gündemine neden Maoizm'in alınmadığı üzerine aramızda sohbet ediyoruz. Herhalde Merkez Komite'de fikir birliği yok. Ya da Maoizm'in kullanılmasına ciddi bir muhalefet var. Marksizm-Leninizm-Maoizm konusunda delegeler ile daha yoğun sohbetlere girmenin daha sağlıklı ve yararlı olacağını düşünüyö-

ta kimisinin 30 yıllık... Hepsi entellektüel ve aydın. İçlerinde klasikleri neredeyse ezbere bilenler var. Bu yönüyle beklentimin çok üzerinde. UKH tarihini, diğer ülkelerin mücadele deneylerini çok yakından takip ediyorlar. Çok somut ve mücadelenin can alıcı sorunlarını tartışıyorlar. Her açıdan tarihsel bir bilinç ve sorumlulukla hareket ediyorlar.

Teorik düzeyleri, siyasal seviyeleri, örgütsel deneyimleri bir hayli iyi. Ancak onlara kalsa daha yolun başındalar. Bir çok konuya alabildiğince derinliği-

Nepalli Maoist Gerillalar

noktalarda hala tam olarak net değil. Bu nedenle de Maoizm sorununu kongre gündemine almış değil.

Maoizm konusunda konuşmamızı özellikle isteyen bazı delegeler var. Bunlar Marksizm-Leninizm-Maoizm'i benimseyen kesim. Bizlerin katkısıyla diğer delegelerin daha iyi etkileneceği ve Marksizm-Leninizm-Maoizm'in parti içinde daha da güçleneceğini savunuyorlar. Ben de fazla ileri gitmeden, yöneme özel dikkat göstererek Maoizm sorununda yoğunlaşıyorum. Zaten bu konuda

Nepalli yoldaşla yöntemlerimize ve söylemlerimize özel bir dikkat göstererek, Maoizm üzerinde yoğunlaşmamız gerektiği konusunda hemfikir oluyoruz. Her şeyden önce bu ideolojik bir kazanım olacaktır. Bu kazanım sadece bizim değil, esas olarak enternasyonal proletarya, ezilen halklar ve dünya komünist hareketinin olacak.

Delegelerde ilgimi çeken bir nokta var. Şöyle ki, şu ana kadar gördüğüm delegelerin tümü üniversite mezunu ve her birisinin en az 15 yıllık profesyonel mücadele deneyimleri var. Hat-

ne hakimler. Kuşkusuz yetersiz oldukları, ideolojik olarak hala net olmadıkları konular da yok değil. Şu ana kadar gördüğüm en genç delegenin yaşı 35 civarı. Genelin yaş ortalaması 40-45 arası. Her birisi merkez komitesini çoktan hak etmiş. Dolayısıyla doğacak olası bir boşluğu dolduracak kapasite ve tecrübeye sahipler.

GERİLLA VE KABİLENİN BAŞ BELASI; SITMA

Öğleden sonra saat 4'te yola çıkıyoruz. Komutan, bu sefer 3 veya 3 buçuk saat yürüyeceği-

mizi ve yarın son grupla buluşacağımızı söylüyor. Hayret, gene bir grupla buluşacağız. Hava gene çok sıcak. Ağaçların seyrek, kayaları bol dağlarda, tepelerde yürüyoruz. Köylerin arasından geçiyoruz. Çocuklar tam, büyükler ise yarı-çıplak. Bu dağ başlarında “beyaz insan”ın işi ne dercesine beni kestiriyorlar. Başta çok tedirgin ve uzak duruyorlar. Bölge komutanının “*yoldaşımızdır, bizden biridir*” demesi üzerine, bu kez yüzlerine büyük bir mutluluk geliyor.

Bu mutluluğa rağmen mesafeli ve çekingen davranıyorlar. Ancak onlarla el sıkışıp lal salamlastıkça, gerçekten yoldaşları olduğumu daha iyi anlıyorlar. Sonra büyük bir sevinçle “beyaz insan”la el sıkıştıklarını birbirlerine anlatıyorlar. Yeterli gelmemiş olacak ki, bir kez daha gelip benimle el sıkışıyorlar ve “*gerçekten bizden biri mi, insan mı*” diye kollarıma, vücuduma dokunuyorlar.

Gidiş ve gelişlerde çok kez kaplanlar tarafından parçalanmış onlarca domuz, inek ve dana görüyoruz. Bazı kabileler ne kümes hayvanlarını, ne domuz ve inek eti yiyor ne de ineklerin sütünden yararlanıyor. Kimileri ise kümes hayvanlarını ve domuzu yerken, ineklerin sütünden yararlanıyor. Töreler, gelenekler ayrı ayrı, her kabileye göre değişiyor.

Büyük bir kabile köyün merkezinde beş dakikalık mola veriyoruz. Çevremizi insanlar sarmış. Gerillaların çoğunu tanıyorlar. Bazıları da kendi köylerinden. Yaklaşık 80 kişilik gruptan en az 30 kişi kabile kökenli. Bu köyden 14-16 yaşlarında beş genç kız bize katılıyor. Ne konuştuklarını anlamıyorum ama hareketlerinden kızların anne ve

babaları olduğunu tahmin ettiğim insanlar kızlara gerillanın yüklerini alıp paylaşmaları için bozuk çalışıyorlar. Onlar da hemen söyleneni yapıyorlar, bize katıldıkları için öylesine mutlular ki. Kabile insanı ayakkabı (lastik, naylon...) nedir bilmez. Ayakkabı sadece gerillada var.

Konaklama yerimize varıyoruz. Daha kurulmadan 8-10 köylü yanımıza geliyor. Köyde Malarya (sıtma)ya yakalanan insanlar varmış, durumları çok ağırmış. Hemen bir grup gerilla doktor ile birlikte köye gidiyor. Yeri gelmişken sıtmanın etkileri, çıkardığı sorunlar hakkında kısa bilgiler vereyim. Bizim grupta da her gün sıtmaya yakalanan en az 3-5 yoldaş var. Bunlar çok halsiz düşüyor, ateşi yükseliyor. Yürümekte ciddi zorluk çekenler gerilla tarafından taşınıyor.

Sıtma burada en büyük sorunların, hastalıkların başında geliyor. Yakalanmamak için mutlaka sıtmaya karşı ilaç almak ve vücudu sürekli dirençli tutmak gerekir. Kongre süresinde her gün en az üç delege sıtmaya yakalanmıştı. Kongre hastanesinde ise her gün en az 30 sıtmalı hasta vardı. Ben yolculuğa çıkmadan önce ilaç almaya başladım. Ve bunu yolculuk bittikten bir ay sonrasına kadar devam ettim.

Kardeş partiden yoldaşlar benim sıtmaya çok rahat yakalanacağını söylüyorlardı. Fakat sürekli olarak sıtmaya ben değil onlar yakalandı. Kongre süresince iki kez sıtmaya yakalanacak oldum, fakat son anda kurtuldum. Nepalli ve T. yoldaş bir kez yakalandılar. Ayrıca Nepalli yoldaş sıtma nedeniyle döndükten sonra ciddi şekilde fenalaşmış ve bir hafta hastaneye yatmak zorunda kalmış.

Kongrenin yapıldığı bölgenin sıtması, Hindistan’da en öldürücü olanlarındanmış. Bu bakımdan gerillada çok sayıda ilaç var. Ama 20 yıldır burada olan yoldaşlar bile, her yıl bir kaç kez sıtmaya yakalanıyor. Daha önceleri sıtmadan birçok yoldaş ölmüş. Kabilelerin (köylülerin) ölü sayısı ise belli değil. Gerilla köylünün herşeyi. Doktoru, ebesi, mühendisi, öğretmeni, ziraatçısı... akla gelen her şeyi. Gerillanın sağlık hizmetiyle çok sayıda insan ölümden kurtarılmış. Dolayısıyla hastane, doktor ve sağlık personeli sorunu sadece gerillanın sorunu değil, aynı zamanda gerillanın faaliyet yürüttüğü bölgedeki on binlerce köylünün sorunudur da. Bu ise çok büyük bir yoğunlaşmayı, kurumsallaşmayı, çok sayıda sağlık personel sayısını, güçlü bir mali bütçeyi... zorunlu kılıyor.

Tüm ilaçlar, teknik aletler parayla alınıyor. Fakat kabileden para olmadığı için gerilla yeni ilaçları alabilmek için ciddi zorluk çekiyor. Düşünün ki bu koşullarda onbinlerce insandan sorumlusunuz. Onların ekonomik-sosyal-sağlık-eğitim... her şeyinden başkası değil, siz sorumlusunuz. Onlar her yönüyle geri bırakılmış, bilimden, teknoloji-den, eğitimden, sağlıktan haberleri bile yok. Siz devletsiniz. Ama insanların bu aşamada paraya dönüştürebilecekleri, hatta takas edebilecekleri fazla şeyleri yok.

Böylesi durumlarda ilçe-kasaba ve şehirlerde güçlü örgütlenmeler ve kurumların önemi çok daha artıyor. Bu hem yukarıdaki ihtiyaçları karşılayacak imkan ve olanakların yaratılmasında hem de yetişmiş-eğitilmiş insanların kırsal alana götürülüp köylülere daha iyi bir yaşam sürmelerini sağlamaları için ge-

rekli. Dolayısıyla bu gibi durumlarda köylülerin ve de devrimci mücadelenin eğitilmiş-aydınlanmış insanlara olan ihtiyacı bizim ülke ile kesinlikle kıyaslanamayacak düzeyde. Kardeş partimiz halkın ihtiyacını karşılamak, yeni üretim tekniklerini geliştirmek, doğal zenginlikleri değerlendirmek... birçok alanda ciddi bir yoğunlaşma içinde.

NKP(MAOİST)'İN 2. KONFERANSININ ÖNEMLİ KARARLARI

Çayımızı içiyor, yemeğimizi yiyoruz. Hava gene çok soğuk. Herkes kendisinde giyecek ne varsa hepsini giyinmiş. Delege-ler her zaman olduğu gibi ateş

Gerillanın sağlık hizmetiyle çok sayıda insan ölümden kurtarılmış. Dolayısıyla hastane, doktor ve sağlık personeli sorunu sadece gerillanın sorunu değil, aynı zamanda gerillanın faaliyet yürüttüğü bölgedeki onbinlerce köylünün sorundur da. Bu ise çok büyük bir yoğunlaşmayı, kurumsallaşmayı, çok sayıda sağlık personel sayısını, güçlü bir mali bütçeyi... zorunlu kılıyor.

etrafında, el feneri ışığında yazıyorlar, okuyorlar, tartışıyorlar. Ben ve Nepalli yoldaş ise kendi aramızda sohbet ediyoruz. Mücadele deneyimleri, Uluslararası Komünist Hareket ve Devrimci Enternasyonal Hareket sorunları üzerinde sohbet ediyoruz. Gece saat 11'de birkaç delege yoldaş yanımıza gelerek, Nepalli yoldaş ile Hint yayılcılığı, Güney Asya Federasyonu ve buradaki Maoist güçlerin birliği üzerine sohbet etmek istiyorlar.

Çünkü şimdi, aynı zamanda Nepal Komünist Partisi (Maoist)'in de 2. Konferansı yapılıyor. Yoldaş konferansın ikinci gününden ayrılıyor. Dolayısıyla konferansın gündemini ve çok büyük olasılıkla çıkacak sonuç-

ları, kararları biliyor. Konferanstan çıkacak önemli kararlar büyük olasılıkla şunlar olacak:

“Genel sekreterlik başkanlığına dönüştürülecek. Dolayısıyla Prachanda yoldaş başkan olacak. Geline aşamada tek ülkede devrimin çok zor olsa bile sürdürülmesinin neredeyse imkansız olduğu, özellikle bilim ve teknolojiye son 20 yıllık gelişmeyle birlikte artık bilinen tek bir stratejiyle (uzun süreli halk savaşı ile silahlı toplu ayaklanma) devrimin yapılamayacağını, günümüzdeki stratejinin iki stratejinin de iç içe geçtiği, birleşik bir strateji ile devrimin olabileceğini, devrim öncesi Hindistan-Nepal-Sri Lanka-Bangladeş-Pakistan'ı kapsayan

Güney Asya Federasyonu'nun ihtiyaç olduğunu, Stalin için Mao'nun söylediği % 30 hatalarının ne olduğunu, UKH tarihinin geniş bir tahlili ve bu yeni katkılarının da “Prachanda Yolu” olarak adlandırıldığı kararlar...” diyor.

Nepalli yoldaş delegelerle yukarıdaki konulara ilişkin sohbet ederken, ben de komutan ve savaşçılarla sohbet ediyorum. Onların halk savaşı, gerilla mücadelesi hakkında duygu ve düşüncelerini, pratik deneyimlerini, yaşadıkları zorlukları sorup öğreniyorum. Aynı şekilde kendi tecrübelerimizi, şehit düşen yoldaşlara ilişkin anıları, ölüm orucu ve süresiz açlık grevleri

konusunda bilgiler veriyorum. İkimizin sohbeti de gece 1.30 civarında bitiyor. Hava buz gibi, gene üşüyeceğiz. Bazı yoldaşlar gene ateş etrafında.

Sabah 5.30'da kalkıyoruz. Köye giden sağlık grubu sabah ancak saat 7'de geri dönüyor. Bu nedenle yola geç çıkıyoruz. Komutan bir sonraki konaklama yerinde bir başka grupla, kongre yerinden bizi karşılamaya gelen Merkez Komite'den bir yoldaşın denetimindeki son grupla buluşacağımızı söylüyor. İsmi söylenen MK üyesi yoldaş, üniversitede görevli iken 1980'de bölgeye çıkarılan ilk grupla gelmiş. O günden bugüne sürekli olarak burada. Oldukça tanınan ve sevilen biriymiş. Delege yoldaşların bir kısmı onu en son 1995 yılındaki konferansta, diğer bir kısmı ise 20 yıl önce görmüşler. Yoldaşı göreceklelerinden dolayı çok sevinçliler.

Şimdi mis gibi kokan Mango ağaçlarıyla kaplı ormanlardan geçiyoruz. Bu arada biraz da yılanlardan bahsetmek istiyorum. Şu ana kadar yürürken onlarca kez yılan gördüm. Başta çok terdirgin ve çekinceli davrandım, hatta bir keresinde bağırarak ittim. Ama hiç kimsenin dikkat bile etmediği, ilgisini çekmediğini görünce ben de zorunlu olarak onlara uydum. Onlar çekinmiyorsa, korkmuyorsa ben niye çekinip korkayım? Çünkü söz konusu olan parti prestiji! Yılandan korktu mu dedirteceğim? Asla! İyi ki omuzlarımda böylesi bir sorumluluk var. Bu sorumluluk sayesinde birçok eksik ve yetersizliği aşıyorum.

Normalde en nefret ettiğim, sevmediğim hayvanların başında gelir yılan. Bazen yılanları açıktan tamamıyla görürken, bazen de otlar arasında ilerlerken otların sağa-sola yatışından

anlıyorum. Gördüğüm yılanlardan biri rahat 4-5 metre uzunluğunda ve bugüne kadar gördüklerimin en iri olanıydı. Bunu bir mola sırasında korumamla birlikte bir kayanın üzerinde çevreyi seyrederken görmüştük. Bu iri yılan ise yaklaşık 12-15 metre aşağıymızdaydı. Uzunluğu en az bir metre olan otlar arasında bize inat gerile gerile ilerliyordu. Öylesine iri ve kalındı ki (en azından benim gördüklerim arasında) sanki otlar arasında yürüyen yılan değil, daha büyük ve ağır bir hayvan. Böyle bir yılan gördüğümü yoldaşlara anlatmıyorum. Ben de sıradan bir olaymış gibi davranıyorum. Fakat korumam anlatıyor. Dinleyen yoldaşlar da beni “yılanlara karşı cesaretli biri” olarak biliyorlar. Ne gezer! Çünkü yılan en nefret ettiğim ve çekindiğim hayvanların başında geliyor.

Yılanların sokmasıyla zehirlenmiş ve tedavisi geç yapıldığı için ölen birkaç yoldaş olmuş. Kabileler ise kendilerine göre özel yöntemler geliştirmiş. Ama onların ödediği bedel çok daha ağır. Sıtma, yılan, akrep vb. sorunlar burada resmen düşman statüsünde. Bunların yüzünden

alınan kayıplar, engellenenler (hastalanan) bir hayli fazla.

BİR MK ÜYESİ YOLDAŞIN ÖNDERLİĞİNDE BİZİ BEKLEYEN SON GRUP

Sabah 10 civarında, bir MK üyesi önderliğinde bizi karşılamaya gelen 15 kişilik bir gerilla birliği ile buluşuyoruz. MK üyesi yoldaş 45 yaşlarında, güleç yüzlü, sempatik ve oldukça mütevazı biri. Hintçe, Teleguca, iki kabile dili ve biraz da İngilizce biliyor. Kabile yaşamı hakkında birçok makalesi ve yayına hazırlanmış bir romanı bulunuyor. Yoldaş bizleri MK adına selamlıyor. Yolculuğumuzun nasıl geçtiğini, sorunların nasıl aşıldığını... soruyor. Uzun yaya yolculuğundan dolayı özür diliyor. Ama buna mecbur olduklarını da ekliyor. Grupların kongre yerine bekle-nilenden geç ulaşması nedeniyle, Merkez Komitenin ancak iki gün önce toplantıya oturduğunu ve bunun daha birkaç gün süreceğini söylüyor. Kamp hazırlıkları ise daha devam ediyormuş ve daha üç günlük yolumuz varmış.

Kahvaltımızı ediyoruz. Çevre köylerden gelen 20 kadar milisle birlikte sayımız şimdi 110'un üzerinde. Bir bayram gibi. Araba yolculuğumuzun bitmesiyle bizi karşılayan ve buraya kadar getiren Rajman ve diğer iki gerilla bizden ayrılacak şimdi. Hepimiz sıraya geçerek yoldaşların ellerini sıkarak vedalaşıyoruz. Acaba Rajman ile tekrar görüşebilecek miyim? Eğer dönüş güzergahımız aynı olursa büyük olasılıkla.

Daha sonraki üç gün, yolculuğumuz bayağı yorucu geçiyor. En az 100 kişilik gerilla birliğimiz dağ-tepe demeden bir yılan kıvraklığıyla yol alıyor. Çok sayıda dağları, tepeleri inip çıkıyoruz. Dik yamaçlardan kaydığımız oluyor. Hem inişler hem de yokuşların çok dik olduğu yerlerden geçiyoruz. Ayaklarımız burkuluyor, derin acılar yaşıyoruz. Fakat tüm bunlara rağmen doğa manzarasını ve kabile insanlarını çok sevdim. Şu sivri sinekler de olmasa ve kaynar su yerine hafif ılık suyumuz da olsa ne iyi olur. Şu an başka bir şey istemem.

Kabileden kızlar hala bizimle. Çok ısrarlı oldukları halde

yaşları tutmadığı için gerillaya kabul edilmemişler. Kongre sonrası kabul edilme olasılıkları var. 16 yaşına giriyorlar. Bizimle kongre yerine kadar gelecekler. Hiç konuşmuyorlar, verilen tüm işleri harfiyen, büyük bir ciddiyet ve sorumlulukla yerine getiriyorlar. Akşamları gene soğuk geçiyor ama, geçen günlere nazaran biraz daha iyi.

Şimdi son günün son etabını yürüyoruz. Her zaman olduğu gibi gene sabah 5.30'da yola çıktık. En fazla beş saat sonra kongre yerine varacağız. Yani son kilometreleri yürüyeceğiz. Yürürken birçok defa gerilla gruplarıyla karşılaşmış selamlaşıyoruz. Demek ki giderek yaklaşıyoruz. Bir-iki tepeyi inip çıktıktan ve bir düzlüğü aştıktan sonra bir dağa tırmanıyoruz. Dağın diğer tarafında yüksek bir ova varmış, işte orası kongre yeri, yani kampımız.

Dağın tepesine çıkıp aşağıdaki o muhteşem ovayı gördüğümüzde, on dakika mola veriyoruz. Ne harikulade bir manzara! Ova dört bir yanı yüksek dağlarla çevrili büyük bir vadiye benziyor. Ovada farklı yükseklikte birkaç tepe var. İşte onlardan biri kamp yerimiz. Her taraf yemyeşil. Hani derler ya "balta girmemiş ormanlar", işte bu ormanlar toprak anayı sıkı sıkıya bir halı gibi sarmalamış. Doğa öylesine canlı ve öylesine buram buram kokuyor ki her yönüyle yaşam fışkırıyor. Gök yüzü masmavi. Sema, bize her çeşit esaret zincirlerini parçalayan özgürlüğü muştuluyor. Bizden özgürlüğün derinliklerine kulaç atmamızı bekliyor.

KONGRE YERİNE ULAŞMA VE MK ÜYELERİYLE TANIŞMA

Büyük bir hız ve heyecanla

dağdan aşağı iniyoruz. Bir an önce yoldaşlarla buluşmak, yoldaş sıcaklığıyla hasret gidermek istiyoruz. İnaniyorum ki aynı duygu yoğunluğunu, aynı yoldaş hasretini kamptaki yoldaşlar da yaşıyor. İki saat sonra ovada, her iki yanında dereler akan bir tepeye tırmanıyoruz. Ve nihayet toplam dokuz gündən sonra kampımıza ulaşıyoruz. Hepimizde anlatılması imkansız duygular var.

Bizi, büyük bir daire oluşturarak ve sayısı en az 150 olan silahlı gerilla karşıyor. Hepsisiyle tek tek, sırayla el sıkışıp akabinde sıkılı yumruklarımızı havaya kaldırarak lal selamlaşıyoruz. En az 150 eli güçlü şekilde sıkıp, aynı güç ve sertlikle yumruğunu havaya kaldırmak insa-

Delegelerde ilgimi çeken bir nokta var. Şöyle ki, şu ana kadar gördüğüm delegelerin tümü üniversite mezunu ve her birisinin en az 15 yıllık profesyonel mücadeleye deneyimleri var. Hatta kimisinin 30 yıllık... Hepsi entellektüel ve aydın.

na çok ağır geliyor. Kolum resmen tutuluyor. Damarlarım çatlayacak gibi. Normalde güçlü ve sert şekilde el sıkırım. Hayatımda hiç bu kadar bir sırada peş peşe el sıkımadım.

Elini sıkıktıklarımın hangisi MK üyesi, hangileri komutan, hangileri savaşıcı bilemiyorum. Sadece yaşlarına bakarak sonda olanların ileri kadro olduklarını düşünüyorum. Tokalaşma sırasında insanlar konumunu değil,

isimlerini söylüyor. Herkes benim çantama ve bu kadar uzun süre nasıl taşıdığımı bakıyor. Ben onları, onlar da beni ciddi ciddi süzüyor. Ortalık bayram gibi, şenlik var.

T. yoldaş ile birlikte 50-55 yaşlarında biri yanımıza (ben ve Nepalli yoldaş) gelerek, bizi başka bir yere davet ediyor. Şenliğe dönüşen yerden ayrılarak, 60-70 metre uzaklıkta bir büyük yaylaya geçiyoruz. Birkaç dakika sonra sayısı on civarında yoldaş yanımıza geliyor. Aralarında çok iyi düzeyde İngilizce konuşan bir yoldaş, MK sekreteri (MK üyesi ama Genel Sekreter değil), diğer tüm yoldaşları bize tek tek tanıstırıyor. Başta parti Genel Sekreteri **Ganapaty**, Genel Sekreter yardımcısı **Prasad**'ı ve diğer Merkez Komite üyeleriyle el sıkışıyor, sağ kolumuzu ve yumruğumuzu sıkılı halde havaya kaldırarak "Lal Salam Comrade" diyoruz.

Yer gösteriliyor, oturuyoruz. Hemen MK görevlileri tarafından (bunlar MK'nın sekreterlik görevlerini yerine getiren birimde yer alanlar. MK üyesi değil) su ve sütlü çay getiriliyor. Şimdi Genel Sekreter Ganapaty yoldaş konuşuyor. Teleguca (Andra Pradeş dili) konuştuğundan bir MK üyesi yoldaş tarafından İngilizce'ye çevriliyor. Konuşmanın içeriği şöyle.

Parti Merkez Komitesi adına partilerimizi ve bizleri komünist duygu ve bilinçle selamladığını, özellikle kendileri açısından çok tarihsel olan kongreye katıldığımız ve davetiyeyle olumlu cevap verdiğimizden büyük memnunluk duyduklarını, bunun çok ciddi ve önemli bir enternasyonal dayanışma olduğunu, yolculuğumuzun nasıl geçtiğini, herhangi bir sorunun çıkıp çıkmadığını, uzun yaya yolculu-

ğu için özür dilediğini, kamp yeri... ve son gelişmeler hakkında bilgiler veriyor.

Sonra ben ve Nepalli yoldaş söz hakkı alıp kısa bir konuşma yapıyoruz. Partilerimizin, merkez komitelerimizin, tüm kadro, üye, komutan ve savaşçılarımızın, taraftarlarımızın, halkımızın kızıl selamlarını, başarı dileklerini getirdiğimizi bildiriyoruz. Yoldaşların MK toplantısı hala devam ediyormuş. Kongre taslaklarına ilişkin çok sayıda öneri olduğu için kongre bir hafta sonra başlayacaktı. Neden olarak da farklı eyaletlerin delegelerinin birbirini tanıması, düşüncelerini birbirine aktarması, gerekli her tür alt hazırlıkların önceden yapılması bakımından bu gerekliydi.

İki veya üç gün sonra da genişletilmiş MK toplantısı olacakmış. Bu toplantıya MK üyeleri ile eyalet sekreterleri katılacak. Bu toplantıda taslaklara yönelik gelen öneriler ele alınıp tartışılacak ve akabinde taslaklara son şekil verilerek kongreye sunulacak. Yani kongrenin zamanında sonuçlanması ve verimli olması için, farklı görüş ve öneriler önceden (genişletilmiş MK toplantısıyla) gündeme alınıp tartışılacak. Taslakların son şekli bize ileriki günlerde verilecek.

MK üyelerinin yaş ortalaması, sanırım 45'ten aşağı değil. 60 yaşının üzerinde üç veya dört yoldaşın olduğunu düşünüyorum. Yoldaş Ganapaty (birlik öncesi Halk Savaşı'nın Genel Sekreteri ve şu anda birleşik partinin Genel Sekreteri) 55 yaşlarında. Yoldaş Prasad'ın (birlik öncesi Parti Birliği'nin Genel Sekreteri, şu anda birleşik partinin Genel Sekreter Yardımcısı) yaşı ise en az 65. Hepsinin en az 25 yıllık mücadele

deneyimleri var. Kimileri ise 1960-65 yıllarında devrimci mücadeleye başlamış. Büyük bir birikim ve tecrübeleri var.

İngilizce yayınlanan burjuva-feodal basında, son altı ay HKP(ML) Halk Savaşı'nın mücadelesi, eylemleri hakkında çıkan haberler küpürleriyle dosyalanmış halde bakmamız için bize veriliyor. Son altı ay içinde kardeş partimiz yüzlerce kez basında yer almış. Hint egemen sınıflarının kardeş partimizden ve onun halk savaşı mücadelesinden çok ciddi şekilde korktuğu her haberde çok açık belli oluyor. İstemediği halde, birçok kayıp verdiği halde her yıl daha da güçlendiği, gerilla bölgelerini, gerilla sayısını artırdığını ve ülke çapında en tehlikeli örgüt durumuna geldiği yazılıyor.

Tek tek yoldaşlarla yaptığımız kısa sohbetten sonra, öğlen yemeğine kadar dinlenmemiz isteniyor. Çevremizdeki korumalarımız güvenliğinde bir-iki saat uzanıyoruz. Nepalli yoldaşla kardeş partiden gördüklerimiz, yaşadıklarımız ve düşüncüklerimiz hakkında kısa sohbet ediyoruz.

Öğlen yemeği için mutfak bölümüne geçiyoruz. Yemek sırasında en az 200-250 insan var. Ben, Nepalli ve T. yoldaş dışında herkes askeri üniformalı ve silahlı. Askeri elbiselerimizi yarın alacağız. Yemek aynı, tabii ki benimkisi de. Ama burada Roti ve Nan'a daha çok Çapatı deniliyor. Herkes elleriyle yemek yiyor. Parmaklar öylesine marifetli, öylesine yetkin ki aynen piyano ustasının parmakları kadar hassas. Bir an gözlerim yoldaşların yemek yerlerken parmaklarını nasıl ustaca kullandıklarına takılıyor.

Herkes yemek yerken birbiriyle konuşuyor, hasret gideri-

yor, kongrenin tarihsel önemi ve gündemi hakkında görüş belirtiyor. Burada herkesin dil sorunu var. Yani zorluk çeken sadece ben değilim. Bizim yanımızda korumalarımız ve dört MK üyesi yoldaş var. Daha sonra kongre delegesi birkaç yoldaşla tanışıyoruz. Herkesin projektörleri altındayız.

Burada herkes çok mütevazı. Genel Sekreter başta olmak üzere tüm MK üyeleri, diğer ileri kadrolar, komutanlar hepsi gerçekten çok mütevazı. Yoldaş Ganapaty, kongre başlamadan önce ülkemizin ve partimizin devrimci mücadelesi, halk savaşı deneyimleri ve tarihi hakkında hem delegelere hem delegeler olmayan diğer tüm yoldaşlara seminerler verirsek çok yararlı olacağını bunun hem kendileri hem de bizim açımızdan çok iyi olacağını söylüyor. Neden olmasın diyoruz. Sizin zaman ayarlayıp bize söylemeniz yeterlidir diyoruz.

Yoldaş Ganapaty, "hem kongre öncesi hem de kongre süresince belki sizlere çok fazla zaman ayıramayabiliriz. Şimdi-den çok özür diliyorum. Gördüğünüz gibi sürekli toplantı halindeyiz. Taslaklar üzerinden yoğun tartışma sürdürülüyor. Sizlerle hem üçlü hem de ikili birkaç toplantı gerçekleştireceğiz" diyor.

Akşam konuk edildiğimiz yerde yatıyoruz. Yanımızda dört MK üyesi, başka kadrolar da var. Kamp yerinde ana grup gene biziz. Korumalarımız Rammanna denetiminde her an tetikte. Yarın sabah merkezi toplantı olacak. Tanıtım ve bilgilendirme toplantısı. Kamp hakkında gerekli bilgiler verilecek, kurallar açıklanacak ve her şey yeniden ayarlanacak.

Devam edecek

Medya ve üzerimizdeki etkileri-2

“Televizyon izlediğiniz her saniye, kendi gerçek ve kişisel dünyanızdan çıkıp, televizyonun sanal dünyasında yaşıyorsunuz. Televizyon izlediğiniz her dakika, bir sayfa kitap okuma şansını kaybediyorsunuz. Televizyon izlediğiniz her saat, ortalama 38 cinayet, ölüm, yaralama, ırza tecavüz gibi şiddet sahnesine tanık oluyorsunuz.”

TELEVİZYON

Diğer medya araçlarına göre televizyon en etkili olanıdır. Her şeyden önce en yaygın kullanılandır. Her insanın gazete okumadığı bilinen bir durumken, her evde televizyon olduğu bir gerçektir. Gazete vb. okunarak kullanılan yazınsal medya araçlarına göre, beyni fazla yormadan izlenebilen ve görsel olması itibarıyla vermek istediği mesajı daha kolay ve etkileyici tarzda verebilen televizyon, burjuva değerleri ve kültürü yaygınlaştırmada, halkı uyuşturmada en etkili silahıdır burjuvazinin.

Marx'ın “din halkın afyonudur” sözünden yaklaşık 100 yıl sonra Annenberg İletişim Okulu Dekanı George Gerbner 1982’de yaptığı bir konuşmasında “televizyon, bütün insanlara genel bir öğretim planı sunan, bir türlü gizli finanse edilen ve özel bir Kültür Bakanlığı’nın (üç kanallı) yönettiği yeni devlet dinidir” demiştir.

20. yüzyılın ortalarında icat edilen televizyon, egemenlerin ideolojik denetim araçlarına

yeni bir çehre kazandırmıştır. Televizyonla insanlar büyük bir “enformasyon bombardmanı” altına alınmıştır. Verilmek istenen düşünceler, yirmi dört saat boyunca, her saniye çok çeşitli şekillerde, beyinlere şırınga edilmektedir.

Gerekli, gereksiz pek çok bilgi(sizlik), ıvır, zıvır, magazin, eğlence, hayal aleminin imgeleri, durmadan sistemli ve planlı bir şekilde pompalanmaktadır. Bugünkü, televizyonun yegane “kontrolörleri” konumunda olan büyük şirketler arka planlı medya kuruluşları, bu konu hakkında şöyle düşünmektedirler:

“İnsanlar seni unutuyor, verdiğinle ilgilenmiyor mu? Öyleyse bir daha bomba!”

Bütün bu enformasyon tipini yaratan, kapitalist sistemdir. İşçi ve emekçi kesimler bilinçli bir ezme politikasıyla ezilmektedirler. Kapitalizm, hayatın her alanını denetleme çabası içerisinde. İnsanlar sabah işlerine giderler, işyerindeki yorucu çalışma ortamı ve baskıları sonucu stres içerisinde evle-

rine dönerler. Televizyonunu açar, karşısına geçer ve dertlerini “unutur” ve “eğlenirler”.

Kıscacı ihtiyacı olan “afyona” sarılır. Günümüzde özellikle televizyonlarda verilen her şey bir “eğlence” ve “magazin” içeriğiyle verilmektedir. Haberler dahi bu türdür. Oysa insanın doğasında hiçbir zaman sınırsız bir eğlence isteği olmamıştır. İnsan düşünen, araştıran, çalışan ve eğlenen bir varlıktır. Salt eğlence ateşiyle yanıp tutuşmaz. Gazeteci Ragıp Duran “Burası Dünya Polis Radyosu” adlı kitabında şöyle diyor: “Çok övülen ‘bilgi toplumu’ efsanesinin aslında bilgisiz, dolaşısıyla da bilinçsiz insan oluşturmaya hizmet eden bir ortam olduğunu gösteriyor tüm araştırmalar.”

Toplum bir anlamda, eğlence programları, yarışmalar ve reklamlarla oyalanırken, toplumsal gerçekler ve sorunlar, sınıfsal uzlaşmazlıklar büyük bir ustalıkla gizleniyor. Neil Postman, “Televizyon: Öldüren Eğlence” adlı kitabında, “şöyle sorulmalı” diyor: “Bu kanal bu haberi neden verdi? Bu kanalın bu haberi iletirken amacı nedir? Beni bilgilendirmek mi yoksa kendi görüşünün propagandasını yapıp kendi çıkarını savunmak mı?” Burjuva ideolojisini, değerlerini, siyasetini yaygınlaştıran en önemli ve etkili medya aracı televizyondur. Her iletişim aracının kendine has bazı özelliklerinden bahsetmek mümkündür. Televizyonun çalışma şekli de insanı düşüncesinden ve sözünden kesmeye yöneliktir. Televizyon açıkken iletişimi kesmektedir. Görüntünün akışı düşünmeyi engellemektedir. Dahası programlar, acilen benimsenmek, yanıtız kalmak ve nihayet sessizliği empoze eden “kutsal” bir inanç olmak üzere

tasarlanmaktadır.

Bir televizyon programı yayımlanırken, “bunu düşünüyüm”, “neyi kastediyorsunuz”, “enformasyon kaynağınız nedir” gibi sorulara hemen hemen hiç izin verilmez. Düşünmekle araç olarak televizyon arasında ters bir orantı vardır. Oysa örneğin kitap ya da gazete okurken insan okuduğu şey üzerine düşünebilir, tartışabilir. Televizyonda ise programın görüntüye dayanan hızlı akışı bunu engeller. Marks’ın “Alman İdeolojisi” adlı eserinde bir sözü vardır: “Matbaanın, hatta baskı makinesinin olduğu bir çağda İlyada mümkün müdür? Matbaanın doğuşuyla birlikte şarkı söylemenin, anlatmanın, hatta derin derin düşünmenin geçerliliğini yitirmesi kaçınılmaz değil midir?”

Biz de benzer şekilde diyoruz ki **televizyonun olduğu bir çağda, düşünmek, tartışmak, itiraz ederek sormak, araştırmak, kafa yormak geçerliliğini yitirmiştir.** (Tüm bunlara geçerlilik kazandıracak olan devrim mücadelesinin gelişip güçlenmesidir). Egemen olan değerler, düşünmemek, tartışmamak, itirazsız boyun eğmek, kabul etmek ve araştırmamaktır.

Televizyon ve teknolojik gelişmeler sayesinde ulaştırılmak istenen iletiyi insanlara ulaştırmak çok hızlı, kolay ve ucuz olmaktadır. Yirmi yıl öncesine kadar, yurt dışına çıkıp haber peşinde koşan televizyon ekipleri, yüzlerce kiloluk teknik malzeme ve en az beş kişilik bir kadroyla dolaşmak zorundaydı. Artık iki hatta bir kişi bile orta büyüklükteki bavuluyla yurtdışına gidip oradan naklen yayın yapabilmektedir.

Bugün haber bültenlerine baktığımızda siyasal ve toplumsal haberlerin olağanüstü derecede az olduğunu görürüz. Buna

karşılık ekonomik ve magazin içerikli haberlerde yüksek düzeyde bir artış mevcuttur. Haber bültenleri her şeyde olduğu gibi magazinleştirilerek sulandırılmış durumdadır. Deyim yerindeyse haberlerde havadan sudan şeylerden bahsedilmektedir.

Bu tür hafif konular aracılığıyla geri plandaki siyasal, toplumsal ve ideolojik gerçekler gizlenmektedir. Örneğin on binlerce kamu emekçisinin işi bırakarak alanlarda gösteri yapmasından beş dakika bile bahsedilmezken, İbrahim Tatlıses’in eşinden ayrılması günlerce, haftalarca işlenebilmektedir. Televizyonla ilgili olarak ABD’de yapılan bir araştırmanın sonuçları şu üç cümle ile özetlenmektedir:

“Televizyon izlediğiniz her saniye, kendi gerçek ve kişisel dünyanızdan çıkıp, televizyonun sanal dünyasında yaşıyorsunuz. Televizyon izlediğiniz her dakika, bir sayfa kitap okuma şansını kaybediyorsunuz. Televizyon izlediğiniz her saat, ortalama 38 cinayet, ölüm, yaralama, ırza tecavüz gibi şiddet sahnesine tanık oluyorsunuz.”

Bugün çocuklarımızın ilk ve en yakın öğretmeni (bu öğretmenin ne öğrettiğini biliyorsunuz), gençlerin en “güvenilir” yoldaşı ve “dostu” televizyondur. En ufak çocuklar bile televizyon izlemekten men edilemezler. En berbat yoksulluk bile bizi televizyon almaktan alıkoyamaz. En yüce eğitim sistemi bile televizyonun etkilerinden kurtulamaz.

Televizyon daha ince yollarla kumanda merkezidir. Örneğin diğer medya araçlarından yararlanışımız ağırlıklı olarak televizyon aracılığıyla olmaktadır. Telefon sisteminin nasıl kullanılacağı, hangi filmlerin nasıl görüleceği, hangi kitap, kaset ve

dergilerin alınacağı, hangi radyo programlarının dinleneceği televizyon tarafından öğretilir. **Kı-sacası televizyon insanların iletişim ortamını, başka hiçbir iletişim aracının gücünün yetmeyeceği tarzlarda bizim adımıza düzenler.**

Bir yoldaşımız anlatıyor: “Benden çok daha tecrübeli bir yoldaşla başışa bir eve gittik. Eve girdikten ve kısa bir hoş-beşten sonra televizyonda Kemal Sunal’ın bir filmi başladı. Bizim yoldaş, kendini filme öyle bir kaptırdı ki, tek kelime etmedi ev sahibiyile. Biz konuyu açtık, başışımızı talep ettik, sonra da gitme zamanı geldi. Yoldaşa ‘kalkalım’ dediğimizde, o ‘dur şu film bitsin, kalkarız’ dedi”. Ne kadar güzel değil mi?

Bazen kimileri, televizyonun insanın çeşitli konular hakkında bilgileneşine olanak tanıdığını ileri sürerler. Bu doğru olsaydı, bugün televizyonu belki de en çok kullanan halk olarak bilinen Amerikan halkının en bilgili halklardan olması gerekirdi. Oysa Amerikan halkının %70’i Dışışleri Bakanının kim olduğunu bilmemektedir.

Televizyon, aslında dezenformasyon diye adlandırılabilen, bir enformasyon türü yaratarak “bilgilenmenin” anlamında değişiklik yapmıştır (daha doğrusu burjuvazi yapmıştır bunu). Dezenformasyon, yanıltıcı (yersiz, gerçek dışı, parçalı, ilgisiz ya da yüzeysel) enformasyon, yani insanda birşey hakkında bilgi sahibi olma illüzyonu yaratan, oysa ki insanı tam tersine bilgilenmekten alıkoyan, uzaklaştıran enformasyon demektir.

Burjuvazi televizyondaki her çeşit programıyla, kitlelere kendi yaşam anlayışını ve değerlerini empoze eder. Oldukça masum görünen yarışma program-

larında bile bu böyledir. Yarışma programları her şeyden önce kitleler açısından günlük gerçeklerin rahatsız edici baskısından kaçışta sığınak işlevi görürler. Bu tür programların değerleri ve yapıları, kapitalist ideolojinin belli yanlarından ileri gelir ve bu ideolojiyi besler.

Kapitalizmin “sahip olma hırısı” ve “rekabetçi bireyciliğini” teşvik ederler. Bu görünür özelliğın yanında, kapalı olarak kapitalist dünya görüşünü daha ustaca ve teşhis edilmesi zor biçimlerde sunar. Örneğın sorularda “aşıkâr”, “standart”, “en popüler”, “en çok kabul edilen” yanıtın istenmesi gibi... Doğal, apaçık, aşıkâr, reddedilemez, popüler olarak görünen veya sunulan, gerçekte dünyaya burjuva ideolojisinin gözlükleriyle bakmanın ürünüdür.

Yarışmada en popüler yanıtı veren kazanır. Çoğunluğa uyan kazanır. Dolayısıyla yarışma programlarında yapılmak istenen, halkı belli kurallara, görüşlere katılmaya teşvik etmektir. Ayrıca tüm programlarda olduğu gibi yarışmalarda da uğraşıl-an “ne” sorusudur, “nedenle” ilgilenilmez. Televizyondaki bitmek tükenmek bilmeyen aşk dizileri ve filmleriyle kitleler gerçek dünyadan uzaklaştırılarak, düşsel bir dünyaya mahkum edilmeye çalışılır. Konuya ilişkin bir örnek vermek gerekirse:

Arjantin’de, Allende’nin gelişinden önce bir gecekondu semtinde evleri sel basmıştır. Fakirlik, pislik, işsizlik, sefalet, hastalık ve çaresizlik içindeki halka üniversite öğrencileri ve öğretmenler yardım etmektedir. Bir aydın-yazar olan Ariel Dorfman, kadın aşk romanlarının, TV dizilerinin, gençlerin okuduğu dergilerin, aşk şarkılarının, foto-romanların, kovboy filmlerinin gerçekte ne oldukları, halk

için zararları hakkında konuşurken, gecekondu kadınlarından biri yalvarır gibi;

“Ne olur bize bunu yapma, benim düşlerimi benden alma” der. Gerisini Ariel Dorfman’dan dinleyelim: “biz silahlarımızı, makinelerimizi, banka tekniklerimizi, çevre yollarımızı, teknolojimizi ithal ettik. Aynı zamanda kültürümüzü de ithal ettik. Fakat kadın için bunun pek önemi yoktu. Kadın hayatta kalmak için bu illüzyonlara ihtiyaç duyuyordu.

Allende başkan seçildikten birkaç yıl sonra aynı semte gittim... şansa o kadınla karşılaştım tekrar. Ben onu önce hatırlamadım fakat o beni tanıdı. Geldi ve haklı olduğumu, artık berbat şeyler izlemediğini ve okumadığını söyledi. ‘Şimdi gerçeği düşlüyoruz arkadaş’ dedi”

REKLAMLAR

Kapitalist medya, kendi ve reklamcılarının çıkarlarını, gündem kurma/hazırlama, insanların o gün yapacağı işlerin saptanması yoluyla önemine göre öncelik içinde sıralayıp sunar. Bu gündemler içinde genellikle tüketimle ilgili olanlar ağırlıktadır. Bunun yanında ve bununla iç içe olarak, sistemin değerlerini korumak ve yaymak amacıyla ideolojik ve siyasi gündemleri de günün önemine göre saptar ve işler.

Kitle iletişiminde reklamın yaptığı iş, en özlü deyimle, bilinç üretimi (burjuva bilinç) görevidir. Bunu yaparken de iki ana amaca hizmet eder: Kitle üretimiyle üretilmiş ürünleri izleyici gücünü kullanarak kitlelere pazarlamak; Sistemin/devletin politikalarının ve faaliyetlerinin meşruluğunu kitlelere pazarlamak.

İletişim sürecinde herşey halk için ve halka yönelik olarak

yapılıyormuş gibi gösterilir. Bu görünümde izleyici kitlesi, “demokratik” iletişim sürecinde aktif olarak “seçimler” yapan ve kararlar veren halk (kamu) olur. Kitle iletişim araçları da doğru seçimler yapması ve kararlar vermesi için halka sözümona bol ve çeşitli alternatifler sunar. Yani medya halkın “hizmetindedir”. Halka sadece enformasyon vermez, “eğlence” de sunar. Oysa gerçek, verilen bu imajdan çok farklıdır:

Kapitalist medyada izleyici kitleler ticari mal gibi kullanılır. Onlar için izleyici halk, reklamcılara satılacak maldır.

Örneğin Türkiye’deki medyada da (özellikle televizyon) yaygın olarak görüldüğü gibi, kapitalist araçlar ve araçları besleyen reklam firmaları, siyasi ve kamu politikaları, kitle iletişiminin izleyici çekmesine göbekten bağımlıdır. Televizyon ve radyolarda halk programları izler ya da dinlerken, medya kapitalistleri de bu seyircileri istatistiksel niceliğin getirdiği niteliksellığe göre, yani sayısal gruplar halinde reklamcılara satarlar.

Daha açıkçası, reklamcılara “bak, benim şu saatte şu programımı şu kadar, şu nitelikte kişiler izliyor, bu sırada reklam yapmak istersen senden saniyesine şu kadar para alırım” diye, izleyicilerin dikkatini bir mal gibi reklamcıya sunar. Biz seyirci kitleler de haberimiz bile olmadan, seyredirken bir mal (meta) gibi satılırız. Bunun karşılığı olarak da firmanın reklamını izleriz ve eğer reklamın sattığı ürüne ihtiyacımız varsa ya da varolduğuna inandırılırsak, o metayı bu firmadan almaya yöneliriz.

Çeşitli televizyon kanallarının spor klüplerine yayın hakkı için akılları durduracak miktarda paralar verdiğini hepimiz

duymuşuzdur. Bunun bir nedeni kitleleri kendi gündeminden uzaklaştırarak futbol vb. şeylere yoğunlaştırmak, diğer nedeni de bu klüplerin maçlarının çekeceği yüksek orandaki seyirci için reklam yapma olanağının olmasıdır.

Yüksek sayıda seyirci demek, bu seyircilerin meta gibi reklamcılara büyük paralarla satılması, dolayısıyla televizyonların hem spor klüplerine ödedikleri parayı çıkartmaları ve hem de bir o kadar kar yapmaları demektir.

Reklamı veren firmalar da, reklam için harcadıkları üretim masraflarını ve karlarını da ekleyerek metalarına fiyat keser ve halka sunarlar. Böylece hem bizim seyretmemiz sayesinde spor klüpleri, televizyon, reklam acentaları ve meta satan firmalar zengin olur ve hem de bu zengin olma sürecinde bütün masraflar biz izleyicilere yüklenir.

Kapitalistler metalarının reklamını yaparken, temel amaçları kitleleri tüketime yönelmektir. Kullanılan, satılan ürünlerin halkın sağlığına zararlı olan yanları özellikle gizlenir. Örneğin diş macununun tadını çekici yapmak için kullanılan kloroform maddesi kanser hastalığına sebep olabilmektedir. Bu, Amerika’da her yıl 50 bin kişinin kanserden ölmesine neden olmaktadır.

Fluoridation alerjilere, böbrek tahrişine, erkenden yaşlanmaya, kansere ve kalp hastalıklarına ve diğer hastalıklara neden olmaktadır. Örneğin Colgate kendi reklamını yaparken, kendini bol bol över, fakat hiçbir koşulda bundan bahsetmez. İnsanların sağlığının ne önemi var ki onlar için, aslolan tatlı karlarını yükseltmek değil midir? Anne sütü yerine kendi süt tozlarını yaygınlaştırmak için

reklam veren kapitalistler reklamlarında şöyle derler:

“Biz bebeğin iyiliğini düşünüyoruz/Biberonla besleme, modern, bilimsel, sağlığa yararlı olan demektir/ Batılı, dolayısıyla saygın olmaktır/Biberon bebekleri güçlü, sağlıklı, tombul, neşeli ve zevkli yapar/Çocuğunu seven anne, Lactogene (1970’li yıllarda Nestle’ye bağlı bir firma) satın alır”.

Bu firma için ürünlerinin tüketileceği çevrenin yetersiz sağlık koşulları ve içme suyu kıtlığına birebir bağlı olan uzun süreli emzirme geleneği hiç önemli değildir. **Aslolan metanın satılmasıdır.** Bu yüzden, bu reklam Afrika kıtasının bile her yerinde yapılmıştır.

Yine besin sektöründeki gelişmeler ve ürünlerin pazarlanabilmesi için yapılan reklamlar kitleleri, savurgan bir tüketime yöneltmektedirler. Bu ürünler aslında beslenme açısından tüketilmesi zorunlu olmayan besinlerdir (Coca Cola gibi). Büyük reklamların ürünü olarak, bu ürünleri tüketme ihtiyacı hissedilen yoksul kesimler, bunları elde edebilmek için çoğu zaman zorunlu temel besinlerden fedakarlık yapmaktadırlar.

Kapitalizmin bu insanlık dışı yönelimi sonucu, örneğin Brezilya, dünyanın en önemli portakal suyu ihracatçısı olmasına rağmen, nüfusunun büyük bir kısmında önemli boyutta C vitamini eksikliği vardır. Çünkü aynı Brezilya, en az portakal suyu tüketilen ülke ve bu meyvenin en ufak bir özelliğini taşımayan Fanta’nın en önemli tüketicilerinden biri haline gelmiştir. Yaygın bir kitle tüketim kültürü olmaksızın kitlesel tüketim de olmaz. Bunun sonucunda da kapitalist tekeller mallarını pazarlayamaz ve istedikleri boyutta satamazlar.

Reklamlar yoluyla insanların, satılacak her şeye ihtiyaçları olduğu inandırılır. Böylesi tüketici bir kültürü ve bu kültürün getirdiği özentî, fiyaka satma ve tüketerek kendini başka şekillerde gösterme anlayış ve tarzını da kuran ve yaşatan, büyük oranda iletişim araçlarıdır (bunun içinde de reklamlar).

Örneğin “Çarkı Felek” programında çalışan tanınmış kadın mankenler, çok büyük paralar almaktadırlar. Peki bu parayı almalarına sebep olan orada kırılarak harfleri çevirmeleri midir sadece? Tabi ki hayır. Burada izleyiciler hedeftir.

Çarkı Felek’in kızı, bu hedefi biçimlendirmede, iştahlandırmada, uyutmada, umutlandırmada, kandırmada, oyalamada, izleyici kadınların bu süslenmiş-cilalanmış ete bakıp imrenerek onun cilalarını, boyalarını, saç şeklini, giyim şeklini kendine ideal model almasında, kadınları sürekli olarak kendilerini süs eşyası gibi süslemek için pazarda cirit atmasında kullanılan değerli bir araçtır, metadır.

Bir Amerikan reklam ajansı olan BBDO’nun başkanı, daha 1968 yılında reklamın önemini belirtmek için şöyle diyordu: **“Özgürlüğün kendi reklamı olmalıdır, yoksa tehlikeye girmesi kaçınılmazdır.”** Yine reklam alanında uluslararası tekel durumunda olan Saatchi 1 Saatchi firmasının 1985 yılındaki yıllık raporunda şöyle deniyor:

“Uluslar ötesi reklam verenlerin yapması gereken bir şey vardır: Tüm dünyada tanınan kültürel referansları ve sembollerini sermayeye çevirmek... Amerika’nın batısına erkekçe ve vahşi bir imaj veren sinema ve televizyonun uyguladığı eğitim olmadan, Marlboro markasının

hızla çoğalması mümkün olmayacaktı...

Rambo veya The Ghostbusters gibi filmlerin, Madonna veya Jackie Collins’in ya da Victoria Principal’inki gibi kitapların dünya çapındaki popülerliğine bakıldıkça açıkça görülen kültürel bir ortak yöneliş söz konusudur.”

Dünya pazarında sistem ve örgüt biçiminin ihracatında, var olanın tutulmasında reklam endüstrisinin çok önemli yeri vardır. Bu endüstrinin etkisi medya emperyalizmini yansıtır. Bu alanda en önde gelen dev tekel-ler Amerikan ya da Amerikan

mızda görürüz ki, en fazla yer ayrılan konu spordur. Sporun bu yanı, az çok sınıf bilinçli insanlar tarafından kolayca görülebilen yanındır.

Dikkatlice incelendiğinde ise göremediğimiz birçok yanının da egemen sınıflar tarafından, kendi ideolojik-politik ve ekonomik çıkarları için kullanıldığının farkına varırız.

Herşeyden önce egemen medya tarafından spor, yaşamımızı sürdürdüğümüz toplumsal ilişkilerden apayrı, onların dışında duran kendi başına birşeymiş gibi sunulur. Oysa spor, etkinlik olarak toplumun içinde ve

Bütün bu enformasyon tipini yaratan, kapitalist sistemdir. İşçi ve emekçi kesimler bilinçli bir ezme politikasıyla ezilmektedirler. Kapitalizm, hayatın her alanını denetleme çabası içerisinde.

ortaklığındaki İngiliz firmalarıdır. Bu reklam firmaları gelirlerinin büyük bölümünü büyük emperyalist tekel-lerin reklamlarını yaparak elde ederler.

Yani tekelci burjuvazinin ürünlerini ve ideolojisini allayıp pullayarak pazarlarlar. 1970’lerde Amerikan ekonomisinde düşüşler yaşanması ve Avrupalı ve Japon emperyalistlerinin pazarlara girerek başarılı olmaya başlaması sonucu reklamcılıkta da, Avrupa’da da büyük firmalar çıktı. Uluslararası alanda Amerika’nın yediği pastaya özellikle Japonya, İngiltere ve Fransa ortak olmaya başladı.

SPOR

Spor, bugün egemen güçlerin kitleleri uyutmak için kullandığı en etkileyici araçlardan biridir. Emekçi halkı sorunlarından uzak tutmak, toplumsal meselelere ilgisini yok etmek için spor (özellikle futbol), medyanın en yoğun işlediği konudur. Öyle ki, gazetelere göz attığı-

ona bağlıdır. **Futbola popülerlik kazandıran aslında, topun arkasında koşuranlar değil, oyuna verilen ve yüklenen anlamdır.**

Burjuva egemen anlayış spora dostluk, dayanışma anlamı yüklemeyiz. Aksine bireyci rekabet temeline oturtulur spor. Dolayısıyla rekabetçi bireycilik ideolojisi doğal insanlık durumu olarak sunulur. Takım sporlarında bile yüceltilen ya da yere batırılan antrenör ya da takımın tek tek bireyleridir.

Öte yandan, sporla yaşatılıp güçlendirilen bir diğer burjuva “değeri”, ırkçılık ve şovenizmdir. Uluslararası spor yarışmaları uluslara ilişkin burjuva önyargıların ve tutumların belirlediği bir dille sunulur ki, bu dil şovenizmi ifade eder.

Burjuvazi için işçi ve emekçilerin iş dışı etkinlikleri düzen açısından her zaman gerçek bir tehlike olarak görülür. Emekçileri iş dışında kontrol altında tutmak onlar açısından bir zo-

runluluktur. Bu anlamıyla iş dışında kitleler toplumsal sorunlarla değil, kendi öz sorunlarıyla değil, diğer şeylerin yanında (filan mankenin filanla ilişkisi, filan dizideki filanın sonunun ne olacağı vs. vs.) futbolla, sporla ilgilenmelidir.

Sporlar eğlence yanında, deşarj olma olanağı sunar insanlara. Kapitalist sistemin çekilmez durumda olan yüklerini, karşı takıma ya da yenilgiye uğramış olan kendi takımınızın oyuncularına, yanlış karar veren hakeme küfür ederek unutulabilirsiniz.

Bir bölgedeki bir toplantıda, iki örgütlü yoldaşımız süreci hızlandırmamızı, yetişmek zorunda oldukları “çok önemli” işleri olduğunu söylemişlerdi. Sonradan yetişmek zorunda oldukları bu “önemli” işlerinin bir futbol karşılaşmasını seyretmek olduğunu öğrendiğimizi aktarırsak, sanırsınız egemenlerin spor yoluyla sadece bilinçsiz yığınları değil ama, şu veya bu boyutta devrimci bilince “sahip” insanlarımızı bile etkilediklerini görebiliriz.

Spor karşılaşmalarının TV’lerden yayını boyunca sürekli saha kenarında ve belirli zaman aralıklarında ekranın alt ve üstünde reklamlar görürüz. Grunding, Kent, Coca Cola, 7 Up, Coke, Efes Pilsen, Arçelik, Renault, Alarko, Vakıfbank, Oyak Sigorta vs. vs. Yani kapitalist-empyralist tekel ve firmalar buralardan kendi ürünlerini tüketmemiz için gözümüzün içine girerler.

Bazı spor etkinlikleri gelir artıran yatırım ve iş alanı olarak görülür. Bu tür örgütlenmede yatırım, sermaye biriktirme işlevi görür. Diğer yandan başta da dediğimiz gibi, burjuva medya alışıla gelen günlük pratiklerden spora ayrı sayfalar, ayrı bölüm-

ler ve saatler ayırır.

Sporun bu şekilde toplumdan ayrı bir gerçekmiş gibi verilmesi, sporun politikayla hiçbir ilişkisi olmadığı şeklinde bir düşünüş biçimini empoze etmek içindir. **Gerçekte ise, medyada spor, ideolojik olarak çok büyük işler başarır.**

Belirli koşullar içinde kitlelerin kendilerini ifade etmesine, gerginliklerini gidermeye, sistemin yarattığı saldırganlıkları, kinleri belli bir kanalda kullanmalarına fırsat verir. Bu ise, kitlelerin toplumsal yapıya (kapitalizme) uyumunu ve sistemin istikrarını sağlar.

ÇOCUK

Dünya televizyonlarında burjuva ideolojiye, kapitalist dünya düzenine ve pazarına belki de en büyük hizmeti yapan Walt Disney ürünleridir. Disney’in faresi “zararsız ve siyasal içeriksiz” bir fare olarak sunulur. Oysa bu sahtekarca bir aldatmacadan başka birşey değildir.

Dünyanın hemen her köşesinde Walt Disney’in yaratıkları yoluyla genç beyinlere burjuva ideolojisi-değerleri empoze edilir. Çocuklar ve gençler kitle tüketimine, sorunlara burjuvaca yaklaşıma, mülkiyet haklarının herşeyden üstün olduğuna ve korunması gerektiğine, bireyciliğe alıştırlırlar. **Çocuk bu yolla kapitalist sistemin değerlerini evrensel değerler olarak benimser.**

Kinova, Teks, Tom Miks gibi dergileri okuyanlar Disney’in çeşitli kılıflarda tekrarlanan şu örneğini iyi bilirler: Donald ve yeğenleri “Vahşi Batıya” macera aramaya giderler. Vahşi Batıda kimler yaşar? Tabi ki ‘vahşi’ Kızılderililer. Aztek yerlileri her zaman “modern” (siz burjuva kapitalist anlayın) anlayışı be-

nimseyerek kapılarını yabancılarla açarlar. “Modernleşme” (kapitalistlerin yurtlarını yağmalaması) onlara kaynaklarını nasıl kullanacağını “öğretir”. Donald ördeklerin ödülü ise çalışmaksızın kazanılan altın, servettir.

Walt Disney’in kahramanları Küba’da gerillalarla, İran’da Şah aleyhtarları ile, Vietnam’da Vietminh’le savaşmıştır. Dünyanın her yerinde egemen güçlerle işbirliği yapmış, buna karşılık ödüllendirilmiştir.

Yine Tom ve Jeri’den, Woody Woodpecker’a, Long Ranger’dan son bilim kurgu-uydurmaca komiklerine kadar, düzenin işleyişini bozan “kötülere” karşı alınan tedbirler ve mücadelenin zaferle sonuçlanmasına şahit oluruz. Düzeni bozan veya bozmaya yeltenenler, kahramanımız tarafından durdurulur ve cezalandırması için polise teslim edilir.

Çocuklarımızın evde okudukları dergiler, çocuk programı adı altında televizyon kanallarını ve saatlerini dolduran burjuva ve ticari pislikler, çocukların doğuştan olan arzuları ve yönelimleriyle gelen birşey değildir. Çocuk için seçenek ya okumak ve seyretmek ya da okumamak ve seyretmemektir. Çocuk bu burjuva değerleri okumamayı, seyretmemeyi ancak bizim baskımızla belki seçer, aksi takdirde okur, seyrederek. Çünkü o öğrenmek, eğlenmek ve oynamak isteyen canlı bir varlıktır. Böylece burjuva yaşam tarzı ve değerleri en fazla çocukların beyinine sokulur.

KADIN

Önemli bir sorun olarak kadın sorununda da medyanın aşağılık, çürümüş ve gerici tavrını burjuva ideolojisinin bir aynası olarak, her gün, her saat görmek

ve okumak mümkündür. Kadının burjuvazi için iki yönden değeri vardır.

Birincisi; **emekçi kadın olarak** emeğinin sömürülmesi ve burjuvazinin karlarına kar katması biçimiyle,

İkincisi; **cinsel bir meta** görülmesi biçimiyle.

Toplumumuzun (özellikle erkeklerin) bastırılmış cinsel istek duyguları kullanılarak (ki bunun sorumlusu da yine burjuva feodal sistemdir), çıplak kadın resimleriyle, kadın vücudunun hergün sergilenmesi yoluyla tiraj ve reyting artırma yöntemleri, artık herkesçe bilinen bir durumdur. Halkı tüketime özendirerek karlarını artırmak amacıyla, yaptıkları meta/ürün reklamlarının neredeyse tümünde kadın bir cinsel obje olarak

olarak daha aktif kılma çabası içinde olduklarını görürüz.

Kadının cinselliği kapitalist için hemen her alanda kullanılacak bir metadır. Neredeyse tüm ürünlerinin reklamında yarı çıplak bir kadın görmek mümkündür. Burjuva medyanın hemen hemen her türünde de bu anlayış mevcuttur. Mizah dergilerinin hemen her sayfasında çıplak kadın çizimi görülebilir.

Kadınlara yönelik dergiler gazete bayilerinde en çok yer tutmaktadır. Bunlar moda, kadın-erkek ilişkisi, seks, evlilik ve kadınların ilgi ve "sorunları" üzerine "eğilimler". Genellikle yapılan, burjuva yaşam anlayışı ve düşünüş tarzını "modern", "bağımsız", "yeni" adı altında savunma ve bunların beraberinde gelen yaşam-tüketim biçimi-

tüm burjuva medyası, şu düşünüş biçimlerini empoze eder:

1) İnsan doğası değişmez.

2) Bencillik, salt kendi çıkarını temel almak, başkalarını ezmek insanın doğasında vardır.

3) Özel mülkiyet kutsaldır, özel mülkiyet hakkına yapılan itiraz düzeni bozmaktır, cezalandırılmalıdır.

4) Özel teşebbüs dürüst ve verimlidir.

5) Politika dürüst olamayan bir iştir. Bu yüzden kitleler bu işle ilgilenmemeli, başkalarına bırakmalıdır.

6) Bireysel çabalarla, azimle her şey başarılabilir. Örgütlü hareket etmekle bir şey halledilemez.

7) Tüketim maddelerine zam yapılmasının en önemli nedeni, işçi sendikaları nedeniyle işçiye

Spor; belirli koşullar içinde kitlelerin kendilerini ifade etmesine, gerginliklerini gidermeye, sistemin yarattığı saldırganlıkları, kinleri belli bir kanalda kullanmalarına fırsat verir. Bu ise, kitlelerin toplumsal yapıya (kapitalizme) uyumunu ve sistemin istikrarını sağlar.

kullanılmaktadır.

Diğer yandan gazetelerin magazin ve sözüme ona "sağlık" ve "güzellik" köşelerinde sürekli olarak kadının kendini nasıl daha güzelleştirebileceğinin, "çekici" kılabilceğinin yolları anlatılmakta ve bir süs ve cinsel meta olarak olabildiğince aşağılanmaktadır kadın.

Kapitalizm kadınların ev köleliğine ek olarak, sermayeye düşük ücretli köleliği getirmiştir. Burjuva ideolojisi bu yeni köleliği kadınlara verilmiş bir özgürlük olarak sundu ve halen de sunmaktadır. **Kadınlar kitle tüketim endüstrilerinin sevgilisi olarak ele alınmaktadır. Gazete bayilerindeki özellikle magazin dergilerini yakından incelersek, hepsinin de kadınları toplumda tüketici kitle**

nin yaygınlaştırılmasıdır.

Bu tür dergilerde kadın ev, moda, kadın sporu, makyaj, saç, parfüm gibi endüstrilerin mallarını tüketmeleri için tüketim endüstrisine yem olarak kullanılmaktadır. Yani medyada satılan sadece burjuvazinin kadın, cinsellik ve kadın-erkek ilişkisi konusundaki anlayışı değil aynı zamanda, bu tür bir anlayışın gerekli gördüğü tüketimdir.

Kadın dergileri sadece fikirleri değil, aynı zamanda malları/metaları da satar. Burada fikirler, malların satılması için kullanılan araç rolündedir. Tüketicinin bir şeyi alması ve kullanması için, ona ihtiyacı olduğuna inandırılması gerekir. Bu ise sürekli iletişim yollarıyla işlenerek sağlanabilir. Gerek ülkemizde ve gerekse de dünyada

ödenen maaşların artırılmasıdır.

8) Serbest piyasa (kapitalizm) düzenindeki sahtekarlıkların, soyanların nedeni sistemden kaynaklı değildir, birkaç kötü niyetlinin işidir. Bunların da hakkından evel-allah geleceğiz.

9) Ülkemizin kalkınmamasının en önemli nedeni toplumca çalışmayı sevmeyen yapıya sahip olmamızdır.

10) Ulaşmak istenen sonuç için her türlü aracı ve yolu kullanmak normaldir, meşrudur.

11) Biz (burjuvazi) özgür dünyanın koruyucusuyuz. Bu uğurda, gerekirse (aşlında aklımızdan bile geçmez ama) nükleer silahlar da dahil her türlü şiddeti kullanma hakkına sahibiz.

12) Sosyalizm, özgürlükleri yok eden bir sistemdir.

Egemen burjuvazi; medyası

yoluyla, kendi ideolojisini sayısız yollarla günlük yaşam ilişkileri içerisine sokar. Bunlardan en önemlilerini şu beş başlık altında toplamak mümkündür.

a) Meşrulaştırma yolu: Varolan egemenlik ilişkileri (burjuvazinin işçi sınıfı ve emekçiler karşısındaki egemenliğine dayanan ilişkiler) meşru olarak sunulur. Bu meşruluk iddiası, belli simgesel biçimlerle sunulur. Örneğin hukuki olduğunun söylenmesi, devletin ve egemenlerin çıkarlarının herkesin çıkarlarıymış gibi gösterilmesi. Ya da hikayeleme yoluyla, meşruluk iddiaları belirli hikayeler içerisine konularak kabul ettirilir.

b) İkiyüzlülük: Bu yöntemde, egemenlik ilişkileri saklanarak, inkar edilerek, üstü örtülerek, kitlelerin ilgisi başka yönlere çekilerek sürdürülmeye çalışılır. Örneğin grevler ve muhalif gösterilerin polis tarafından bastırılmasının, “kamu huzur ve düzeninin veya ulusal çıkarların korunması” olarak sunulması; Almanya gibi ülkelerde, temel insan haklarından yoksun bırakılan yabancı işçilere bu hakların verilmemesinin nedeni olarak, bunların “misafir” olarak gösterilmesi; Nazi toplama kamplarının “rehabilitasyon” merkezleri olarak lanse edilmesi; Irak’ı ya da Yugoslavya’yı yakıp yıkıp harabeye çevirdikten sonra “biz oraya haksızlıkları, insan hakları ihlallerini önlemek, demokrasiyi, barışı getirmek için gittik” denilmesi; İsrail’in çocukları öldürmesinin nedeninin, “kendini savunması” için almak zorunda olduğu tedbirler olarak gösterilmesi; Hücre Tipi zindanların, otel odası vs. tanımlarla kabul ettirmeye ça-

lışılması gibi.

c) Birleştirme: Bu yolu hemen hemen hepimiz biliriz. Vatan, millet edebiyatıdır bu. Belli simgesel biçimler alınır (dil, din) ve toplum tarafından paylaşılan ve kabul edilen değerler olarak sunulur. Sınıflara bölünmüş olan topluma, bu özelliklerinin üzerinde ortak bir kimlik verilir/hatırlatılır.

Bayrak, milli marş ve akla gelecek her türlü ulusal “birlik” duygusu verecek olan amblemler, sloganlar ve resimler. Tüm bunlarda aslında vatandan da milletten de anlaşılması gere-

Egemen medya bugün ortak bellekte ne kadar ilerici, insandan yana, gerçeklere dayanan fikir, yapı, kişi ya da kurum varsa hepsini reddetmek, inkar etmek ve yanlışlamak için çaba sarf ediyor ve bunu önemli ölçüde başarıyor. Yapılan herşey izleyici ya da okuyucunun unutmasını sağlamak için.

ken, sömürücü egemenlerin çıkarlarıdır.

d) Bölme: Yukarıdakinin tersine, sistemin meşruluğunu soruşturanlara, sorunların kaynağını araştıranlara, sisteme muhalif olanlara, egemenler için tehlikeli olanlara karşı uygulanır. Burada amaç, karşıt olarak duran güçlerin aralarında dayanışma kurmalarını engellemek, birliğini parçalamaktır. Bu anlayışla, gruplar, örgütler arasındaki farklı düşünceler üzerine sürekli vurgular yapılarak, onların bir araya gelip ortak oldukları

noktalarda etkili bir güç oluşturmaları engellenmeye çalışılır.

e) Somutlaştırma / Maddileştirme: Bu yolla, var olan egemenlik ilişkileri, sürekli, ebedi ve doğalmış gibi sunulur. Örneğin, bugün insanların büyük çoğunluğu, erkek ve kadın arasındaki toplumsal süreçler sonucu olarak kurulmuş olan işbölümünün -yani düpedüz kadının ikinci sınıf cins olarak görülmesi ve cinsel baskı ve sömürü altında tutulmasının- cinsler arasındaki fizyolojik farklılıklardan dolayı olduğunu ve doğalarında böyle bir ayırımın olduğunu düşünür. Yani bu yöntemle, herhangi bir toplumsal olgu, değişmeyen, kalıcı olarak gösterilerek tarihsel karakterinden soyutlanır. Kapitalist sistemin, artık değişmeyeceği, ebedi bir sistem olarak gösterilmesi gibi.

Egemen medya bugün ortak bellekte ne kadar ilerici, insandan yana, gerçeklere dayanan fikir, yapı, kişi ya da kurum varsa hepsini reddetmek, inkar etmek ve yanlışlamak için çaba sarf ediyor ve bunu önemli ölçüde başarıyor. Yapılan herşey izleyici ya da okuyucunun unutmasını sağlamak için. Bu kısmı CNN Türk’ün kuruluş anlaşması imza töreninde konuşan Doğan Medya Grubu başkanının yeterince açık ve aydınlatıcı sözleriyle bitirelim: “Yeni bir bin yıla girerken, uluslararası standartlarla yerel standartları birleştiriyous. Bu yatırım sadece ekonomik ve profesyonel değil, çok daha geniş bir ufka sahiptir. Çünkü medya sosyal gelişmelerde hayati bir rol oynamaktadır. Bu sorumluluğumuzun bilincinde olarak faaliyet göstereceğiz.” (Hürriyet 14.06.99)

Devam edecek

Proletaryanın şairi Nazım'ı doğumunun 100. yıldönümünde anıyoruz

“Şaşılacak bir şey yok bu yaşamda. Yeraltı Komünist Partisi'nin üyesi, sıradan bir komünist olarak yaşadım. Türkiye'de 17-20 yıl hapiste yatmak olağan bir parti stajıdır. Bende dikkate değer olan şey, tüm komünistler için ortak olan şeydir. Gerçek bir komünist olmaya çaba gösterdim, güç bir şeydir bu. Ve yaşamımın sonuna kadar iyi, dürüst, sıradan bir komünist olmaya çaba göstereceğim”

Nazım Hikmet RAN